

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Rola zgromadzenia wierzycieli w postępowaniu upadłościowym, a efektywność postępowania

dr hab. Anna Hrycaj
dr Patryk Filipiak
dr Bartosz Sierakowski
Hubert Zieliński
Maciej Woźniak

Prawo prywatne
Warszawa 2023

Spis treści

Rozdział I. Rys historyczny instytucji zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym	7
1. Uwagi wstępne	7
2. Stan prawny na gruncie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe	7
2.1. Dominująca pozycja sądu upadłościowego oraz sędziego-komisarza	7
2.2. Kompetencje zgromadzenia wierzycieli	9
2.3. Tryb zwołania zgromadzenia wierzycieli	9
2.4. Wierzytelności uznane i zabezpieczone	10
2.5. Kontrola uchwał przez sąd	10
3. Stan prawny na gruncie ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, w brzmieniu przed 1 stycznia 2016 r.	11
3.1. Uwagi wstępne	11
3.2. Wstępne zgromadzenie wierzycieli	11
3.3. Niewiążący wpływ wierzycieli na wybór osoby syndyka	11
4. Stan prawny na gruncie ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, w brzmieniu po 1 stycznia 2016 r.	12
Rozdział II. Instytucja zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym	14
1. Uwagi wstępne	14
2. Opis kompetencji oraz reguł działania zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym	14
2.1. Zwoływanie zgromadzenia wierzycieli	14
2.2. Przewodniczący oraz uczestnicy zgromadzenia wierzycieli	15
2.3. Głosowanie	15
2.4. Możliwość uchylecia uchwały zgromadzenia	15
2.5. Kompetencje zgromadzenia wierzycieli	16
3. Ocena kompetencji i reguł działania zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym w kontekście charakteru krajowego postępowania upadłościowego	16

Rozdział III. Analiza prawnoporównawcza	19
1. Uwagi wstępne	19
2. Analiza wybranych porządków prawnych	19
2.1. Czechy	19
2.2. Słowacja	24
2.3. Estonia	25
2.4. Finlandia	27
2.5. Litwa	30
2.6. Łotwa	33
2.7. Norwegia	34
2.8. Hiszpania	36
2.9. Portugalia	36
2.10. Grecja	38
2.11. Włochy	39
2.12. Rumunia	40
2.13. Słowenia	41
2.14. Kanada	43
2.15. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej	44
2.16. Wielka Brytania (Anglia i Walia)	45
2.17. Niemcy	47
2.18. Szwajcaria	48
3. Wyodrębnienie modeli legislacyjnych w zakresie pełnionych funkcji oraz trybu działania zgromadzenia wierzycieli	49
Rozdział IV. Ocena porządku krajowego i wyodrębnionych modeli legislacyjnych w państwach obcych w zakresie funkcji oraz trybu działania zgromadzenia wierzycieli	52
1. Zakres kompetencji zgromadzenia wierzycieli (reprezentacji wierzycieli), a efektywność postępowań upadłościowych	52
2. Porównanie wyodrębnionych modeli legislacyjnych z porządkiem krajowym w oparciu o kryteria sprawiedliwości, słuszności i efektywności	56
3. Analiza możliwości i zasadności przyznania odpowiednich kompetencji zgromadzeniu wierzycieli, umożliwiających wierzycielom uzyskanie realnego wpływu na przebieg postępowania, a także wprowadzenia innych zmian w przepisach o zgromadzeniu wierzycieli	59
3.1. Szczegółowość regulacji i zastosowana technika legislacyjna	59
3.2. Przedmiot regulacji – ocena zasadności poszerzenia obecnych przepisów o inne obszary	61
3.3. Wpływ wierzycieli na tryb postępowania upadłościowego i kwestię dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika	63
4. Koncepcja zgromadzenia otwierającego postępowanie upadłościowe	67

5.	Wpływ zgromadzenia wierzycieli na wybór lub zmianę syndyka	69
6.	Udział kategorii wierzycieli w głosowaniu w ramach zgromadzenia	74
Rozdział V. Podsumowanie wniosków <i>de lege lata</i> i <i>de lege ferenda</i> dotyczących zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym		75
Bibliografia		76

Rozdział I. Rys historyczny instytucji zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym

1. Uwagi wstępne

Geneza obowiązującego aktualnie modelu regulacji postępowania upadłościowego ma swoje historyczne źródło w obowiązującym w okresie 20-lecia międzywojennego rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe¹. Uwaga ta jest szczególnie istotna w kontekście oceny instytucji zgromadzenia wierzycieli, którego zakres kompetencji stanowi konsekwencję ukształtowania polskiego przedwojennego postępowania upadłościowego, jako postępowania prowadzonego z urzędu, ze zdecydowaną przewagą władzy sądowniczej nad autonomią wierzycieli². To założenie, przyjęte w latach 30. XX wieku wywiera bezpośredni wpływ na kształt norm prawnych obowiązujących obecnie. Z tego względu, w celu kompleksowego przedstawienia problematyki funkcjonowania instytucji zgromadzenia wierzycieli, w pełni zasadne jest opisanie genezy jego rozwoju, rozpoczynając od wspomnianego już rozporządzenia z 1934 r.

2. Stan prawny na gruncie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe

2.1. Dominująca pozycja sądu upadłościowego oraz sędziego-komisarza

Instytucja zgromadzenia wierzycieli została uregulowana w rozporządzeniu z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe w art. 141–149. Treść tych przepisów nie odbiegała w istotny sposób od pierwotnego projektu rozporządzenia³ i pozostała niezmienną aż

¹ Dz.U. z 1934 r. Nr 93, poz. 834 – dalej r.p.u.

² O. Buber, *Polskie prawo upadłościowe*, Warszawa 1936, s. 10.

³ Komisja Kodyfikacyjna. Podkomisja Postępowania Upadłościowego. Zeszyt 1. Projekt ustawy upadłościowej uchwalony w pierwszym czytaniu przez Podkomisję Postępowania Upadłościowego Komisji Kodyfikacyjnej. Projekt przepisów wprowadzających ustawę upadłościową. Warszawa 1934 r.

do jego uchylenia z dniem 1 października 2003 r.⁴ Przyjęty model regulacji instytucji zgromadzenia wierzycieli w przedwojennym prawie upadłościowym stanowił konsekwencję założenia, zgodnie z którym postępowanie upadłościowe miało być postępowaniem prowadzonym z urzędu, z silną władzą sędziego-komisarza oraz niewielkim zakresem autonomii wierzycieli⁵. Założenie to, mające swoje przełożenie na szereg różnych norm prawa upadłościowego, zostało wprost wyrażone w uzasadnieniu projektu rozporządzenia, w którym wskazano, że opracowana regulacja zasadniczo odrzuca koncepcję autonomii wierzycieli i przyznaje całą władzę w postępowaniu organom sądowym⁶. Przyjęte rozwiązanie legislacyjne było reakcją na historyczne, złe doświadczenia, związane z decydowaniem wierzycieli o sprawach upadłości, co – zdaniem autorów projektu – w praktyce prowadziło do powstania grupy wierzycieli wprowadzającej interesującą się upadłością, ale nie liczącą się z resztą wierzycieli. Dodatkowym zagrożeniem wynikającym z ewentualnego przyjęcia modelu regulacji opartego w szerokim zakresie na autonomii wierzycieli było to, że – w ocenie autorów projektu rozporządzenia – członkowie zgromadzenia mogą być „podstawieni” przez dłużnika, a podejmowane przez nich decyzje korzystne wyłącznie dla nich i upadłego⁷.

W rezultacie, co szczególnie istotne z perspektywy niniejszego opracowania, nie przyznano wierzycielom możliwości wpływu na wybór syndyka na żadnym etapie postępowania. Jak opisuje to M. Allerhand, nie przewidziano obowiązku wysłuchania opinii wierzycieli przed wyznaczeniem syndyka ani nie wprowadzono uprawnienia do żądania jego zmiany. Obowiązujące przepisy nie przewidywały także kompetencji sądu do zwołania zgromadzenia wierzycieli w celu dokonania wyboru syndyka lub przedstawienia propozycji kandydata⁸. Jak wskazywał O. Buber, „na wyznaczenie przez sąd syndyka, któremu powierzony jest zarząd masy, wierzyciele nie mają żadnego wpływu, a tylko przyznany jest im w szczerpłym zakresie współdziałania w zarządzie, poprzez aprobatę niektórych zarządzeń syndyka przez radę, wyłonioną z grona wierzycieli”⁹.

⁴ Modyfikacje dotyczyły wyłącznie kwestii redakcyjnych, a także obejmowały dodanie § 3 do art. 149, który był w pierwotnym brzmieniu ustawy (zob. art. 2 pkt 8 ustawy z 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 43, poz. 189).

⁵ O. Buber, *Polskie...*, s. 10.

⁶ Komisja Kodyfikacyjna. Podkomisja Postępowania Upadłościowego. Zeszyt 3. Uzasadnienie projektu Prawa Upadłościowego w opracowaniu Podkomisji Postępowania Upadłościowego na podstawie referatu Prof. M. Allerhanda, Warszawa 1935 r., s. 7.

⁷ Komisja Kodyfikacyjna. Podkomisja Postępowania Upadłościowego. Zeszyt 3..., s. 7; M. Allerhand, *Prawo upadłościowe. Prawo o postępowaniu układowym. Komentarz*, Warszawa 1937, s. 520.

⁸ M. Allerhand, *Prawo...*, s. 94.

⁹ O. Buber, *Polskie...*, s. 10.

2.2. Kompetencje zgromadzenia wierzycieli

Zgodnie z art. 141 r.p.u. zgromadzenie zwoływał sędzia-komisarz w następujących przypadkach:

- 1) gdy zgodnie z przepisami rozporządzenia wymagano uchwały zgromadzenia;
- 2) na wniosek wierzycieli (przewidziano tu minimum dwóch wierzycieli, mających łącznie nie mniej niż trzecią część sumy uznanych wierzytelności);
- 3) gdy sędzia-komisarz uzna zwołanie zgromadzenia za potrzebne.

Obowiązek podjęcia uchwały zgromadzenia wierzycieli został natomiast przewidziany w trzech przypadkach:

- 1) w razie potrzeby wyłączenia z masy upadłości wierzytelności i praw wątpliwych co do istnienia lub możliwości realizacji (art. 121 r.p.u.) – przy czym konieczny był w tym zakresie wniosek syndyka, przyjęty uprzednio przez radę wierzycieli;
- 2) dla zmiany składu rady wierzycieli (art. 128 r.p.u.);
- 3) dla przyjęcia układu (art. 179 i n. r.p.u.).

Jako sytuację, w której sędzia-komisarz może uznać zwołanie zgromadzenia za konieczne, wskazywano przypadek, gdy nie ustanowiono rady wierzycieli, a wystąpiła potrzeba podjęcia doniosłych decyzji, dotyczących postępowania upadłościowego, wskazanych w art. 131 r.p.u.¹⁰ Zastrzegano jednak, że uchwała zgromadzenia nie będzie w takim wypadku wiążąca¹¹. W literaturze pojawił się także pogląd, że uchwały podjęte przez zgromadzenie wierzycieli w sprawach, w których przepis tego nie wymaga, mają wyłącznie charakter opiniodawczy¹².

2.3. Tryb zwołania zgromadzenia wierzycieli

Wyłączną kompetencję do zwołania zgromadzenia wierzycieli miał sędzia-komisarz (art. 141 r.p.u.). Wykluczono zatem takie prawo po stronie syndyka, upadłego lub pojedynczych wierzycieli¹³. W przypadku gdy doszło do spotkania ogółu wierzycieli danego postępowania – jednak bez formalnego zwołania zgromadzenia przez sędziego-komisarza – nie tworzyli oni organu i nie mieli prawa podejmowania uchwał¹⁴. Obwieszczenie o zwołaniu zgromadzenia – dokonywane przynajmniej dwa tygodnie przed jego terminem – zawierało termin, miejsce i przedmiot obrad (art. 142 § 1-2 r.p.u.).

Jak wskazano powyżej, z wnioskiem o zwołanie zgromadzenia wierzycieli mogli wystąpić do sędziego także wierzyciele. Przewidziano jednak, że inicjatywa musi pochodzić co naj-

¹⁰ P. Pogonowski, *Zgromadzenie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym*, „Prawo Spółek” 2002, nr 2, s. 49.

¹¹ M. Allerhand, *Prawo...*, s. 522.

¹² J. Brol, *Prawo upadłościowe. Komentarz [w:] Prawo handlowe*, Warszawa 2001, LEX, art. 141.

¹³ M. Allerhand, *Prawo...*, s. 522.

¹⁴ M. Allerhand, *Prawo...*, s. 526; J. Brol, *Prawo...*, art. 141.

mniej od dwóch wierzycieli, mających łącznie nie mniej niż trzecią część sumy uznanych wierzytelności. Warto dostrzec, że w pierwotnym projekcie przepisów ten ostatni wymóg był łagodniejszy i obejmował piątą część uznanych wierzytelności¹⁵. Sędzia-komisarz przewodniczył zgromadzeniu, nie mając jednak prawa głosu (art. 143 r.p.u.). Syndyk, członkowie rady wierzycieli i upadły mieli natomiast obowiązek stawić się na zgromadzeniu, jeżeli zostali wezwani (art. 144 r.p.u.).

Rozporządzenie przewidywało, że uchwały zgromadzenia – z wyjątkiem przepisów szczególnych – zapadają bez względu na liczbę obecnych większością głosów wierzycieli, mających przynajmniej piątą część ogólnej sumy wierzytelności, przypadających uprawnionym do uczestniczenia w zgromadzeniu (art. 148 r.p.u.). W przypadku wyłączenia z masy większość kapitałowa została podwyższona do trzech czwartych (art. 121 r.p.u.), do zmiany składu rady wierzycieli wymagano, aby wynosiła cztery piąte (art. 128 r.p.u.), zaś do przyjęcia układu – dwie trzecie (art. 185 § 1 r.p.u.).

2.4. Wierzytelności uznane i zabezpieczone

Prawo do udziału w zgromadzeniu przysługiwało wierzycielom, których wierzytelności zostały uznane (art. 145 § 1 r.p.u.), a wyjątkowo sędzia-komisarz mógł dopuścić do głosowania wierzyciela warunkowego oraz takiego, którego wierzytelność została uprawdopodobniona (art. 145 § 3 r.p.u.). Wykluczeni od udziału zostali natomiast wierzyciele, których wierzytelności zostały zabezpieczone na majątku dłużnika – w zakresie, w jakim ich wierzytelność miała szansę na zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia (art. 145 § 2 r.p.u.). Jak wskazywał M. Allerhand, wynikało to z obawy, że wierzyciele mający gwarancję zaspokojenia swoich roszczeń w prawie odrębności – i tym samym w mniejszym zakresie zainteresowani wynikiem postępowania upadłościowego – mogą przegłosować wierzycieli niemających zabezpieczenia¹⁶.

2.5. Kontrola uchwał przez sąd

Uchwały zgromadzenia wierzycieli podlegały kontroli z punktu widzenia ich zgodności z prawem (art. 149 r.p.u.). W przypadku gdy sędzia-komisarz dostrzegł ich wadliwość w tym zakresie, miał prawo wstrzymać wykonanie uchwały i przedłożyć sprawę sądowi do rozstrzygnięcia. Nie miał jednak możliwości kontroli uchwał z punktu widzenia zgodności z interesem wierzycieli, co wynikało z założenia, że realizują one wolę większości i nie podlegają dodatkowej weryfikacji w tym zakresie.

¹⁵ Komisja Kodyfikacyjna. Podkomisja Postępowania Upadłościowego. Zeszyt 1..., s. 29.

¹⁶ M. Allerhand, *Prawo...*, s. 528.

3. Stan prawny na gruncie ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, w brzmieniu przed 1 stycznia 2016 r.

3.1. Uwagi wstępne

Ustawa z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze¹⁷, która w zasadniczej części weszła w życie 1 października 2003 r., nie zmieniła w istotny sposób regulacji dotyczącej zgromadzenia wierzycieli. Jediną wartą odnotowania zmianą było wprowadzenie instytucji wstępnego zgromadzenia wierzycieli – funkcjonującego na początkowym etapie postępowania i nadającego mu kierunki działania¹⁸. Jego wprowadzenie miało zwiększyć wpływ wierzycieli na bieg postępowania upadłościowego¹⁹. Ogólne regulacje zostały natomiast zmodyfikowane w zakresie sposobu głosowania, a także uchylania uchwał zgromadzenia.

3.2. Wstępne zgromadzenie wierzycieli

W przepisach art. 44–50 p.u.n. uregulowano możliwość zwołania wstępnego zgromadzenia wierzycieli – przy czym warunkiem jego zwołania była szansa na zawarcie układu z wierzycielami²⁰. W ramach nowelizacji w 2009 r. zrezygnowano jednak z tego wymogu i, w rezultacie, przewidywania co do sposobu prowadzenia postępowania przestały mieć znaczenie²¹. Przedmiotem obrad wstępnego zgromadzenia było, oprócz zawarcia układu, podjęcie uchwały co do sposobu prowadzenia postępowania upadłościowego (z możliwością zawarcia układu albo likwidacji majątku) oraz wybór rady wierzycieli. Przyznano mu także prawo do wyrażenia opinii co do osoby syndyka.

3.3. Niewiązący wpływ wierzycieli na wybór osoby syndyka

Z punktu widzenia omawianego wcześniej modelu postępowania upadłościowego, charakterystycznego dla przedwojennego prawa upadłościowego, w którym kompetencje decyzyjne, szczególnie w zakresie wyboru syndyka, znajdowały się wyłącznie po stronie organu sądowego, regulacja z 2003 r. stanowiła istotną zmianę. W szczególności, w ramach wstępnego

¹⁷ Dz.U. Nr 60, poz. 535; obecnie tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 794 – dalej p.u.n.

¹⁸ Rządowy projekt ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, Sejm IV kadencji, druk nr 809, <https://orka.sejm.gov.pl/proc4.nsf/opisy/809.htm> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

¹⁹ A. Hrycaj, *Wstępne zgromadzenie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym*, „Prawo Spółek” 2004, nr 5, s. 33.

²⁰ Zgodnie z art. 44 ust. 1 p.u.n. wstępnego zgromadzenia nie zwoływano, gdy było oczywiste, że dalsze postępowanie może być prowadzone wyłącznie w celu likwidacji majątku upadłego.

²¹ Ustawa z 6 marca 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 53, poz. 434). Zob. też R. Adamus, *Instytucja wstępnego zgromadzenia wierzycieli*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 14, s. 767.

zgromadzenia wierzycieli, wprost przewidziano jego uprawnienie do wyrażenia opinii „co do wyboru osoby syndyka, nadzorcy sądowego albo zarządcy”. Opinia taka nie miała jednak charakteru wiążącego²², a wierzyciele nadal nie dysponowali żadnym instrumentem pozwalającym na efektywne „wymuszenie” zmiany pozasądowego organu postępowania. Jak wskazywała wówczas M. Godlewska, „wybór syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy należy do sądu, który dokonuje go, wydając postanowienie o ogłoszeniu upadłości [...] oraz zmieniając to postanowienie ze względu na zmianę orzeczonego sposobu prowadzenia postępowania [...]”; wstępne zgromadzenie wierzycieli może tylko wyrazić opinię co do tego, komu ma być powierzona jedna z wymienionych funkcji. Opinia jest wyrażana przez głosowanie; kandydatów mogą zgłaszać wierzyciele uczestniczący w zgromadzeniu, może też sędzia poddać pod głosowanie kandydatury, co do których chce uzyskać opinię wierzycieli. Opinia wierzycieli nie jest dla sądu wiążąca, ale powinna być przez sąd rozważona²³. Dodatkowo, w art. 170 ust. 2 p.u.n. przewidziano możliwość niewiążącego zwrócenia się przez radę wierzycieli i członków rady wierzycieli o zmianę syndyka. Decyzję w tym zakresie nadal podejmował jednak wyłącznie sędzia-komisarz.

4. Stan prawny na gruncie ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, w brzmieniu po 1 stycznia 2016 r.

Szczegółowe rozwiązania prawne dotyczące funkcjonowania instytucji zgromadzenia wierzycieli w aktualnie obowiązującym prawie upadłościowym zostaną przedstawione w kolejnym rozdziale. W tym miejscu należy jednak zaznaczyć, że zmiany ustawy dokonane na podstawie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne²⁴, która weszła w życie 1 stycznia 2016 r., w istotny sposób zwiększyły zakres autonomii wierzycieli, w tym co do wyboru osoby syndyka. W szczególności, rada wierzycieli uzyskała wiążącą dla organu sądowego kompetencję do zmiany i wskazania nowego syndyka, która nie występowała na gruncie poprzednich stanów prawnych.

Jak wskazano wprost w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy, celem wprowadzonych zmian „jest wzmocnienie pozycji wierzycieli w toku postępowania i zapewnienie im rzeczywistego wpływu na jego przebieg. Organem reprezentującym interesy wierzycieli w toku postępowania jest rada wierzycieli. Od jej uprawnień i realnych możliwości ich wykonywania zależy więc realizacja głównego założenia projektu”²⁵.

²² M. Godlewska [w:] S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2005, art. 45.

²³ M. Godlewska [w:] S. Gurgul, *Prawo...*, art. 45.

²⁴ Ustawa z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. poz. 987; obecnie tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 2309 ze zm.) – dalej p.r.

²⁵ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, s. 35–36, 78.

Zgodnie z wprowadzonym art. 207a ust. 1 p.u.: „Na skutek uchwały rady wierzycieli podjętej w pełnym składzie, za którą głosowało co najmniej czterech członków, albo na skutek uchwały rady wierzycieli podjętej zgodnie z wnioskiem upadłego **sąd zmienia syndyka i powołuje do pełnienia tej funkcji osobę spełniającą wymogi, o których mowa w art. 157 ust. 1 lub 2, wskazaną przez radę wierzycieli**, chyba że byłoby to niezgodne z prawem, rażąco naruszałoby interes wierzycieli lub zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że wskazana osoba nie będzie należycie pełniła obowiązków. Na postanowienie sądu odmawiające powołania osoby wskazanej przez radę zażalenie przysługuje wyłącznie członkom rady wierzycieli oraz upadłemu [wyróżn. – aut.]”. O ile zatem kompetencje zgromadzenia wierzycieli nie zostały w tym zakresie poszerzone bezpośrednio, to wierzyciele uzyskali wpływ na wybór osoby pełniącej funkcję pozasądowego organu postępowania pośrednio, poprzez funkcjonującą w tym postępowaniu radę wierzycieli.

Rozdział II. Instytucja zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym

1. Uwagi wstępne

Zgromadzenie wierzycieli zostało uregulowane w art. 191–200 p.u. Przepisy te regulują kwestie zwoływania zgromadzenia wierzycieli, warunki uczestnictwa w zgromadzeniu, jego przebieg, a także sposób podejmowania uchwał. W obecnym stanie prawnym nie występuje instytucja wstępnego zgromadzenia wierzycieli, które m.in. wyrażało opinię w przedmiocie osoby syndyka, decydowało o sposobie prowadzenia postępowania upadłościowego, czy mogło podjąć uchwałę dotyczącą zawarcia układu. Została ona uchylona wraz z wejściem w życie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, tj. 1 stycznia 2016 r. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne²⁶, uchylenie przepisów o wstępnym zgromadzeniu wierzycieli jest konsekwencją wprowadzenia nowych procedur restrukturyzacyjnych, w szczególności uchylenia regulacji pozwalających na prowadzenie postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu.

2. Opis kompetencji oraz reguł działania zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym

2.1. Zwoływanie zgromadzenia wierzycieli

Zgromadzenie wierzycieli jest zwoływane przez sędziego-komisarza w przypadkach, w których zgodnie z przepisami ustawy konieczne jest podjęcie uchwały przez zgromadzenie, na wniosek dwóch wierzycieli, którzy posiadają co najmniej 1/3 łącznej sumy uznanych w postępowaniu wierzytelności oraz kiedy sędzia-komisarz uzna to za stosowne.

Zgromadzenie zwoływane jest przez obwieszczenie, w którym wskazywane jest miejsce, termin oraz przedmiot obrad, a także sposób głosowania. Obwieszczenie publikowane jest

²⁶ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, s. 96.

co najmniej dwa tygodnie przed terminem zgromadzenia wierzycieli. Nie jest ono konieczne w przypadku odroczenia zgromadzenia.

2.2. Przewodniczący oraz uczestnicy zgromadzenia wierzycieli

Zgromadzeniu wierzycieli przewodniczy sędzia-komisarz. Zgodnie z art. 194 p.u.: „Syndyk, członkowie rady wierzycieli i upadły wezwany do udzielenia wyjaśnień obowiązani są stawić się na zgromadzeniu wierzycieli. Ich niestawiennictwo jednak, choćby usprawiedliwione, nie stanowi przeszkody do odbycia zgromadzenia wierzycieli”. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w zgromadzeniu mają prawo uczestniczyć wierzyciele uznani na liście wierzytelności, którzy głosują uznanymi na liście wierzytelnościami. Sędzia-komisarz może na wniosek wierzyciela i po wysłuchaniu upadłego dopuścić do głosowania wierzyciela, którego wierzytelność uzależniona jest od warunku albo jest uprawdopodobniona. W takim przypadku siłę głosu wierzyciela określa sędzia-komisarz. Prawa głosu nie mają wierzyciele, którzy nabyli wierzytelność na podstawie przelewu bądź indosu w toku postępowania upadłościowego, „chyba że przejście wierzytelności nastąpiło wskutek spłacenia przez niego długu, za który odpowiadał osobiście albo określonymi przedmiotami majątkowymi, ze stosunku prawnego powstałego przed ogłoszeniem upadłości” (art. 197 ust. 1 p.u.).

2.3. Głosowanie

Głosowanie na zgromadzeniu wierzycieli odbywa się ustnie bądź pisemnie, a uchwały podejmowane są większością głosów, bez względu na liczbę uczestniczących w zgromadzeniu wierzycieli, przy czym wierzyciele głosujący za uchwałą muszą dysponować przynajmniej 1/5 łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania. W przypadku uchwały o wyłączenie z masy konieczne jest jednak osiągnięcie 2/3 ogólnej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania. Zgodnie z art. 198 ust. 1 p.u. „opis przebiegu i wynik głosowania zamieszcza się w protokole. W protokole podaje się imię i nazwisko głosującego, czy głosuje za, czy przeciw uchwale, oraz sumę wierzytelności, z jaką głosuje. Jeżeli oddano głos w cudzym imieniu, wskazuje się reprezentowanego oraz imię i nazwisko głosującego. Wierzyciela, który wstrzymał się od głosu, uważa się za nieuczestniczącego w głosowaniu”.

2.4. Możliwość uchylecia uchwały zgromadzenia

Sędzia-komisarz ma możliwość uchylecia uchwały zgromadzenia wierzycieli, jeżeli:

- 1) jest ona sprzeczna z prawem,
- 2) narusza dobre obyczaje,

- 3) rażąco narusza interes wierzyciela, który głosował przeciwko uchwale.
Na postanowienie sędziego-komisarza przysługuje zażalenie.

2.5. Kompetencje zgromadzenia wierzycieli

Na gruncie obowiązujących przepisów dotyczących instytucji zgromadzenia wierzycieli można wskazać jego następujące kompetencje:

- 1) wyłączenie z masy upadłości składników majątkowych;
- 2) zobowiązanie wierzycieli do uiszczenia zaliczki na koszty postępowania, jeżeli sędzia-komisarz nie wydał takiego postanowienia;
- 3) przyjęcie układu w upadłości.

Dodatkowo, wskazuje się, że „zgromadzenie wierzycieli może podejmować uchwały także w innych sprawach, w szczególności przez wyrażanie opinii co do działań syndyka”²⁷. W takim przypadku rola zgromadzenia wierzycieli jest wyłącznie opiniodawcza, a podjęte decyzje nie mają charakteru wiążącego.

3. Ocena kompetencji i reguł działania zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym w kontekście charakteru krajowego postępowania upadłościowego

Polskie postępowanie upadłościowe tradycyjnie zostało ukształtowane jako postępowanie, w którym kluczową rolę kierowniczą w postępowaniu odgrywa sędzia-komisarz i które przyznaje ogółowi wierzycieli niewielki zakres autonomii, sprowadzający się głównie do możliwości przyjęcia układu²⁸.

Mimo pojawiających się w literaturze tez, że zgromadzenie wierzycieli jest „organem postępowania upadłościowego o najdalej idących kompetencjach”²⁹, kompetencje zgromadzenia wierzycieli w polskim systemie prawa upadłościowego są bardzo wąskie, w szczególności w naszym porządku prawnym nie występują kompetencje, które tradycyjnie i niemal powszechnie przypisywane są zgromadzeniu wierzycieli, takie jak wybór członków rady wierzycieli czy wybór albo możliwość zmiany syndyka³⁰. Jest to konsekwencja faktu, że *de lege lata* ustawodawca nie traktuje zgromadzenia wierzycieli jako podstawowego organu reprezentującego interesy wierzycieli w postępowaniu upadłościowym, a rolę takiego organu przypisuje radzie wierzycieli. Teza taka znalazła się w uzasadnieniu projektu ustawy

²⁷ A.J. Witosz [w:] *Prawo upadłościowe. Komentarz*, red. A.J. Witosz, Warszawa 2021, art. 191.

²⁸ Zob. uwagi historyczne zawarte we wcześniejszym rozdziale.

²⁹ P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2022, art. 191.

³⁰ Co wynika z przeprowadzonej w dalszej części analizy porównawczej.

– Prawo restrukturyzacyjne, zgodnie z którym „**organem reprezentującym interesy wierzycieli w toku postępowania jest rada wierzycieli**. Od jej uprawnień i realnych możliwości ich wykonywania zależy więc realizacja głównego założenia projektu [wyróżn. – aut.]”³¹. Ustawodawca, deklarując dążenie do zwiększenia wpływu wierzycieli na przebieg postępowania upadłościowego, całkowicie zmarginalizował instytucję zgromadzenia wierzycieli, zwiększając w to miejsce kompetencje rady wierzycieli oraz wprowadzając możliwość wiążącego wpływu na przebieg postępowania dla wierzycieli, którzy dysponują określoną częścią łącznej sumy wierzytelności biorącej udział w postępowaniu. Jak trafnie zauważa P. Janda, „zgromadzenie wierzycieli, pomimo że stanowi ustawowy organ postępowania upadłościowego, nie jest organem koniecznym, bez którego postępowanie upadłościowe nie może się toczyć, bowiem reprezentacja wierzycieli powierzona została innemu organowi – radzie wierzycieli. Czynności podjęte w ramach postępowania upadłościowego będą zatem ważne i skuteczne, nawet wówczas, gdy nie odbyło się ani jedno zgromadzenie wierzycieli”³².

Co może budzić zastrzeżenia, rada wierzycieli, będąca w założeniu ustawodawcy głównym organem reprezentującym wierzycieli, jest co do zasady powoływana i wybierana przez sędziego-komisarza, który może wybrać jej skład w sposób dowolny, nie jest bowiem związany ustawowymi wskazówkami co do osób wierzycieli wchodzących w jej skład. Wpływ wierzycieli na skład rady został zapewniony nie poprzez ich wybór przez zgromadzenie wierzycieli, lecz przez możliwość wskazania jednego członka rady na każde 20% łącznej sumy wierzytelności biorących udział w postępowaniu z wyłączeniem wierzycieli powiązanych oraz tych, którzy nie mają prawa głosu na zgromadzeniu wierzycieli. Oznacza to, że wybranie pełnego składu rady wymaga wskazania jej członków przez wierzycieli reprezentujących 100% łącznej sumy wierzytelności biorących udział w postępowaniu upadłościowym, co należy uznać za warunek niemożliwy do spełnienia w typowym postępowaniu upadłościowym.

Z powyższych względów, w większości przypadków wierzyciele reprezentujący interes ogółu wierzycieli zostaną wybrani, w sposób dowolny, przez sędziego-komisarza. Rozwiązanie takie należy ocenić negatywnie. Jeżeli rada wierzycieli ma stanowić reprezentację ogółu wierzycieli w postępowaniu upadłościowym oraz wykonywać uprawnienia wierzycielskie w tym postępowaniu, powinna być ona wybierana przez ogół wierzycieli. Zgromadzenie wierzycieli, na którym podjęcie uchwały wymaga zachowania określonego kworum oraz osiągnięcia określonej ustawowo większości, daje aktywnym wierzycielom większą możliwość wpływu na przebieg postępowania upadłościowego oraz wybór ich reprezentantów niż przyznanie takiej kompetencji wierzycielom reprezentującym określoną część łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania.

³¹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, s. 35.

³² P. Janda, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2020, art. 191. Podobnie L. Zieliński [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A.J. Witosz, A. Witosz, Warszawa 2014, art. 191.

Przyjęte rozwiązanie może dziwić w szczególności, jeżeli uwzględnimy, że w latach 2003–2015 wstępne zgromadzenie wierzycieli dysponowało bezpośrednią kompetencją do powołania rady wierzycieli i wyboru jej członków. Także w przypadku wyboru rady wierzycieli przez sędziego-komisarza (jeżeli nie została ona powołana na wstępnym zgromadzeniu wierzycieli) możliwa była zmiana jej składu na podstawie uchwały zgromadzenia wierzycieli, podjętej większością 50% wierzytelności uznanych bądź uprawdopodobnionych (dawny art. 203 ust. 1–2 p.u.n.). Obecna treść ustawy zmniejszyła zatem wpływ ogółu wierzycieli (zgromadzenia wierzycieli) na skład rady wierzycieli.

O ile skupienie kompetencji o charakterze decyzyjnym w radzie wierzycieli, a nie zgromadzeniu wierzycieli jest zrozumiałe z punktu widzenia szybkości oraz sprawności podejmowania niezbędnych decyzji, o tyle obowiązujące obecnie rozwiązania nie gwarantują ogółowi wierzycieli deklarowanego przez ustawodawcę wpływu na przebieg postępowania upadłościowego, pozostawiając funkcję kierowniczą w postępowaniu w rękach sędziego-komisarza.

Rozdział III. Analiza prawnoporównawcza

1. Uwagi wstępne

W niniejszym rozdziale w sposób syntetyczny przedstawiono instytucję zgromadzenia wierzycieli w wybranych 18 porządkach prawnych. W przeważającej części są to państwa europejskie (16), a analiza obejmuje dodatkowo prawo amerykańskie i kanadyjskie. Badania przeprowadzono na podstawie aktualnej treści obowiązujących w tych państwach aktów prawnych, według stanu z przełomu września i października 2023 r.

Zakres analizy obejmował przede wszystkim przepisy postępowania upadłościowego, rozumianego jako postępowanie prowadzone na rzecz wielu wierzycieli, zmierzające do likwidacji majątku dłużnika oraz podziału uzyskanych w ten sposób środków. W wielu ze wskazanych krajów, w ramach obowiązującego prawa przewidziano także postępowania restrukturyzacyjne, których celem jest przyjęcie układu oraz reorganizacja przedsiębiorstwa dłużnika. Postępowania takie nie były przedmiotem niniejszego badania. Z tego względu, mimo że nie wynika to z poniższej analizy, w wielu wskazanych porządkach prawnych wierzyciele mają także możliwość głosowania nad układem. Reguły przyjmowania układu, jego zakres przedmiotowy oraz odrębności związane ze zgromadzeniem wierzycieli w postępowaniach zmierzających do zawarcia układu zostały celowo wyłączone z zakresu niniejszego opracowania. Głównym przedmiotem poniższej analizy są zatem kwestie związane z wyborem syndyka, wyborem rady wierzycieli, kompetencje zgromadzenia wierzycieli związane ze sprzedażą majątku dłużnika, reguły zwoływania zgromadzenia wierzycieli oraz podejmowania uchwał. Regulacje poświęcone zgromadzeniu wierzycieli, które zbiera się w celu przyjęcia układu, powinny być przedmiotem odrębnego opracowania.

2. Analiza wybranych porządków prawnych

2.1. Czechy

W Czechach zgromadzenie wierzycieli (*schůze věřitelů*) zostało uregulowane w przepisach zawartych w tytule drugim (podmioty postępowania) części pierwszej (części ogólnej) ustawy

z 30 marca 2006 r. o upadłości i sposobach jej rozwiązania (prawo insolwencyjne)³³. Zgromadzenie jest jednym z trzech organów wierzycielskich obok – występujących zamiennie – rady wierzycieli (*věřitelský výbor*) i przedstawiciela wierzycieli (*zástupce věřitelů*) (§ 46 ust. 1). Rola zgromadzenia różni się w zależności od orzeczonego sposobu wyjścia dłużnika z upadłości – ustawa wyróżnia trzy zasadnicze tryby postępowania: upadłość (*konkurs*), reorganizacja (*reorganizace*) i oddłużenie (*oddlužení*)³⁴.

Zakres kompetencji zgromadzenia wierzycieli został uregulowany szeroko – przy czym katalog podejmowanych uchwał jest zamknięty i nie wprowadzono przepisu, który pozwalałby zgromadzeniu decydować w innych, niesprecyzowanych sprawach dotyczących upadłego lub upadłości (np. w sprawach ważnych). Szczególnym prawem zgromadzenia wierzycieli jest możliwość zastrzeżenia do swojej decyzji wszystkiego, co należy do kompetencji pozostałych organów wierzycieli. Zgromadzenie może decydować w tym przedmiocie także w przypadku, gdy te organy nie zostały powołane (§ 46). Decyzja o przejęciu kompetencji zapada większością 2/3 głosów – liczonych od kwot wierzytelności (§ 46 ust. 2).

Co więcej, zgromadzenie może samodzielnie podjąć decyzję w określonej sprawie, nawet jeżeli inny organ już wypowiedział się w danym przedmiocie. Wysoki Sąd w Pradze (*Vrchní soud v Praze*) stwierdził, że dopuszczalne jest określenie przez zgromadzenie wierzycieli sposobu sprzedaży majątku, nawet jeżeli rada wierzycieli poprzednio określiła jej warunki, a decyzję rady zatwierdził sąd. Uchwała zgromadzenia o przejęciu decyzji jest dopuszczalna także wówczas, gdy większością głosów w zgromadzeniu dysponuje wierzyciel zabezpieczony, którego nie ma w radzie wierzycieli i znaczną siłą głosu narzuca swoją decyzję³⁵.

Zgromadzenie wierzycieli wykonuje także kompetencje rady wierzycieli lub przedstawiciela wierzycieli, jeżeli nie powołano tych organów (§ 46 ust. 2). Wyjątkiem jest sytuacja, gdy czynności rady wykonuje sąd – np. gdy pomimo zwołania zgromadzenia nie wybrano rady wierzycieli (§ 61 ust. 2), albo gdy liczba wierzycieli w radzie spadła, a zgromadzenie nie uzupełniło składu (§ 66 ust. 1 i 2). Zgromadzenie wierzycieli odpowiada za wybór i odwoływanie członków rady wierzycieli oraz ich zastępców lub przedstawicieli wierzycieli (§ 46 ust. 2). Nie dotyczy to tymczasowej rady wierzycieli wybieranej przez sąd na wstępnym etapie postępowania (§ 61 ust. 1).

³³ Zákon 182/2006 ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-182/zneni-20221231#cast1> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.) – dalej także jako „Ustawa 182/2006”. Gdy w ramach tego punktu pracy podano jednostkę redakcyjną bez oznaczenia aktu prawnego, tekst odnosi się do Ustawy 182/2006.

³⁴ W dalszej części pracy także jako: tryb upadłościowy, tryb reorganizacji i tryb oddłużenia.

³⁵ Orzeczenie Wysokiego Sądu w Pradze z 1 grudnia 2009 r., 2 VSPH 402/2009-B-140 MSPH 76 INS 3732/2008, <https://kraken.slv.cz/2VSPH402/2009> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

Rada wierzycieli³⁶ składa się z od trzech do siedmiu członków. O ich liczbie, a także o ewentualnym powołaniu zastępców, decyduje zgromadzenie wierzycieli (§ 56 ust. 2). Wybór zatwierdza sąd (§ 56 ust. 3). Istotną cechą składu rady jest obowiązek zachowania parytetu – powinni być w niej reprezentowani zarówno wierzyciele zabezpieczeni, jak i niezabezpieczeni. W radzie w każdym wypadku musi być co najmniej tylu członków zaproponowanych przez wierzycieli niezabezpieczonych, ilu jest członków zaproponowanych przez wierzycieli zabezpieczonych³⁷. Te parytety przekładają się na sposób głosowania przez zgromadzenie nad kandydaturami: członkowie i zastępcy członków rady wierzycieli zaproponowani przez wierzycieli niezabezpieczonych są wybierani i odwoływani głosami wierzycieli niezabezpieczonych, natomiast członkowie i zastępcy członków rady wierzycieli proponowani przez wierzycieli zabezpieczonych są wybierani i odwoływani głosami wierzycieli zabezpieczonych (art. 57).

Taki sposób wyboru członków rady wierzycieli sprawia, że zgromadzenie wierzycieli, w którym dominują wierzyciele zabezpieczeni lub niezabezpieczeni, może mieć tendencję do przejmowania niektórych decyzji do swoich kompetencji i rozstrzygania ich odmiennie od rady – nawet po ich podjęciu i zatwierdzeniu przez sąd³⁸. W rezultacie przepis § 46 ust. 2 – pozwalający zgromadzeniu na przejęcie kompetencji rady – osłabia znaczenie przyjętych parytetów. Przejęcie kompetencji jest jednak możliwe wyłącznie, gdy dany wierzyciel lub wierzyciele dysponują większością co najmniej 2/3 głosów, liczonych od sumy wierzytelności.

Zgromadzenie wierzycieli decyduje również o dalszym funkcjonowaniu tymczasowej rady wierzycieli – organu powoływanego przez sąd na wstępnym etapie postępowania³⁹. Na pierwszym zgromadzeniu zwołanym po powołaniu tymczasowej rady wierzycieli możliwe jest utrzymanie tego organu w niezmienionym składzie. Uchwała zostaje podjęta, jeżeli głosowała za nią większość obecnych lub prawidłowo reprezentowanych wierzycieli zabezpieczonych, ustalana według wysokości ich wierzytelności oraz większość obecnych lub prawidłowo reprezentowanych wierzycieli niezabezpieczonych, ustalana według wysokości ich wierzytelności (§ 62 ust. 2). Także w tym wypadku ustawa uwzględnia konieczność zachowania proporcji między kategoriami wierzycieli⁴⁰. Pierwsze zgromadzenie wierzycieli zwołane po powołaniu tymczasowej rady wierzycieli może także odwołać jednego z jego

³⁶ Rada jest obligatoryjnym organem w sprawach, w których zgłosiło się więcej niż 50 wierzycieli – nie jest jednak obowiązkowa w postępowaniu oddłużeniowym i w drobnym postępowaniu upadłościowym, o którym mowa w § 314 i n. (§ 56 ust. 3).

³⁷ Nie dotyczy to sytuacji, gdy wierzyciele niezabezpieczeni nie zgłoszą swoich członków lub zaproponowani przez nich kandydaci nie zgadzają się na objęcie funkcji, lub nie zostali wybrani z innych powodów.

³⁸ Orzeczenie Wysokiego Sądu w Pradze z 1 grudnia 2009 r., 2 VSPH 402/2009-B-140 MSPH 76 INS 3732/2008. W stanie faktycznym sprawy decyzja trzyosobowej rady wierzycieli, w której prawdopodobnie większość mieli wierzyciele niezabezpieczeni, została następnie uchylona i zastąpiona uchwałą rady wierzycieli, w której dominował wierzyciel zabezpieczony, mający swojego przedstawiciela w radzie.

³⁹ Organ uregulowany w § 61 i n. Ustawy 182/2006.

⁴⁰ Dzieje się tak, pomimo że sąd, powołując tymczasową radę wierzycieli, czuwa nad tym, aby reprezentowani w niej byli wierzyciele zarówno zabezpieczeni, jak i niezabezpieczeni (§ 62 ust. 1).

członków lub jego zastępców albo wybrać innego członka i jego zastępcę; w tym przypadku konieczne jest zachowanie reguły dotyczącej proporcji między członkami reprezentującymi wierzycieli zabezpieczonych i niezabezpieczonych.

Pierwsze zgromadzenie wierzycieli – z wyjątkiem postępowania w trybie oddłużenia – zwołuje sąd na datę przypadającą nie później niż trzy miesiące od wydania postanowienia o upadłości. Zadaniem zgromadzenia na pierwszym posiedzeniu jest wysłuchanie sprawozdania syndyka z dotychczasowej działalności, a jeżeli utworzono tymczasową radę wierzycieli, również jej sprawozdania z dotychczasowej działalności (§ 48 ust. 2).

Jeżeli sąd upadłościowy nie rozstrzygnął jeszcze sposobu wyjścia dłużnika z upadłości, przedmiotem pierwszego zgromadzenia wierzycieli jest też ta kwestia – czyli decyzja, czy wobec dłużnika zostanie przeprowadzona upadłość, reorganizacja, oddłużenie, czy zostaną wdrożone szczególne sposoby rozwiązywania upadłości, które ustawa przewiduje dla niektórych podmiotów lub dla niektórych rodzajów spraw (§ 4 ust. 1).

Wierzyciele mają także wpływ na możliwość skorzystania z postępowania w trybie reorganizacji – jeszcze przed formalnym wszczęciem postępowania. W tym celu dłużnik może złożyć do sądu wnioski o taki tryb postępowania wraz z planem reorganizacji, zaakceptowany przez połowę wierzycieli niezabezpieczonych (obliczoną od wysokości wierzytelności) oraz połowę wierzycieli zabezpieczonych (§ 148). Wierzyciel wyraża akceptację w sformalizowany sposób, w karcie do głosowania, co do której istnieją szczególne wymogi, m.in. podpis musi być poświadczony urzędowo, nie może zawierać żadnej innej czynności, nie może budzić wątpliwości co do treści oddanego głosu (§ 346 ust. 2).

Akceptacja wierzycieli dla planu restrukturyzacyjnego nakazuje sądowi orzec – wraz z samą upadłością – o sposobie wyjścia dłużnika z upadłości, jednak nie w każdym przypadku sąd orzeknie o reorganizacji (nawet gdy wniosek jest prawidłowy formalnie). Przeszkodą dla takiego rozstrzygnięcia będzie np. stwierdzenie, że dłużnik realizuje nieuczciwy zamiar⁴¹.

Jeżeli sąd nie orzeknie o sposobie wyjścia dłużnika z upadłości w postanowieniu o upadłości, wydaje w tym zakresie odrębną decyzję w terminie trzech miesięcy od ogłoszenia upadłości. Nie może jednak jej podjąć przed zakończeniem zgromadzenia wierzycieli zwołanego postanowieniem o upadłości (§ 149 ust. 1). W przypadku gdy to sąd wydaje decyzję w tym przedmiocie, obrady pierwszego zgromadzenia wierzycieli dotyczą sprawozdania syndyka i jego rekomendacji co do sposobu prowadzenia postępowania (§ 149 ust. 3).

Sąd upadłościowy wyznacza syndyka najpóźniej w postanowieniu o upadłości (§ 27 ust. 1), a wybór dokonywany jest z listy przez prezesa sądu według ustalonego porządku (§ 25 ust. 2).

⁴¹ Orzeczenie Sądu Najwyższego Republiki Czeskiej z 30 września 2020 r., 29 NSCR 137/2018, <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/29-nscr-137-2018> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.) W okolicznościach sprawy stwierdzono, że dłużnik proponuje wierzycielom niski poziom zaspokojenia, a jego związek z jednym z wierzycieli jest oczywisty.

Jeżeli dłużnik uzyskał zezwolenie sądu na reorganizację i opracował plan restrukturyzacji, który został zaakceptowany przez wierzycieli, a osoba syndyka została wskazana w przedłożonym planie, sąd upadłościowy wyznacza tę osobę na syndyka. Nie dotyczy to sytuacji, gdy powołany w ten sposób zarządca masy upadłościowej nie spełnia warunków do sprawowania funkcji. Na postanowienie o powołaniu syndyka przysługuje zażalenie, które może być oparte wyłącznie na tej podstawie.

Na zgromadzeniu wierzycieli następującym po rozprawie przeglądowej (*přezkumné jednání* – § 190) wierzyciele mogą podjąć decyzję o odwołaniu syndyka wyznaczonego przez sąd upadłościowy i wyznaczeniu nowego. Zgromadzenie wierzycieli jest jedynym organem, który ma taką kompetencję. Wierzyciele mogą też odwołać syndyka, pozostawiając sądowi wyznaczenie nowej osoby w jego miejsce (§ 30 ust. 1). Ponadto uchwała może odwołać syndyka wskazanego przez dłużnika w planie restrukturyzacyjnym w ramach reorganizacji i powołać nowego syndyka już po zmianie trybu postępowania w upadłość (§ 29 ust. 1). Uchwała wierzycieli podlega kontroli sądu – może ją zatwierdzić lub odmówić jej zatwierdzenia. Sąd bada jednak wyłącznie kwalifikacje podmiotowe syndyka (§ 29 ust. 2). Nie ocenia natomiast, czy uchwała jest zgodna ze wspólnym interesem wierzycieli (§ 54 ust. 1).

Prawo głosu mają wszyscy wierzyciele obecni na zgromadzeniu (§ 50 ust. 1); mogą głosować także pisemnie, jeżeli ich głos wpłynie do sądu upadłościowego na dzień przed zgromadzeniem (§ 50 ust. 2).

Wierzyciele, których wierzytelność nie została uznana, mogą głosować pominiętą częścią za zgodą zgromadzenia wierzycieli (§ 51 ust. 1). Jeżeli taka zgoda nie zostanie wyrażona, sąd może ustalić prawo głosu odmiennie niż na liście zatwierdzonych wierzytelności (§ 51 ust. 2). Wyłączeni od głosu, co do zasady, są wierzyciele uprawnieni z tytułu bieżących kosztów postępowania (*pohledávky za majetkovou podstatou*⁴²) i wierzytelności z nimi zrównanych – np. z tytułu alimentów lub o naprawienie szkody na zdrowiu⁴³. Nie mają prawa głosu wierzyciele, którzy nie są zaspokajani w postępowaniu upadłościowym (np. uprawnieni z tytułu odsetek naliczonych po dniu ogłoszenia upadłości, kar umownych, jeśli prawo do ich naliczenia powstało po ogłoszeniu upadłości), a także wierzyciele podporządkowani i warunkowi, jeżeli warunek się nie ziścił (§ 51 ust. 4). Ponadto ustawa przewiduje wyłączenia prawa głosu w przypadku głosowania osób bliskich dłużnika i powiązanych gospodarczo, a także w ramach głosowania w sprawie bezpośrednio związanej z interesem danego wierzyciela (§ 53 ust. 1 i 2).

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, do ważności uchwały zgromadzenia wierzycieli wymagana jest zwykła większość głosów obecnych lub należycie reprezentowanych wierzycieli, obli-

⁴² W ramach tej kategorii mieszczą się niektóre wierzytelności powstałe po wszczęciu postępowania, po ogłoszeniu moratorium lub po ogłoszeniu upadłości, np. wynagrodzenie tymczasowego nadzorcy, wynagrodzenie rady wierzycieli, koszty związane z utrzymaniem i zarządzaniem majątkiem dłużnika (§ 168).

⁴³ Katalog tych wierzytelności został zawarty w § 169.

czona według wysokości ich wierzytelności; jednocześnie na każdą 1 CZK wierzytelności przypada jeden głos (§ 49 ust. 1). Jeżeli uchwała zgromadzenia wierzycieli jest sprzeczna ze wspólnym interesem wierzycieli, sąd upadłościowy może ją uchylić; nie dotyczy to przypadku, o którym mowa w § 29 ust. 1 (odwołanie syndyka), § 51 ust. 1 (przyznanie prawa głosu wierzycielom, których wierzytelności nie zostały uznane) oraz uchwały zgromadzenia wierzycieli w sprawie sposobu rozwiązania upadłości dłużnika, planu restrukturyzacji lub sposobu umorzenia długu.

2.2. Słowacja

Słowacka ustawa o upadłości oraz restrukturyzacji⁴⁴ reguluje instytucje zgromadzenia wierzycieli w § 33–36. Jak wskazano w § 33 ustawy, zgromadzenia wierzycieli zwoływane są w celu poznania opinii wierzycieli, powołania rady wierzycieli oraz zmiany syndyka.

Zgodnie z § 34 pierwsze zgromadzenie wierzycieli zwoływane jest w terminie 55 dni od dnia ogłoszenia upadłości, tak aby odbyło się ono nie wcześniej niż 30 dni i nie później niż 45 dni po upływie ustawowego terminu na kwestionowanie zgłaszanych w postępowaniu roszczeń. Kolejne zgromadzenia wierzycieli zwołuje syndyk z własnej inicjatywy lub na wniosek sądu, rady wierzycieli oraz wierzycieli, których prawa głosu stanowią więcej niż 10% wszystkich praw głosu. Wniosek o zwołanie zgromadzenia wierzycieli musi określać sprawy, które mają zostać poruszone na zgromadzeniu wierzycieli, w przeciwnym razie wniosek nie zostanie uwzględniony. Jeżeli syndyk zwołuje zgromadzenie wierzycieli na wniosek, zwołuje je w taki sposób, aby odbyło się nie wcześniej niż 20 dni i nie później niż 30 dni po otrzymaniu wniosku. Jeżeli syndyk nie zwoła zgromadzenia wierzycieli pomimo prawnego obowiązku jego zwołania lub nie stawi się na należycie zwołanym zgromadzeniu wierzycieli, sąd zwoła zgromadzenie wierzycieli w zastępstwie syndyka. Naruszenie przez syndyka obowiązku zwołania zgromadzenia wierzycieli stanowi poważne naruszenie jego obowiązków. Za zgodą sądu bądź rady wierzycieli zgromadzenie może odbyć się zdalnie.

Jeżeli sąd nie postanowi inaczej, na zgromadzeniu wierzycieli uprawnieni do głosowania są wierzyciele, których wierzytelności zostały potwierdzone w zakresie podstawy prawnej oraz wymagalności, z wyłączeniem wierzytelności podporządkowanych (zarówno na podstawie przepisów szczególnych, jak i prawa upadłościowego). Na wierzytelność o wartości 1 EUR przypada jeden głos. Uchwały podejmowane są bezwzględną większością głosujących wierzycieli, przy czym kworum jest zachowane już przy obecności jednego głosującego wierzyciela (§ 35 ust. 3). Każdy wierzyciel uprawniony do głosowania na zgromadzeniu ma prawo w terminie pięciu dni zaskarżyć uchwałę zgromadzenia do sądu, jeżeli zgłosił do protokołu umotywowany sprzeciw w zakresie jej podjęcia.

⁴⁴ Zákon z 9. decembra 2004 o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/7/> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

Jednym z głównych uprawnień zgromadzenia wierzycieli, któremu poświęcono § 36 ustawy, jest głosowanie w przedmiocie zmiany syndyka. Należy przy tym wskazać, że wraz z otwarciem postępowania upadłościowego syndyk jest wyznaczany w drodze losowania spośród osób uwzględnionych na liście prowadzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości (§ 40). Z tego względu ustawa różnicuje pierwsze zgromadzenie wierzycieli, na którym podjęcie uchwały o zmianie syndyka jest zawsze dopuszczalne, oraz kolejne zgromadzenia wierzycieli, na których podjęcie uchwały o zmianie syndyka wymaga spełnienia jednej z trzech przesłanek, tj. wielokrotnego naruszenia przez syndyka jego ustawowych obowiązków, istotnej zmiany (o 30%) w zakresie rozkładu siły głosu pomiędzy wierzycielami lub podjęcia uchwały większością 3/4 głosów wierzycieli. Każdy wierzyciel może zaproponować powołanie konkretnego syndyka z listy syndyków prowadzonej przez Ministerstwo, a głosowanie przebiega, począwszy od propozycji wierzyciela dysponującego największą liczbą głosów, aż do dokonania wyboru. W przypadku podjęcia uchwały o zmianie syndyka sąd niezwłocznie powołuje syndyka wskazanego przez zgromadzenie, chyba że występują w tym zakresie przeszkody prawne bądź brak było podstaw do przeprowadzenia głosowania w przedmiocie zmiany syndyka. Zgromadzenie wierzycieli może w drodze uchwały określić, jakie czynności odwołany syndyk ma prawo wykonywać do czasu powołania nowego syndyka.

Drugą z istotnych kompetencji zgromadzenia wierzycieli jest wybór członków rady wierzycieli (§ 37). Zasadą jest, że zgromadzenie poddaje pod głosowanie kandydatów na członków rady wierzycieli, począwszy od wierzyciela mającego najwyższą siłę głosu, aż do wybrania pięciu członków rady. Jeżeli w toku głosowania wybrani zostaną tylko czterej członkowie, rada będzie liczyła trzech członków, a ostatni z członków nie będzie uznany za wybranego. Jeżeli zgromadzenie nie wybierze wystarczającej liczby członków do powołania rady wierzycieli, jej kompetencje będzie wykonywał sąd, a ponowne głosowanie odbędzie się na kolejnym zgromadzeniu wierzycieli.

2.3. Estonia

Estońskie prawo upadłościowe (*Pankrotiseadus*⁴⁵) reguluje instytucję zgromadzenia wierzycieli w § 77–83. Zgodnie z § 77 ustawy zgromadzenie wierzycieli ma następujące kompetencje:

- 1) zatwierdza osobę syndyka oraz wybiera radę wierzycieli;
- 2) decyduje o kontynuowaniu bądź zakończeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez dłużnika;
- 3) decyduje o likwidacji dłużnika będącego osobą prawną;
- 4) decyduje o zawarciu układu;

⁴⁵ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/503042019004/consolidate/current> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

- 5) decyduje, w zakresie wskazanym w przepisach szczególnych, o kwestiach związanych z likwidacją majątku dłużnika;
- 6) rozstrzyga w kwestii skarg na działalność syndyka;
- 7) rozstrzyga o wynagrodzeniu członków rady wierzycieli;
- 8) rozstrzyga o innych kwestiach wskazanych przez ustawę.

Dodatkowo, jeżeli nie została powołana rada wierzycieli, jej kompetencje są wykonywane przez zgromadzenie wierzycieli (§ 74 ust. 7).

Pierwsze zgromadzenie wierzycieli powinno odbyć się nie wcześniej niż 15 dni od dnia ogłoszenia upadłości i nie później niż 30 dni od dnia ogłoszenia upadłości. Na pierwszym zgromadzeniu wierzyciele powinni podjąć decyzję w zakresie wyboru członków rady wierzycieli, zatwierdzenia wyboru syndyka, dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika czy rozwiązania dłużnika będącego osobą prawną. Mogą oni podejmować także uchwały w innych kwestiach przekazanych do kompetencji zgromadzenia wierzycieli. Jeżeli mimo prawidłowego zwołania zgromadzenia żaden z wierzycieli się na nim nie pojawi, kwestie te zostaną rozstrzygnięte przez sąd na wniosek syndyka. Sąd może w tym przypadku nie powołać rady wierzycieli.

W szczególności, na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli powinno dojść do zatwierdzenia syndyka wskazanego w orzeczeniu o ogłoszeniu upadłości bądź do jego zmiany. Jeżeli zgromadzenie wierzycieli zostanie zwołane zgodnie z obowiązującymi przepisami, a żaden z wierzycieli się na nim nie pojawi, uznaje się, że zaakceptowali oni wskazanego syndyka. Jeżeli zgromadzenie wierzycieli zmienia syndyka, uchwała o wskazaniu nowego syndyka wymaga jej przegłosowania przez połowę obecnych na zgromadzeniu wierzycieli, posiadających co najmniej $\frac{2}{3}$ łącznej sumy wierzytelności przysługujących obecnym na zgromadzeniu. Jeżeli wierzyciele nie zaakceptują wybranego przez sąd syndyka, a jednocześnie nie wybiorą nowego syndyka, uznaje się, że syndyk wskazany w orzeczeniu został zaakceptowany.

Zgromadzenie wierzycieli zwołuje się z inicjatywy syndyka bądź w przypadkach wskazanych w ustawie. Syndyk jest zobowiązany zwołać zgromadzenie, jeżeli zawnioskuje o to:

- 1) co najmniej pięciu wierzycieli, posiadających łącznie co najmniej $\frac{1}{5}$ łącznej sumy wierzytelności;
- 2) jeden lub więcej wierzycieli, posiadających łącznie co najmniej $\frac{2}{5}$ łącznej sumy wierzytelności.

Do wartości tych nie wlicza się wierzytelności przysługujących wspólnikom w będącej dłużnikiem spółce kapitałowej (*private limited company* oraz *public limited company*), ich podmiotom zależnym bądź osobom, które nabyły wierzytelności od wspólników dłużnika w okresie trzech lat przed powołaniem tymczasowego syndyka lub po jego powołaniu.

Syndyk powinien zwołać zgromadzenie w terminie 14 dni od otrzymania takiego żądania, a jeżeli tego nie robi, zgromadzenie może zostać zwołane przez radę wierzycieli bądź wie-

rzycieli, którzy zgłosili wniosek o jego zwołanie. Czas, miejsce oraz agenda zgromadzenia powinny być opublikowane w urzędowym dzienniku *Ametlikud Teadaanded*. Zgromadzeniu przewodzi syndyk, a jeżeli jest to niemożliwe, inny syndyk wskazany przez sąd w orzeczeniu. W pierwszym zgromadzeniu wierzycieli powinien uczestniczyć także sędzia. W przypadku pozostałych zgromadzeń wierzycieli sędzia powinien w nich uczestniczyć, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia problemów z obliczeniem wyników głosowania.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, uchwały na zgromadzeniu są podejmowane zwykłą większością głosów. Wymóg kworum jest spełniony niezależnie od liczby faktycznie uczestniczących wierzycieli, jeżeli zostali oni poinformowani o miejscu i czasie zgromadzenia zgodnie z obowiązującymi przepisami. Wartość głosu wierzyciela jest określana na podstawie wysokości przysługującej mu wierzytelności. Jeżeli te nie zostały jeszcze ustalone w toku postępowania, siła głosu wierzyciela jest ustalana przez syndyka na podstawie posiadanych przez niego dokumentów. W celu ustalenia siły głosu wierzyciel musi dostarczyć syndykowi dowody potwierdzające istnienie jego wierzytelności najpóźniej trzy dni przed terminem zgromadzenia wierzycieli. Jeżeli w ocenie syndyka wierzytelność nie istnieje, nie została wykazana bądź wierzyciel nadużywa swojego prawa, może on nie przyznać wierzycielowi prawa do głosowania. Jeżeli wierzyciel nie zgadza się z przyznaną jemu bądź innemu wierzycielowi siłą głosu, kwestie te rozstrzygnie sędzia uczestniczący w zgromadzeniu w jego trakcie bądź, jeżeli jest to niemożliwe, najpóźniej w terminie jednego dnia roboczego. Od decyzji tej przysługuje środek zaskarżenia do sądu II instancji, który powinien wydać orzeczenie w terminie 15 dni.

Wierzyciel, dłużnik bądź syndyk mogą zwrócić się do sądu o uchylenie decyzji zgromadzenia wierzycieli, jeżeli narusza ona prawo, została podjęta z naruszeniem reguł proceduralnych bądź przepisy szczególne przyznają takie uprawnienie. Dodatkowo, podstawą do uchylenia decyzji zgromadzenia wierzycieli może być to, że narusza ona wspólny interes wierzycieli. Wniosek o uchylenie musi zostać złożony w terminie 10 dni od dnia, w którym skarżący dowiedział się o decyzji zgromadzenia, lecz nie później niż 30 dni od czasu jej podjęcia. Środek ten nie przysługuje, jeżeli decyzja zgromadzenia wymaga zatwierdzenia przez sąd. Wówczas wierzyciele mogą jednak składać syndykowi zastrzeżenia co do podjętej decyzji, które zostaną przekazane przez syndyka do sądu.

2.4. Finlandia

Finlandzka ustawa – Prawo upadłościowe (*Konkurssilaki*⁴⁶) reguluje kwestie wykonywania uprawnień przez wierzycieli w rozdziale 15, § 1–12.

⁴⁶ <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040120?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Konkurssilaki> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

W skład kompetencji wierzycieli wchodzi wszelkie kompetencje, które nie są wyraźnie przez prawo zastrzeżone dla syndyka. W zakresie kompetencji należących do wierzycieli, syndyk jest zobowiązany do wykonywania ich poleceń. Wierzyciele mogą jednak scedować swoje kompetencje na syndyka, wskazując, w jakim zakresie oraz na jaki okres to nastąpi. Nie może to dotyczyć jednak m.in. wynagrodzenia syndyka. Wierzyciele mogą powołać radę wierzycieli w celu doradzania oraz kontrolowania działalności syndyka. Ostateczne decyzje w zakresie zarządu majątkiem upadłego należą do kompetencji wierzycieli.

Zgodnie z § 1 prawo do wykonywania uprawnień wierzycielskich mają ci wierzyciele, którzy dysponują wierzytelnościami wobec dłużnika, a po upływie terminu na zgłoszenie wierzytelności tylko ci wierzyciele, którzy zgłosili swoje wierzytelności bądź są uwzględnieni w podziale środków na innej podstawie, w tym także wierzyciele zabezpieczeni, jeżeli wykazali wysokość wierzytelności. Dotyczy to także wierzycieli, którzy są w posiadaniu majątku dłużnika służącego do prowadzenia działalności, zabezpieczonego hipoteką (*business mortgage*) na zabezpieczenie długu osoby trzeciej.

Zgodnie z § 2 formą wykonywania uprawnień wierzycielskich jest zgromadzenie wierzycieli. Zgromadzenie może odbywać się także zdalnie (telefonicznie, połączeniem wideo lub innymi sposobami). Ustawa przewiduje również alternatywną procedurę wykonywania uprawnień przez wierzycieli, tj. przez głosowanie na piśmie, elektronicznie lub innym sposobem. Stanowisko w sprawie poddanej pod głosowanie w ten sposób powinien móc zająć także dłużnik. Termin na zajęcie stanowiska nie powinien być krótszy niż dwa tygodnie. Treść podjętej decyzji oraz moment jej podjęcia powinny być przekazane przynajmniej tym wierzycielom, którzy zajęli stanowisko, a także dłużnikowi.

Zgodnie z § 3 siła głosu wierzyciela jest równa wysokości jego wierzytelności. Wierzytelności podporządkowane nie mają głosu, jeżeli nie podlegałyby zaspokojeniu w ramach planu podziału. Siła głosu zobowiązań spornych bądź warunkowych jest szacowana według ich prawdopodobnej wartości. Warunkowe zobowiązanie z regresu ma prawo głosu, jeżeli wierzyciel nie głosuje tą samą wierzytelnością. Odrębna regulacja została przewidziana dla wierzycieli dysponujących majątkiem obciążonym tzw. *business mortgage* na zabezpieczenie zobowiązania osoby trzeciej. W przypadku wątpliwości co do wysokości głosu rozstrzyga je syndyk, a na zgromadzeniu wierzycieli – przewodniczący zgromadzenia.

Decyzje podejmowane są większością głosów głosujących wierzycieli. Także w przypadku alternatywnej procedury wykonywania uprawnień liczone są wyłącznie głosy wierzycieli, którzy zajęli stanowisko. Jeżeli żaden z wierzycieli nie uczestniczy w głosowaniu na zgromadzeniu ani nie odda głosu w alternatywnej procedurze głosowania, decydujące jest stanowisko przewodniczącego zgromadzenia bądź syndyka. Syndyk i dłużnik mogą zająć

stanowisko w każdej sprawie będącej przedmiotem głosowania. W przypadku, w którym sprzedaż przedsiębiorstwa lub jego aktywów miałaby być przeniesiona na podmiot powiązany z dłużnikiem, ustawa przewiduje konieczność podjęcia uchwały przez kwalifikowaną większość. Wierzyciele nie mają prawa głosu w sprawach dotyczących ich zobowiązań wobec dłużnika, umów łączących ich z dłużnikiem i innych spraw, w których mają szczególnie interes majątkowy lub osobisty.

Pierwsze zgromadzenie wierzycieli jest zwoływane w terminie dwóch miesięcy od sporządzenia wykazu majątku, ale nie później niż sześć miesięcy od dnia ogłoszenia upadłości, chyba że ze szczególnych względów nie jest to konieczne. W razie konieczności zgromadzenie może odbyć się przed sporządzeniem spisu wierzycieli, jeżeli w sposób wiarygodny zidentyfikowano największych wierzycieli. W pozostałych przypadkach zgromadzenie wierzycieli odbywa się w razie konieczności.

Prawo do zwołania zgromadzenia wierzycieli, w zaproponowanej przez nich sprawie, ma rada wierzycieli lub wierzyciele dysponujący 1/10 zgłoszonych wierzytelności i innych wierzytelności podlegających uwzględnieniu w planie podziału. Jeżeli syndyk nie zwołał zgromadzenia wierzycieli mimo takiego wniosku, do zwołania zgromadzenia może zobowiązać go sąd. Jeżeli wierzyciel zażądał zwołania zgromadzenia w określonej sprawie, a syndyk nie zwołał zgromadzenia, ponieważ uznał, że nie jest ono konieczne, wierzyciel może zwrócić się w tej sprawie do sądu.

Wierzyciele, których wierzytelności są niższe niż 3000 EUR, nie są zawiadamiani o zgromadzeniu wierzycieli oraz alternatywnej procedurze podejmowania decyzji, jeżeli z wyprzedzeniem nie poinformowali syndyka o woli wykonywania swoich uprawnień w postępowaniu. Wierzyciel ma prawo brać udział w zgromadzeniu i podejmowaniu decyzji, nawet jeżeli nie został o nich zawiadomiony. Przed upływem terminu na zgłaszanie wierzytelności o zgromadzeniu zawiadamia się znanych wierzycieli oraz dłużnika. Po upływie tego terminu o zgromadzeniu zawiadamia się wierzycieli, którzy zgłosili swoje wierzytelności. Informacja o zgromadzeniu wierzycieli odbywającym się przed upływem terminu na zgłaszanie roszczeń musi zostać ujawniona w rejestrze spraw upadłościowych.

Zgromadzeniu wierzycieli przewodniczy syndyk, a przewodniczącego wybiera się tylko w przypadku, w którym syndyk nie może przewodniczyć zgromadzeniu. Decyzje na zgromadzeniu mogą być podejmowane wyłącznie w sprawach objętych zawiadomieniem oraz w sprawach pilnych. W sprawach istotnych konieczne jest jednak zawiadomienie o nich wierzycieli i dłużnika minimum tydzień przed zgromadzeniem. Zgromadzenie może rozstrzygnąć każdą sprawę, jeżeli zgodzą się na to wszyscy zaproszeni. Ze względu na istotne uchybienia, na wniosek wierzyciela bądź dłużnika, sąd może uchylić bądź (jeżeli charakter sprawy na to pozwala) zmienić decyzję wierzycieli.

2.5. Litwa

W prawie litewskim obowiązują dwie odrębne ustawy poświęcone tematyce niewypłacalności:

- 1) prawo o niewypłacalności osób prawnych (*juridinių asmenų nemokumo įstatymas*⁴⁷) oraz
- 2) prawo o niewypłacalności osób fizycznych (*fizinių asmenų bankroto įstatymas*⁴⁸).

Instytucja zgromadzenia wierzycieli (*Kreditorių susirinkimas*) występuje na gruncie postępowania upadłościowego zarówno osób prawnych, jak i osób fizycznych. Poniżej przedstawiono zakres jego uprawnień w oparciu o postępowanie dotyczące osób prawnych, ze wskazaniem różnic, jakie występują na tym tle w przypadku postępowań osób fizycznych.

Zgodnie z art. 44 ustawy o niewypłacalności osób prawnych zgromadzenie wierzycieli ma kompetencję do:

- 1) powołania rady wierzycieli;
- 2) odwołania przewodniczącego zgromadzenia wierzycieli ze stanowiska;
- 3) ustanowienia procedury elektronicznego oddawania głosów na zgromadzeniu wierzycieli;
- 4) wystąpienia do sądu z wnioskiem o odwołanie zarządcy;
- 5) podejmowania decyzji, o której mowa w art. 64 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2015/848⁴⁹, dotyczącej uczestnictwa dłużnika w grupowym postępowaniu koordynacyjnym, o którym mowa w rozporządzeniu;
- 6) określenia procedury przekazywania przez syndyka wierzycielom informacji dotyczących postępowania upadłościowego, sytuacji finansowej dłużnika oraz dokumentów uzasadniających koszty powstałe w ramach zarządu masą upadłości;
- 7) zwracania się do sądu o ograniczenie prawa określonej osobie do zajmowania stanowisk i pełnienia funkcji w ramach organów publicznych i prywatnych osób prawnych;
- 8) zezwolenia na sprzedaż aktywów w inny sposób niż w ramach licytacji;
- 9) wnioskowania do sądu o zakończenie postępowania restrukturyzacyjnego;
- 10) podejmowania decyzji w sprawie wystąpienia do sądu o naprawienie szkody poniesionej przez wierzycieli w wyniku niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków syndyka masy upadłości;
- 11) wykonywania innych uprawnień, przyznanych przez ustawę.

W przypadku pozasądowego postępowania upadłościowego przewidzianego w art. 11–12 prawa o niewypłacalności osób prawnych wszystkie kompetencje sądu wykonywane są przez zgromadzenie wierzycieli.

⁴⁷ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/56df69a293fa11e9aab6d8dd69c6da66/GDFbqnBIGg?jfwid=-2j5grn5hz> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁴⁸ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.424561/rqDmNSbnZl> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁴⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. UE L 141, s. 19, ze zm.) – dalej rozporządzenie nr 2015/848.

Dodatkowo, w przypadku postępowania dotyczącego niewypłacalności osoby fizycznej, w art. 26 ustawy wskazano, że zgromadzenie wierzycieli ma kompetencję do:

- 1) rozpatrywania skarg składanych przez wierzycieli na czynności syndyka masy upadłości;
- 2) zatwierdzania preliminarza kosztów zarządu masą upadłościową, wprowadzanie w nim zmian, określanie sposobu płatności kosztów zarządu masą upadłościową, a także zatwierdzanie wstępnej ceny sprzedaży majątku lub ceny sprzedaży majątku na zasadach wskazanych w ustawie;
- 3) podejmowania decyzji w kwestiach dotyczących działalności gospodarczej bądź rolniczej osoby fizycznej (jej kontynuacji, rozpoczęcia, wznowienia, ograniczenia, zakończenia itp.).

Prawo uczestniczenia na zgromadzeniu wierzycieli i głosowania mają wierzyciele, których wierzytelności zostały zaakceptowane przez sąd, z wyjątkiem członków organów zarządzających osobą prawną w restrukturyzacji oraz osób uczestniczących w postępowaniu upadłościowym, które pozbawione są prawa głosu. Prawo do zwołania zgromadzenia wierzycieli ma przewodniczący zgromadzenia, wierzyciele dysponujący 10% łącznej sumy wierzytelności oraz, w przypadku restrukturyzacji, osoba zarządzająca podmiotem w restrukturyzacji. Zgromadzenia zwołuje i uczestniczy w nich syndyk. Jeżeli syndyk nie zwoła zgromadzenia wierzycieli w przypadku wymaganym przez ustawę, zgromadzenie zwołuje przewodniczący zgromadzenia bądź wierzyciele dysponujący ponad 1/2 sumy uznanych w postępowaniu wierzytelności. We wniosku o zwołanie zgromadzenia należy wskazać jego cel, datę i harmonogram obrad, a także proponowane projekty decyzji. Zgromadzenie powinno odbyć się w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku, chyba że wskazano w nim bardziej odległy termin.

Zawiadomienie o zgromadzeniu wierzycieli powinno być wysłane 14 dni przed datą zgromadzenia. W przypadku pierwszego zgromadzenia zawiadomienia są wysyłane pocztą, kurierem, za pośrednictwem komornika bądź elektronicznie, przy czym w przypadku doręczenia elektronicznego konieczne jest uzyskanie potwierdzenia odbioru korespondencji. Przy kolejnych zgromadzeniach wierzycieli informacja o nich jest publikowana w systemie informatycznym, przy czym osoby uprawnione do uczestnictwa mogą zwrócić się do syndyka o przesłanie im zawiadomienia w sposób wymagany przy pierwszym zgromadzeniu wierzycieli. Zawiadomienie powinno zawierać m.in. dane dłużnika, datę, godzinę i miejsce zgromadzenia, porządek obrad ze wskazaniem, kto jest inicjatorem danego punktu porządku obrad oraz proponowane projekty decyzji, informację o głosowaniu elektronicznym oraz kartę do głosowania pisemnego.

Na pierwszym zgromadzeniu wybiera się przewodniczącego zgromadzenia, którym może być wyłącznie wierzyciel. W zgromadzeniu z prawem głosu uczestniczą wierzy-

ciela, których wierzytelności zostały uznane w postępowaniu. Aby zgromadzenie było uznane za ważne, muszą w nim uczestniczyć wierzyciele dysponujący ponad połową sumy wierzytelności uznanych przez sąd, wliczając w to wierzycieli, którzy oddali głos na piśmie.

W przypadku braku kworum zwołuje się kolejne zgromadzenie wierzycieli. Ponowne zgromadzenie wierzycieli odbywa się nie później niż 14 dni od dnia poprzedniego, nieskutecznego zgromadzenia wierzycieli i może podejmować decyzje wyłącznie w zakresie harmonogramu pierwotnego zgromadzenia wierzycieli. Na ponownym zgromadzeniu wierzycieli nie obowiązuje wymóg kworum.

Przyjęcie uchwały przez zgromadzenie wierzycieli wymaga ponad połowy głosów przysługujących wierzycielom uznanym przez sąd i uczestniczącym w głosowaniu. Wierzyciele mogą oddawać głosy pisemnie bądź elektronicznie już przed zgromadzeniem wierzycieli. Głosowanie nad decyzją nieobjętą porządkiem obrad może odbyć się wyłącznie, jeżeli wszyscy wierzyciele są obecni na zgromadzeniu i żaden z nich nie zgłosi sprzeciwu. Wszystkie decyzje są odnotowywane w protokole.

Pewne odmienności występują na gruncie prawa o niewypłacalności osób fizycznych. Wskazano tam, że pierwsze zgromadzenie wierzycieli odbywa się nie później niż 40 dni od dnia zatwierdzenia roszczeń wierzycieli przez sąd. Na pierwszym zgromadzeniu wybiera się przewodniczącego zgromadzenia wierzycieli.

Podstawową kompetencją zgromadzenia jest zatwierdzenie „planu zaspokojenia roszczeń wierzycieli oraz przywrócenia wypłacalności osoby fizycznej”. Jeżeli plan zostanie zatwierdzony, zgromadzenia wierzycieli zwoływane są raz na sześć miesięcy. W zakresie procedury głosowania, prezentuje się ona podobnie do zgromadzenia wierzycieli, o którym mowa w prawie o niewypłacalności osób prawnych. W szczególności dotyczy to wymogu kworum oraz instytucji ponownego zgromadzenia wierzycieli, a także możliwości wcześniejszego głosowania na piśmie bądź elektronicznie.

W zakresie wyboru syndyka należy wskazać, że jest on wybierany przez sąd przez losowanie przy wykorzystaniu systemu komputerowego. Sąd zmieni syndyka, jeżeli z uzasadnionym wnioskiem zwróci się o to zgromadzenie wierzycieli bądź wierzyciele dysponujący ponad połową uznanych przez sąd wierzytelności i nie stoi temu na przeszkodzie interes publiczny. Syndyk może złożyć wyjaśnienia w zakresie wniosku o jego odwołanie. W przypadku upadłości osoby fizycznej może ona zaproponować we wniosku wybranego przez siebie syndyka, a jeżeli tego nie zrobi, sąd zwróci się o zaproponowanie osoby syndyka do upoważnionej przez rząd litewski organizacji. Także w tym przypadku sąd zmieni syndyka, jeżeli z uzasadnionym wnioskiem zwróci się o to zgromadzenie wierzycieli bądź wierzyciele dysponujący ponad połową uznanych przez sąd wierzytelności.

2.6. Łotwa

Łotewska ustawa – Prawo upadłościowe (*Maksātnespējas likums*⁵⁰) reguluje instytucje zgromadzenia wierzycieli (*Kreditoru sapulce*) w art. 86–91 ustawy.

Zgromadzenie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym stanowi formę zbiorowego podejmowania przez wierzycieli określonych decyzji. Zgodnie z art. 89 ustawy zgromadzenie wierzycieli podejmuje decyzję w zakresie:

- 1) wynagrodzenia syndyka,
- 2) wniosku o odwołanie syndyka,
- 3) uznaniu wydatków w postępowaniu upadłościowym za uzasadnione,
- 4) procedury zbywania majątku dłużnika, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zgromadzeniu przewodzi syndyk, który określa, w jakiej formie zostanie przeprowadzone zgromadzenie (stacjonarnie, elektronicznie bądź wyłącznie pisemnie). W przypadku gdy w postępowaniu upadłościowym zarejestrowanych jest więcej niż 100 wierzycieli, w zgromadzeniu wierzycieli biorą udział wyłącznie reprezentanci wierzycieli, którzy dysponują ponad 1% łącznej sumy zarejestrowanych wierzytelności. Syndyk ma obowiązek wspierać mniejszych wierzycieli w porozumieniu się i ustanowieniu wspólnego reprezentanta do głosowania w ich imieniu.

W przypadku prawidłowego obwieszczenia o zgromadzeniu wierzycieli jest ono ważne niezależnie od liczby reprezentowanych na nim wierzycieli. Uchwały podejmowane są zwykłą większością głosów, chyba że ustawa stanowi inaczej. Wierzyciele mogą głosować wyłącznie „za” lub „przeciw” uchwale. Zgromadzenie może podejmować decyzje jedynie w zakresie punktów, które zostały przewidziane w porządku obrad. Porządek obrad przygotowuje syndyk, uwzględniając treść wniosku o zwołanie zgromadzenia wierzycieli. Zgromadzenie może być odroczone, jeżeli wolę taką wyrazi ponad połowa wierzycieli uprawnionych do głosowania.

Prawo głosu mają wierzyciele niezabezpieczeni oraz zabezpieczeni w części niepokrytej zabezpieczeniem, którzy zgłosili swoje wierzytelności i zostali uznani przez syndyka. Wysokość głosu wierzycieli określa syndyk. Siła głosu jest określana na podstawie wysokości roszczenia głównego, a na 1 pełne EUR przypada jeden głos. Tzw. wierzyciele zainteresowani (*ieinteresētājām personām*), o których mowa w art. 72 ustawy (właściciele, krewni, powinowaci, pełnomocnicy oraz podmioty z tej samej grupy kapitałowej), nie mają prawa głosu na zgromadzeniu wierzycieli. Prawa głosu nie mają także wierzyciele, którzy nie podali w zgłoszeniu swoich danych kontaktowych.

Syndyk zwołuje zgromadzenie wierzycieli z własnej inicjatywy bądź na wniosek:

- 1) wierzycieli niezabezpieczonych dysponujących co najmniej 1/10 łącznej sumy głosów niezabezpieczonych wierzycieli;

⁵⁰ <https://likumi.lv/ta/id/214590-maksatnespejas-likums> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

- 2) wierzyciela zabezpieczonego, jeżeli głosowanie ma dotyczyć zmiany syndyka;
- 3) trzech lub więcej wierzycieli, bez względu na wysokość roszczeń;
- 4) przedstawiciela dłużnika;
- 5) Służby Nadzoru Upadłościowego;
- 6) zarządcy w przypadku postępowania wszczętego zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2015/848;
- 7) wierzyciela, jeżeli zgromadzenie ma dotyczyć kwestii zasadności ponoszenia określonych kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej (o której mowa w art. 170 ust. 1 ustawy).

Syndyk zwołuje zgromadzenie w terminie trzech tygodni od otrzymania wniosku. Nie później niż dwa tygodnie przed terminem zgromadzenia wierzycieli syndyk składa wniosek o wpis w rejestrze dotyczącym upadłości o dacie, miejscu i godzinie zgromadzenia wierzycieli. W zawiadomieniu wskazuje on osobę dłużnika, łączną kwotę zgłoszonych i uznanych wierzytelności, sumę zabezpieczonych oraz niezabezpieczonych roszczeń oraz porządek obrad. Jeżeli w postępowaniu zarejestrowano więcej niż 100 wierzycieli, syndyk wzywa wierzycieli, którzy mają mniej niż 1% łącznej sumy wierzytelności, do połączenia się i wskazania wspólnego przedstawiciela. Na decyzje zgromadzenia wierzycieli przysługuje odwołanie do sądu, który ogłosił upadłość. Odwołanie może wnieść wierzyciel lub przedstawiciel dłużnika, jeżeli decyzja zgromadzenia jest sprzeczna z prawem albo interesem wierzycieli. Odwołanie może wnieść także zarządca.

Łotewskie prawo upadłościowe przewiduje regulację szczególną dotyczącą zgromadzenia wierzycieli, na którym podejmowana jest uchwała o zmianie syndyka. Może być ona podjęta, jeżeli syndyk nie prowadzi efektywnie postępowania upadłościowego. Uchwała o zmianie syndyka wymaga jej podjęcia przez 2/3 głosujących na zgromadzeniu wierzycieli, a prawo głosu mają także wierzyciele zabezpieczeni. Syndyk jest wyznaczany w drodze losowania, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, spośród kandydatów umieszczonych na liście kandydatów prowadzonej przez Służbę Nadzoru Upadłościowego.

2.7. Norwegia

Decyzje zgromadzenia wierzycieli w norweskim prawie upadłościowym (*Lov om gjeldsforhandling og konkurs*⁵¹) są wiążące dla syndyka, jeżeli nie zostaną zmienione bądź uchylone przez sąd. Sąd może zobowiązać syndyka do zwrócenia się do zgromadzenia wierzycieli z określonymi pytaniami lub wnioskami o podjęcie decyzji. Sąd może z własnej inicjatywy bądź na wniosek zmienić lub uchylić decyzję syndyka lub zgromadzenia wierzycieli, jeżeli jest ona

⁵¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1984-06-08-58> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

nieuzasadniona bądź sprzeczna z prawem, lub narusza uprawnienia dłużnika, wierzyciela bądź osoby trzeciej.

Informacja o pierwszym zgromadzeniu wierzycieli jest wskazywana już w obwieszczeniu o ogłoszeniu upadłości. Pierwsze zgromadzenie wierzycieli powinno odbyć się w terminie trzech tygodni od dnia obwieszczenia. Jeżeli rada wierzycieli nie została powołana przez sąd wcześniej, na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli opiniuje się konieczność powołania rady oraz kandydatury jej ewentualnych członków. Na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli opiniuje się także konieczność powołania audytora do zbadania ksiąg rachunkowych dłużnika.

Zgromadzenie wierzycieli w prawie norweskim jest zwoływane, jeżeli:

- 1) wymaga tego ustawa,
- 2) sąd uzna to za potrzebne,
- 3) zażąda tego syndyk,
- 4) zażądają tego wierzyciele dysponujący co najmniej 1/5 łącznej sumy wierzytelności uprawniających do głosowania.

W uzasadnionych przypadkach sąd może upoważnić urzędnika do pełnienia funkcji przewodniczącego zgromadzenia wierzycieli. Upoważniony urzędnik nie może rozstrzygać sporów ani dokonywać podziału środków. Nie może także kierować postępowaniem dowodowym.

Zgromadzenie jest zwoływane w sposób wskazany przez sąd. Jeżeli nie upłynął jeszcze termin na zgłaszanie roszczeń w postępowaniu, informacja o zgromadzeniu musi być opublikowana na publicznej stronie internetowej Centrum Rejestrowego. Jeżeli upłynął już termin na zgłaszanie roszczeń, sąd może zezwolić, aby kolejne zgromadzenie wierzycieli było zwoływane na poprzednim zgromadzeniu wierzycieli, zamiast przez zawiadomienie.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, prawo głosu ma wyłącznie wierzyciel obecny na zgromadzeniu osobiście bądź poprzez pełnomocnika. Wierzyciele nie mogą brać udziału w głosowaniu dotyczącym umów zawartych pomiędzy nimi a dłużnikiem lub masą upadłości, własnej odpowiedzialności wobec dłużnika lub masy upadłości, spraw, w których mają oni istotny osobisty bądź szczególny majątkowy interes. Wierzyciele dysponujący wierzytelnościami zabezpieczonymi posiadają prawo głosu wyłącznie z tej części wierzytelności, która nie znajduje pokrycia w wartości przedmiotu zabezpieczenia. W przypadku wierzytelności dysponujących uprzywilejowaniem nie dają one prawa głosu w takim zakresie, w jakim pewne jest, że zostaną one zaspokojone w całości. Jeżeli masa upadłości wystarcza wyłącznie na zaspokojenie roszczeń uprzywilejowanych, to tylko wierzyciele uprzywilejowani dysponują prawem głosu. Regulacje te stosuje się odpowiednio do zwykłych wierzytelności oraz wierzytelności podporządkowanych. Wierzytelności warunkowe nie przyznają prawa głosu, dopóki nie ziszczy się warunek.

Decyzje na zgromadzeniu wierzycieli podejmowane są zwykłą większością głosów, ale większościowa liczba głosów musi stanowić co najmniej 1/5 łącznej sumy wierzytelności

uprawnionych do głosowania. W przypadku równej liczby głosów „za” i „przeciw” decyduje liczba głosujących wierzycieli.

W przypadku zgromadzenia wierzycieli, które odbywa się przed upływem terminu na zgłaszanie roszczeń, w obliczeniach należy uwzględnić wszelkie roszczenia znane sądowi, członkom rady wierzycieli oraz syndykowi. W przypadku zgromadzenia, które odbywa się po upływie terminu na zgłaszanie roszczeń, należy uwzględnić wszelkie roszczenia zgłoszone w terminie oraz roszczenia zgłoszone po terminie, jeżeli nastąpiło to co najmniej tydzień przed zgromadzeniem. W przypadku sporów w zakresie wysokości prawa głosu na zgromadzeniu są one rozstrzygane przez sąd, w zakresie niezbędnym do ustalenia wyników głosowania. Decyzja ta dotyczy wyłącznie prawa głosu i nie podlega zaskarżeniu.

Dłużnik jest zobowiązany do obecności na wszystkich zgromadzeniach wierzycieli, chyba że z obowiązku tego zwolnił go syndyk lub jego nieobecność jest uzasadniona. Zgromadzenia wierzycieli odbywają się przed sądem.

2.8. Hiszpania

Hiszpańskie prawo upadłościowe zostało uregulowane w Królewskim Dekrecie Legislacyjnym nr 1/2020 z 5 maja zatwierdzającym tekst jednolity Prawa upadłościowego (*Ley Concursal*)⁵².

W Hiszpanii zgromadzenie wierzycieli, jako organ postępowania, zostało usunięte nowelizacją z 5 września 2022 r, która weszła w życie 25 września 2022 r.⁵³ Procedurę przyjęcia układu zastąpiono procedurą adhezyjną. Wierzyciele mają prawo przystąpić do układu, składając w terminie dwóch miesięcy oświadczenie o przystąpieniu (art. 358⁵⁴). Zmiany miały na celu usprawnienie przebiegu postępowania. Zostały jednak skrytykowane przez przedstawicieli praktyki, jako godzące w transparentność postępowania⁵⁵.

2.9. Portugalia

W Portugalii postępowanie upadłościowe uregulowane zostało w ustawie z 18 marca 2004 r., nr 53/2004 – Kodeks o niewypłacalności i uzdrowieniu przedsiębiorcy (*Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas*)⁵⁶. Zgromadzenie wierzycieli (*assembleia de credores*) zostało

⁵² <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2020-4859> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁵³ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-14580#au> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁵⁴ Gdy w ramach tego punktu pracy podano jednostkę redakcyjną bez oznaczenia aktu prawnego, tekst odnosi się do *Ley Concursal*.

⁵⁵ <https://www.twobirds.com/es/insights/2023/spain/junta-de-acreedores> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁵⁶ Gdy w ramach tego punktu pracy podano jednostkę redakcyjną bez oznaczenia aktu prawnego, tekst odnosi się do tego aktu prawnego. Akt prawny dostępny na stronie internetowej: https://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_estrutura.php?tabela=leis&artigo_id=85A0072&nid=85&nversao=&tabela=leis&so_miolo= (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

przewidziane szczegółowo jako istotny element procedury na wstępnym etapie postępowania – określany w przepisach jako zgromadzenie w celu rozpatrzenia sprawozdania (*assembleia de credores de apreciação do relatório*) – art. 156. W przepisach uregulowano także zgromadzenie wierzycieli jako organ postępowania (art. 72 i n.).

W orzeczeniu o ogłoszeniu upadłości sąd wyznacza pierwsze zgromadzenie wierzycieli, przypadające w terminie 45–60 dni od daty postanowienia (art. 36 ust. 1 lit. n). Jego celem jest rozpatrzenie sprawozdania syndyka (art. 156). Jest to dokument, w którym syndyk opisuje stan przedsiębiorstwa dłużnika, zawierający w szczególności analizę wniosku skierowanego do sądu. Dłużnik, rada wierzycieli i rada pracownicza lub przedstawiciele pracowników mają na nim zapewnioną możliwość przedstawienia uwag na temat sprawozdania. Zgromadzenie może zdecydować o zamknięciu lub utrzymaniu zakładu lub zakładów wchodzących w skład masy upadłości. Może także powierzyć syndykowi przygotowanie planu upadłości (ustalającego odstępstwa od reguł postępowania przewidzianych w przepisach) i zawiesić likwidację, a także podział masy upadłości. Zawieszenie to ustaje, jeżeli syndyk:

- 1) nie sporządzi planu w terminie kolejnych 60 dni,
- 2) przedstawiony plan nie zostanie następnie przyjęty przez zgromadzenie lub zatwierdzony przez sąd (art. 156 ust. 3).

Wyznaczenie syndyka jest w prawie portugalskim obowiązkiem sądu (art. 52 ust. 1), jednak wierzyciele mogą, po jego wyznaczeniu, wybrać na to stanowisko inną osobę – także spoza urzędowej listy – i wyznaczyć uchwałą jego wynagrodzenie. Wybór osoby spoza listy musi być jednak uzasadniony szczególnym rozmiarem spółki wchodzącej w skład masy upadłości, specyfiką przedmiotu działalności spółki lub złożonością procesu (art. 53 ust. 2). Decyzja o zmianie syndyka zapada większością głosujących (osobową) i oddanych głosów (kapitałową), przy czym nie uwzględnia się głosów wstrzymujących się (art. 53 ust. 1). Odwołanie syndyka przez sąd jest także dopuszczalne i odbywa się po wysłuchaniu zgromadzenia wierzycieli (art. 56). Sąd może odmówić powołania osoby wskazanej przez wierzycieli, jeżeli uzna, że nie jest odpowiednia do pełnienia funkcji (art. 53 ust. 3), kontroluje także, czy zaistniały przesłanki powołania syndyka spoza urzędowej listy, przewidziane w art. 53 ust. 2.

Zgromadzenie wierzycieli może rozwiązać radę wierzycieli, ma także prawo do powołania jej członków i zastępowania ich innymi osobami. Przy głosowaniu obowiązuje taka sama większość co w przypadku wyboru syndyka, z wyjątkiem odwołania członka rady wierzycieli z uzasadnionej przyczyny (art. 67).

Prawo do uczestnictwa w zgromadzeniu wierzycieli przysługuje wszystkim wierzycielom, a także uprawnionym warunkowo (art. 95 ust. 2). Jeden głos przypada na każde 1 EUR wierzytelności (lub ułamek). Liczbę głosów wierzycieli warunkowych i spornych ustala sąd (art. 73 ust. 2 i 4). Uchwały zapadają większością oddanych głosów (głosów wstrzymujących

się nie uważa się za oddane), niezależnie od liczby obecnych lub reprezentowanych wierzycieli, a także niezależnie od procentu, jaki stanowią ich wierzytelności (art. 77). Zgromadzenie zwołuje sędzia, który także mu przewodniczy.

Uchwały zgromadzenia wierzycieli podlegają zaskarżeniu do sądu, który bada ich zgodność ze wspólnym interesem wierzycieli. Uprawnionym do złożenia skargi jest syndyk i każdy wierzyciel uprawniony do głosowania. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

2.10. Grecja

W greckim kodeksie upadłościowym (Ustawa 3588/2007⁵⁷) zgromadzenie wierzycieli jest jednym z organów upadłościowych, obok sądu upadłościowego, sprawozdawcy i syndyka (art. 52). Zgromadzeniu przewodniczy sprawozdawca (art. 59). Informację o zwołaniu zgromadzenia publikuje syndyk (art. 65).

Zgromadzenie może odwołać syndyka po wysłuchaniu jego sprawozdania, o którym mowa w art. 70. W sprawozdaniu tym omawia się m.in. sytuację finansową dłużnika, przyczyny upadłości, perspektywy utrzymania przedsiębiorstwa w całości lub w części. Wniosek w tym zakresie składa się do sądu, od którego decyzji przysługuje odwołanie (art. 64 ust. 2).

Pierwsze zgromadzenie wyznaczane jest w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości na datę nie późniejszą niż cztery miesiące od postanowienia (art. 7 ust. 1). Zwołanie zarządza także sprawozdawca w przypadkach wskazanych w ustawie (art. 82 ust. 2). Uczestniczą w nim wszyscy wierzyciele, bez względu na przywileje i zabezpieczenia rzeczowe, a także wierzyciele warunkowi (art. 82 ust. 1). Po ustaleniu listy wierzytelności, w zgromadzeniu biorą udział wierzyciele uznani na liście, chociażby ich wierzytelność została ustalona tymczasowo w szczególnym trybie⁵⁸ (art. 83 ust. 1). Kworum istnieje, gdy reprezentowane jest co najmniej 50% wierzytelności wobec dłużnika. W przypadku jego braku zgromadzenie powtarza się, bez wymogu dotyczącego kworum, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 83 ust. 2). Uchwały zgromadzenia zapadają większością reprezentowanych na nim wierzytelności (art. 83 ust. 3).

Zgromadzenie zwołane w trybie przewidzianym w art. 7 może wybrać trzyosobową radę wierzycieli wraz z zastępcami (art. 85). Ma także kompetencję do uzupełniania nieobsadzonego składu oraz zastępowania członków rady wierzycieli (art. 87). W związku z tym, że członkowie rady muszą reprezentować trzy różne kategorie wierzycieli, ich powołanie i zastępowanie odbywa się w ramach głosowania danej kategorii wierzycieli (np. przez wierzycieli niezabezpieczonych) (art. 85 ust. 2, art. 87).

⁵⁷ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3588 ΦΕΚ Α' 153/10.7.2007 Πτωχευτικός Κώδικας, <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/11715/nomos-3588-2007> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁵⁸ Przepis ten pozwala na tymczasowe ustalenie wysokości wierzytelności wyłącznie na potrzeby głosu na zgromadzeniu wierzycieli oraz zachowania rezerwy majątku.

W terminie 10 dni po zakończeniu weryfikacji roszczeń sprawozdawca zwołuje zgromadzenie w celu ustalenia dalszego trybu działania. Decyzja obejmuje to, czy syndyk powinien kontynuować działalność dłużnika lub jego niektórych oddziałów przez określony czas, czy przedsiębiorstwo w całości powinno zostać wydzierżawione osobie trzeciej, czy powinno zostać sprzedane w całości lub w podziale na poszczególne grupy funkcjonalne (oddziały), czy też należy osobno zlikwidować poszczególne jego elementy. Odpowiednia decyzja zapada większością głosów liczonych od wszystkich wierzycieli, niezależnie od liczby wierzycieli (art. 84 ust. 1).

Uchwała zgromadzenia jest zatwierdzana przez sprawozdawcę, od którego pozytywnej decyzji przysługuje odwołanie do sądu (art. 84 ust. 3). W braku decyzji zgromadzenia lub w braku jej zatwierdzenia likwidacja obejmuje poszczególne składniki majątku (art. 84 ust. 4). Gdy decyzja zgromadzenia obejmuje odrębną likwidację składników, możliwe jest ponowne podjęcie uchwały w tym przedmiocie (na wniosek sądu lub wierzycieli reprezentujących 20% wierzycielności). Zwołanie zgromadzenia wymaga zgody sądu. Konieczne jest także przedłożenie oświadczenia od inwestora o zainteresowaniu nabyciem aktywów upadłego (art. 84 ust. 5).

2.11. Włochy

We Włoszech – w Dekrecie Królewskim z 16 marca 1942 r. dotyczącym postępowania upadłościowego⁵⁹ – zgromadzenie wierzycieli (*adunanza dei creditori*) zostało uregulowane szerzej wyłącznie w aspekcie przyjęcia układu (art. 174). W pozostałym zakresie przepisy są szczątkowe i nie przewidują rozbudowanych kompetencji.

Po zakończeniu zgromadzenia w celu zbadania stanu zadłużenia (*l'adunanza per l'esame dello stato passivo*) wierzyciele reprezentujący większość uznanych wierzycielności mogą zmienić skład rady wierzycieli, a także zażądać, aby sąd zmienił syndyka (art. 37-bis)⁶⁰. Wniosek nie jest jednak wiążący dla sądu, który bada, czy istnieją ważne powody odwołania (art. 23)⁶¹. Na tym samym zgromadzeniu możliwe jest podjęcie uchwały w sprawie przyznania wynagrodzenia członkom rady wierzycieli (art. 37-bis).

⁵⁹ Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 267 Disciplina del fallimento, del concordato preventivo, dell'amministrazione controllata e della liquidazione coatta amministrativa, (042U0267), <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:regio.decreto:1942-03-16;267!vig=> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁶⁰ Przepis ten został wprowadzony reformą prawa upadłościowego z 2006 r.; zob. wyrok sądu w Udine z 19 lutego 2010 r., <https://www.unijuris.it/sites/default/files/sentenze/Tribunale%20di%20Udine%2019.02.2010.pdf> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁶¹ A. Solidoro, *La revoca del curatore fallimentare*, Crisi e risanamento n. 31/2018, https://www.ecnews.it/wp-content/uploads/2019/02/Solidoro_CR3118.pdf (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

2.12. Rumunia

Kompetencje zgromadzenia wierzycieli w rumuńskim prawie upadłościowym (*LEGE nr. 85 din 25 iunie 2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență*⁶²) obejmują m.in. powołanie syndyka w trakcie pierwszego zgromadzenia wierzycieli oraz ustalenie jego wynagrodzenia. Wraz z otwarciem postępowania syndyk jest wskazywany na podstawie ofert złożonych przez wierzycieli bądź dłużnika, a w przypadku braku ofert – losowany z listy prowadzonej przez Krajowy Związek Praktyków Upadłości (*Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România*, UNPIR). Powołanie syndyka wymaga decyzji podjętej przez wierzycieli dysponujących co najmniej 50% łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania. Decyzję taką może podjąć także pojedynczy wierzyciel, jeżeli dysponuje on taką większością. Dodatkowo rola zgromadzenia wierzycieli jest szczególnie istotna w procesie likwidacji majątku dłużnika, zgromadzenie wierzycieli bowiem podejmuje decyzję o trybie sprzedaży majątku oraz zatwierdza regulamin sprzedaży na podstawie wniosku syndyka.

Zgromadzenie wierzycieli zwołuje się nie później niż 15 dni od dnia złożenia do akt postępowania wyceny majątku dłużnika. Jeżeli zgromadzenie wierzycieli nie zatwierdzi regulaminu sprzedaży, syndyk za zgodą sędziego-komisarza sprzeda majątek w drodze aukcji publicznej prowadzonej zgodnie z przepisami rumuńskiego kodeksu postępowania cywilnego.

Zgromadzenie wierzycieli zwołuje i przewodniczy mu syndyk, jeżeli ustawa albo sędzia-komisarz nie postanowią inaczej. Zgromadzenie wierzycieli może zostać zwołane także w przypadku, w którym zwróci się o to rada wierzycieli bądź wierzyciele dysponujący co najmniej 30% wierzytelności uprawnionych do głosowania. Jeżeli syndyk nie pojawi się na zgromadzeniu wierzycieli zwołanym przez inny podmiot, przewodniczącym zgromadzenia będzie przewodniczący rady wierzycieli bądź wierzyciel, który zwołał zgromadzenie.

Obwieszczenie o zwołaniu zgromadzenia wraz z porządkiem obrad musi być opublikowane nie później niż pięć dni przed jego terminem w *Buletinul procedurilor de insolvență* (BPI – Biuletynie Postępowania Upadłościowych, wydawanym przez Krajowy Rejestr Handlowy). Uchwały w sprawach nieobjętych porządkiem obrad są nieważne, chyba że na zgromadzeniu stawia się wszyscy wierzyciele oraz wyrażą oni zgodę na włączenie danej sprawy do porządku obrad. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, wierzyciele mogą głosować także korespondencyjnie, na piśmie bądź elektronicznie. Głos należy przekazać syndykowi do dnia i godziny głosowania na zgromadzeniu wierzycieli. Decyzja podjęta przez zgromadzenie wierzycieli może zostać uchylona przez sędziego-komisarza z powodu niezgodności z prawem, jeżeli wniosek taki zostanie złożony przez wierzyciela, który głosował przeciw decyzji i zostało to odnotowane w protokole albo był nieobecny na zgromadzeniu z przyczyn usprawiedliwionych, albo jego

⁶² <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/159286> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

głos nie został odnotowany w protokole. W sprawach innych niż powołanie syndyka prawo złożenia wniosku o uchylenie decyzji ma także syndyk. Wniosek taki składa się w terminie pięciu dni przez BPI, w formie elektronicznej.

Jeżeli ustawa nie wymaga szczególnej większości, uchwały zgromadzenia wierzycieli podejmowane są większością głosów przy udziale wierzycieli, którzy dysponują co najmniej 30% łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania. Wierzyciele, którzy oddali głos korespondencyjnie, są również uważani za obecnych. Łączną siłę głosu wierzycieli, w zależności od etapu postępowania, ustala się na podstawie wstępnej listy wierzytelności, ostatecznej listy wierzytelności bądź skonsolidowanej ostatecznej listy wierzytelności, publikowanych w BPI. Jeżeli po zgromadzeniu zostanie prawomocnie ustalone, że ze względu na nieprawidłowe ustalenie wartości wierzytelności decyzja zgromadzenia jest wadliwa, zwołuje się ponowne zgromadzenie wierzycieli z tym samym porządkiem obrad. Jeżeli ponowne zgromadzenie wierzycieli podejmie w tej samej sprawie odmienną decyzję, sędzia-komisarz może uchylić (*desfiñtarea*) skutki czynności zawartych na podstawie pierwotnej decyzji. W przypadku gdy wierzytelności zostały spłacone bądź wygasły w toku postępowania, należy zaktualizować listę wierzytelności oraz opublikować jej aktualną treść wraz z zawiadomieniem o zwołaniu zgromadzenia wierzycieli. Wierzyciele, którzy zaskarżyli protokół ze zgromadzenia wierzycieli, mogą na analogicznych zasadach zaskarżyć tę listę.

Sędzia-komisarz może powołać radę wierzycieli, jeżeli jednak nie zostanie ona powołana (ze względu na zbyt małą liczbę wierzycieli), jej uprawnienia wykonuje zgromadzenie wierzycieli. Członków rady wierzycieli sędzia-komisarz wybiera z wierzycieli dysponujących uprzywilejowanymi i największymi wierzytelnościami. Na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli może ono wybrać członków rady wierzycieli w miejsce członków powołanych przez sędziego-komisarza. Członków rady wierzycieli wybiera się spośród 20 wierzycieli mających największe i uprzywilejowane wierzytelności, którzy wyrażają wolę powołania. W przypadku niewybrania nowej rady wierzycieli, działalność w postępowaniu kontynuuje rada wybrana przez sędziego-komisarza.

2.13. Słowenia

W Słowenii postępowanie upadłościowe zostało uregulowane w ustawie z 17 grudnia 2007 r. o operacjach finansowych, postępowaniu upadłościowym i przymusowej likwidacji⁶³ Zgromadzenie wierzycieli nie zostało przewidziane jako odrębny organ, jednak niektóre decyzje podejmowane są przez ogół wierzycieli w drodze głosowania.

⁶³ Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP), r., <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4735> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

Przepisy art. 73 i 74 przewidują reguły dotyczące podejmowania decyzji przez wierzycieli w drodze głosowania, wskazując, że prawo wierzyciela wyznacza łączna kwota wszystkich uznanych i uprawdopodobnionych roszczeń według stanu na początku postępowania (art. 73 ust. 1), w tym należności głównej, odsetek i kosztów – jeżeli są dochodzone w postępowaniu. Podstawą do obliczenia udziału w głosach jest suma wszystkich opisanych wierzytelności (art. 74). Decyzje mogą być podejmowane większością bezwzględną, wówczas zapadają, gdy przekroczona jest połowa ogólnej sumy wierzytelności, chyba że ustawa przewiduje wyjątki dla konkretnego przypadku (art. 75 ust. 1). Mogą być także podejmowane większością zwykłą – liczoną od sumy głosujących wierzycieli (art. 75 ust. 2). Głos liczy się jako oddany, gdy wpłynie do sądu przed upływem terminu do składania kart do głosowania (art. 75 ust. 3).

Wierzyciele mogą głosować nad:

- 1) odwołaniem wyznaczonego członka rady wierzycieli (art. 81) – do podjęcia uchwały wymagana jest zwykła większość głosów wierzycieli;
- 2) utworzeniem rady wierzycieli (art. 82 ust. 4) – do podjęcia uchwały wymagana jest większość głosów wszystkich wierzycieli;
- 3) wyborem wierzyciela na członka rady wierzycieli (art. 83 ust. 8) – do podjęcia uchwały wymagana jest zwykła większość głosów wierzycieli;
- 4) odwołaniem syndyka (art. 118 ust. 5) – do podjęcia uchwały wymagana jest większość głosów wszystkich wierzycieli.

Procedura odwołania syndyka została uregulowana w ustawie szczegółowo. Inicjatywa w tym zakresie przysługuje radzie wierzycieli, która – po stwierdzeniu, że syndyk utracił zaufanie wierzycieli – może, w każdym czasie po sprawdzeniu wierzytelności, zwrócić się do wierzycieli o głosowanie nad odwołaniem syndyka (art. 119a ust. 1). Wraz z wnioskiem o odwołanie syndyka rada wnioskuje o powołanie nowej osoby na to stanowisko, wskazując kandydata. W ślad za wnioskiem rady wierzycieli sąd publikuje wezwanie wierzycieli do złożenia karty do głosowania w terminie 15 dni (art. 119a ust. 2). Decyzja zapada, jeżeli opowiedzą się za nią wierzyciele reprezentujący połowę sumy wierzytelności przewidzianej w art. 74 ustawy. Syndyka odwołuje postanowieniem sąd, orzeczenie jest zaskarżalne (art. 119a ust. 4–6).

Wierzyciele podejmują także decyzję o powołaniu rady wierzycieli, jeżeli inicjatywa powstania tego organu zostanie zgłoszona po sprawdzeniu wierzytelności (art. 82 ust. 1 pkt 2). Wówczas do powołania rady wierzycieli konieczny jest wniosek wierzycieli, którym przysługuje 1/10 głosów. W takim wypadku sąd w ciągu 15 dni od otrzymania wniosku wzywa wierzycieli do głosowania w sprawie utworzenia rady wierzycieli i zgłaszania propozycji jej członków (art. 82 ust. 3). Do podjęcia decyzji o utworzeniu rady wierzycieli wymagana jest większość głosów wszystkich wierzycieli (art. 82 ust. 4). Po podjęciu decyzji o utworzeniu rady wierzycieli sąd wzywa do głosowania nad jej składem (art. 82 ust. 3).

2.14. Kanada

Kanadyjskie prawo upadłościowe zostało uregulowane w ustawie *Bankruptcy and Insolvency Act* z 1985 r.⁶⁴ Zgromadzenie wierzycieli (*meeting of creditors*) zostało ujęte w części V ustawy – Administracja majątkiem (*Administration of Estates*), w którym uregulowano także instytucję inspektorów (*inspectors*) oraz sposób wykazywania roszczeń i dystrybucji środków. Zgromadzenie wierzycieli zostało uregulowane odrębnie dla pierwszego posiedzenia (art. 102) oraz dalszych posiedzeń (art. 103 i n.). Pierwsze zgromadzenie odbywa się w terminie 21 dni od dnia powołania syndyka (art. 102 ust. 1), przy czym syndyk może ten termin przedłużyć o 10 lub – w szczególnych przypadkach, gdy nie zaszkodzi to wierzycielom i jest w interesie zarządu majątkiem – do 30 dni (art. 102 ust. 1.1.).

Przedmiotem pierwszego zgromadzenia jest rozpatrzenie spraw upadłego, zatwierdzenie powołania syndyka lub zastąpienie go, wyznaczenie inspektorów i wydanie syndykowi wskazówek, jakie wierzyciele uznają za stosowne w odniesieniu do zarządzania majątkiem. Ponadto, każde zgromadzenie może odwołać syndyka i zastąpić go inną osobą (art. 14).

Zgromadzenie ustala wynagrodzenie syndyka (art. 39 ust. 1), a jeżeli uchwała w tym przedmiocie nie zapadnie, syndyk ustala wynagrodzenie samodzielnie, zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie (art. 39 ust. 2). Wynagrodzenie może zostać podwyższone lub obniżone przez sąd (art. 39 ust. 5). Na pierwszym lub kolejnym zgromadzeniu wierzyciele wyznaczają w drodze uchwały do pięciu inspektorów (*inspectors*) masy upadłości albo wyrażają zgodę na niepowoływanie inspektorów (art. 116 ust. 1). Mają także prawo do zastępowania inspektorów i obsadzania wakatów (art. 116 ust. 5 i 6). Organ ten pełni funkcję kontrolną (art. 120 ust. 3 i 4). Wszystkie kwestie są rozpatrywane przez zgromadzenie w drodze uchwały podjętej większością głosów. W tym celu głos wierzyciela oblicza się, licząc jeden głos na jednego dolara jego wierzytelności (art. 115).

Odrębnie została uregulowana kwestia głosowania nad propozycją układową (*proposal, proposition concordataire*). W jej przypadku wierzyciele głosują klasami – odrębnymi dla wierzycieli zabezpieczonych i niezabezpieczonych (ich kształt wynika z propozycji układowej). Uchwała zostaje przyjęta, gdy wszystkie kategorie wierzycieli niezabezpieczonych – z wyjątkiem, o ile sąd nie postanowi inaczej, grupy wierzycieli mających roszczenia właścicielskie – zagłosują za przyjęciem propozycji większością głosów, reprezentującą 2/3 wartości niezabezpieczonych wierzycieli każdej z klas obecnych lub reprezentowanych w głosowaniu (art. 54)⁶⁵.

⁶⁴ Pełny tekst ustawy znajduje się na stronie internetowej: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/b-3/FullText.html> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁶⁵ Przepisy przewidują uproszczoną formułę głosowania w przypadku tzw. propozycji konsumenckiej (*consumer proposal*). Do jej przyjęcia wystarczająca jest zwykła uchwała wierzycieli głosujących jako jedna grupa, z zastrzeżeniem praw wierzycieli zabezpieczonych (art. 66 ust. 19).

2.15. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Amerykańskie postępowanie upadłościowe zostało uregulowane w tytule 11 (*Title 11 „Bankruptcy”*), rozdziale 7 (*Chapter 7 „Liquidation”*) *United States Code*⁶⁶.

W zakresie kompetencji zgromadzenia wierzycieli (*meeting of creditor’s*) przewiduje ono przede wszystkim trzy podstawowe uprawnienia:

- 1) wysłuchanie dłużnika:
 - a) w celu upewnienia się, że jest on świadomy konsekwencji ogłoszenia upadłości, w szczególności wpływu ogłoszenia upadłości na jego historię kredytową;
 - b) w celu zbadania możliwości przeprowadzenia wobec dłużnika innego postępowania przewidzianego w tytule 11 ustawy;
 - c) w celu upewnienia się, że jest on świadomy zakresu umorzenia zobowiązań oraz konsekwencji zawarcia z wierzycielami porozumień, w których uznaje on zobowiązanie, uregulowanych w art. 524 ustawy;
- 2) możliwość wyboru syndyka w miejsce tymczasowego syndyka (*interim trustee*), który obejmuje swoją funkcję wraz z początkiem postępowania upadłościowego;
- 3) możliwość ustanowienia i wyboru członków rady wierzycieli.

Zgromadzenie wierzycieli jest zwoływane przez syndyka (*US trustee*)⁶⁷ nie wcześniej niż 21 dni i nie później niż 40 dni po rozpoczęciu postępowania upadłościowego (*order of relief*). Przewodniczącym zgromadzenia jest syndyk (*US trustee*). Prawo głosu na zgromadzeniu mają wierzyciele, którzy przed zgromadzeniem lub na nim zgłosili swoją wierzytelność bądź przedstawili na piśmie dowody dysponowania wierzytelnością spełniającą wymagania wskazane w ustawie (musi być ona m.in. niekwestionowana przez dłużnika oraz niezabezpieczona), chyba że przedstawione dowody na istnienie wierzytelności nie są wystarczające. W przypadku sporu w zakresie dopuszczalności głosowania na podstawie określonej wierzytelności syndyk powinien przedstawić w sądzie wynikające ze sporu alternatywne wyniki głosowania. Z wysłuchania dłużnika na zgromadzeniu wierzycieli sporządza się zapis głosowy. W przypadku gdy w toku głosowania nad wyborem syndyka oraz członkami rady wierzycieli doszło do sporu, syndyk przedstawi w sądzie alternatywne wyniki głosowania, uwzględniające powstały spór oraz jego podstawę. Jeżeli w terminie 14 dni nie zostanie złożony do sądu wniosek o rozstrzygnięcie powstałego sporu, tymczasowy syndyk będzie kontynuował pełnienie funkcji. W przypadku głosowania nad zmianą syndyka, aby doszło

⁶⁶ <https://uscode.house.gov/browse/prelim@title11&edition=prelim> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁶⁷ Amerykańskie prawo upadłościowe rozróżnia syndyków państwowych, będących pracownikami jednej z agencji Ministerstwa Sprawiedliwości (*United States trustee*) oraz osoby prywatne, które pełnią funkcję syndyka pod nadzorem pracowników agencji; zob. <https://www.justice.gov/ust/about-program> (dostęp: 28 września 2023 r.). Zasadą jest, że funkcję *interim trustee* obejmuje osoba prywatna, jeżeli jednak nie jest to możliwe, pełni ją pracownik agencji.

do jego zmiany, konieczne jest oddanie głosu przez większość wierzycieli dysponujących 20% łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania.

Oprócz pierwszego zgromadzenia wierzycieli, którego celem jest ewentualna zmiana syndyka i ewentualny wybór rady wierzycieli, syndyk (*US trustee*) może zwołać zgromadzenie wierzycieli z własnej inicjatywy bądź na wniosek którejś z zainteresowanych stron. Dodatkowo, prawo amerykańskie przewiduje instytucje końcowego zgromadzenia wierzycieli (*final meeting*), które zwoływane jest, gdy wpływy z likwidowanego majątku przekraczają 1500 dolarów netto. W przypadku pojawienia się takiego wniosku syndyk składa na końcowym zgromadzeniu wierzycieli sprawozdanie z zarządu majątkiem dłużnika. Przed zgromadzeniem wierzycielom wysyła się informację o wysokości uznanych roszczeń oraz informację o stanie masy upadłości.

2.16. Wielka Brytania (Anglia i Walia)

Ze względu na odrębności występujące na gruncie szkockiego prawa upadłościowego, w poniższej analizie wykorzystano przepisy obowiązujące w Anglii i Walii, tj. *The Insolvency Act* z 1986 r.⁶⁸ oraz *The Insolvency (England and Wales) Rules 2016*⁶⁹. W 2015 r. w Wielkiej Brytanii weszła w życie ustawa *the Small Business, Enterprise and Employment Act*, która w znacznym stopniu zmodyfikowała zasady uzyskiwania przez podmiot prowadzący postępowanie stanowiska wierzycieli biorących udział w postępowaniu.

Obecne brzmienie przepisów przewiduje szereg procedur zmierzających do uzyskiwania decyzji wierzycieli (*decision procedure*) oraz instytucję tzw. dorozumianej zgody (*deemed consent*). Wśród procedur zmierzających do uzyskania zgody wierzycieli można wyróżnić: głosowanie korespondencyjne, głosowanie elektroniczne, spotkanie tradycyjne (*physical meeting*), spotkanie wirtualne (*virtual meeting*) oraz inne, jeżeli pozwalają na równe uczestnictwo uprawnionych wierzycieli.

Istotną różnicą pomiędzy brytyjskim a innymi porządkami prawnymi jest fakt, że syndyk nie może zwołać zgromadzenia wierzycieli w formie tradycyjnego spotkania, jeżeli nie zażądadają tego sami wierzyciele. W większości przypadków, głosowanie odbywa się zatem korespondencyjnie⁷⁰. Na szczególną uwagę zasługuje procedura *deemed consent*, które zyskuje obecnie na znaczeniu, jako alternatywa dla konieczności przeprowadzania tradycyjnego głosowania, w ramach *decision procedure*. Polega ona na tym, że osoba zwracająca się do wierzycieli o podjęcie określonej decyzji przesyła im informacje o materii będącej jej przedmiotem,

⁶⁸ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁶⁹ <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2016/1024/contents/made> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁷⁰ <https://www.gov.uk/guidance/technical-guidance-for-official-receivers/44-decision-procedures> (dostęp: 28 września 2023 r.).

propozycję decyzji oraz pouczenie o sposobie sprzeciwu względem zaproponowanej decyzji. Decyzja będzie uznawana za podjętą, chyba że sprzeciwi się jej 10% wierzycieli uprawnionych do głosowania. W przypadku sprzeciwu decyzja nie będzie uznawana za podjętą, a ponowne jej podjęcie musi nastąpić przez jedną z opisanych wcześniej procedur podejmowania decyzji. Procedura dorozumianej zgody może być przeprowadzona, jeżeli sąd bądź przepis ustawy nie stanowią wprost, że głosowanie musi odbyć się za pośrednictwem procedury podejmowania decyzji. Przykładem takiej regulacji jest przepis wskazujący, że procedura podejmowania decyzji musi być zastosowana w przypadkach dotyczących wynagrodzeń (art. 379ZB ust. 2 *Insolvency Act*).

Dodatkowo wierzyciele mogą skutecznie domagać się, aby określona decyzja została podjęta na zgromadzeniu wierzycieli. Zgromadzenie wierzycieli polega na zaproszeniu wierzycieli na spotkanie, które odbywa się w konkretnym miejscu, niezależnie od tego, czy w celu uczestniczenia w nim konieczna jest fizyczna obecność we wskazanym miejscu. Zgromadzenie wierzycieli musi być zwołane, jeżeli zażądatają tego co najmniej: 1) wierzyciele dysponujący 10% łącznej sumy wierzytelności; 2) wierzyciele stanowiący 10% łącznej liczby wierzycieli; 3) 10 wierzycieli.

Zgromadzenie wierzycieli musi odbyć się także wtedy, kiedy ustawa tak stanowi. Jeżeli wierzyciele występują o zwołanie zgromadzenia wierzycieli w formie tradycyjnej, żądanie takie musi zostać przesłane do osoby, która zawiadomiła o wszczęciu procedury podejmowania decyzji bądź dorozumianej zgody w terminie pięciu dni od dnia otrzymania powiadomienia. Za zgodą osoby przeprowadzającej głosowanie (*convener*) wierzyciel może uczestniczyć w nim zdalnie, o czym należy go pouczyć. W celu głosowania wierzyciel musi zgłosić swoją wierzytelność osobie przeprowadzającej głosowanie najpóźniej na dzień roboczy przed zgromadzeniem, lub później, jeżeli zezwoli na to osoba przeprowadzająca głosowanie, a wierzytelność taka zostanie uznana. O zakresie prawa głosu, w zależności od procedury podejmowania decyzji, decydują przeprowadzający głosowanie bądź przewodniczący zgromadzenia. Uchwały podejmowane są bezwzględną większością głosów głosujących wierzycieli.

Procedura podejmowania decyzji znajduje swoje zastosowanie m.in. w przypadku odwołania syndyka (*trustee*) – art. 298 *Insolvency Act*, przy czym wniosek o odwołanie z funkcji syndyka osoby, która została nim jako *official receiver*, została wskazana przez sąd bądź *Secretary of State*, wymaga poparcia wierzyciela dysponującego co najmniej 25% łącznej sumy wierzytelności. Odwołanie syndyka nie wywołuje skutków do czasu powołania nowego syndyka. Ogólną zasadą jest, że syndyk może zwrócić się do wierzycieli o podjęcie decyzji w każdej sprawie, jaką uważa za stosowną. Powinien natomiast zwrócić się do wierzycieli o podjęcie decyzji, jeżeli zawnioskują o to wierzyciele dysponujący wierzytelnościami stanowiącymi co najmniej 10% łącznej sumy wierzytelności.

2.17. Niemcy

Zgodnie z niemieckim *Insolvenzordnung*⁷¹ zgromadzenie wierzycieli zwoływane jest przez sąd. Prawo uczestniczenia w zgromadzeniu mają wierzyciele z prawem odrębności, inni wierzyciele, dłużnik, członkowie rady wierzycieli oraz syndyk. Miejsce i czas zwołania zgromadzenia są publikowane. Można odstąpić od obwieszczenia, jeżeli zgromadzenie wierzycieli zostało odroczone.

Zgromadzenie wierzycieli zwołuje się na wniosek:

- 1) syndyka;
- 2) rady wierzycieli;
- 3) co najmniej pięciu wierzycieli dysponujących prawem odrębności bądź innymi wierzytelnościami niepodporządkowanymi, posiadających co najmniej 1/5 łącznej sumy wierzytelności wynikających z prawa odrębności i wierzytelności niepodporządkowanych;
- 4) jednego lub więcej wierzycieli dysponujących prawem odrębności bądź innymi wierzytelnościami niepodporządkowanymi, posiadających co najmniej 2/5 łącznej sumy wierzytelności wynikających z prawa odrębności i wierzytelności niepodporządkowanych.

Zgromadzenie powinno odbyć się w terminie trzech tygodni od dnia otrzymania wniosku. Jeżeli sąd odmówi zwołania zgromadzenia, decyzja taka podlega zaskarżeniu. Zgromadzeniu wierzycieli przewodniczy sąd. Decyzja zgromadzenia jest ważna, jeżeli zostanie podjęta przez wierzycieli dysponujących co najmniej połową łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania. W przypadku wierzycieli zabezpieczonych, względem których dłużnik nie jest dłużnikiem osobistym, w miejsce wierzytelności brana jest pod uwagę wartość przysługującego im roszczenia względem masy. Prawo głosu jest równe wierzytelności, która została zgłoszona i nie została zakwestionowana przez dłużnika bądź innego wierzyciela. Wierzyciele podporządkowani nie dysponują prawem głosu. Wierzyciele, których wierzytelności są kwestionowane, dysponują prawem głosu w zakresie ustalonym przez syndyka oraz wierzycieli uprawnionych do głosowania, którzy są obecni na zgromadzeniu. W przypadku braku ustalenia wysokości wierzytelności przez syndyka i wierzycieli decyzję w tym zakresie podejmuje sąd.

Jeżeli zgromadzenie wierzycieli podejmuje uchwałę sprzeczną z interesem ogółu wierzycieli, sąd uchyli taką uchwałę na wniosek złożony przez wierzyciela dysponującego prawem odrębności, wierzytelnością niepodporządkowaną lub przez syndyka. Wniosek musi zostać złożony w trakcie zgromadzenia wierzycieli. Decyzja o uchyleniu uchwały jest publikowana i może zostać zaskarżona przez wierzyciela dysponującego prawem odrębności albo wierzytelnością niepodporządkowaną. W przypadku odmowy uchylenia uchwały decyzja taka jest zaskarżalna.

⁷¹ <https://www.gesetze-im-internet.de/inso/> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

Zgromadzenie wierzycieli może żądać od syndyka informacji o stanie postępowania upadłościowego oraz zarządzie majątkiem. Jeżeli w postępowaniu upadłościowym nie powołano rady wierzycieli, zgromadzenie wierzycieli może badać dokonywane przez syndyka transakcje oraz stan gotówki w dyspozycji masy upadłości.

Na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli, następującym po wyznaczeniu syndyka, zgromadzenie wierzycieli może podjąć uchwałę o zmianie syndyka. Podjęcie uchwały o zmianie syndyka, oprócz większości kapitałowej, wymaga także większości osobowej głosujących wierzycieli.

2.18. Szwajcaria

W prawie szwajcarskim postępowanie upadłościowe zostało uregulowane w ustawie federalnej dotyczącej egzekucji długów i upadłości⁷². Cechą szczególną regulacji jest to, że przepisy – kładąc nacisk na sekwencję czynności – wyróżniają pierwsze, drugie i kolejne zgromadzenia wierzycieli.

O terminie pierwszego zgromadzenia wierzycieli zawiadamia się w publikacji o upadłości dłużnika. Musi się ono odbyć w terminie 20 dni od dnia ogłoszenia, mogą w nim uczestniczyć także współdłużnicy i poręczyciele upadłego (art. 232 pkt 5). Przewodniczy mu pracownik urzędu upadłościowego, wspierany przez dwóch wierzycieli – razem tworzą oni biuro zgromadzenia.

Pierwsze zgromadzenie jest ważne, jeżeli jest na nim obecnych lub reprezentowanych co najmniej 1/4 wierzycieli. W przypadku gdy jest ich czterech lub mniej, muszą reprezentować połowę wierzycieli (art. 235 ust. 3). Uchwały podejmowane są bezwzględną większością głosów, w przypadku remisu przewodniczący zgromadzenia wykorzystuje swój decydujący głos (art. 235 ust. 4). Na pierwszym zgromadzeniu przedstawiciel urzędu upadłościowego składa sprawozdanie dotyczące inwentarza i masy, a wierzyciele decydują, czy upadłość ma być powierzona urzędowi czy specjalnemu zarządowi, pochodzącemu z wyboru zgromadzenia i składającemu się z jednej lub większej liczby osób (art. 237 ust. 1 i 2). Zgromadzenie może utworzyć komisję nadzorczą i ustalić zakres jej kompetencji. Ich katalog jest otwarty, zaś ustawa w tym zakresie przewiduje – w braku odmiennego wyboru – m.in. nadzór nad zarządzaniem upadłością, wyrażanie zgody na kontynuowanie działalności przez dłużnika i ustalanie warunków tej kontynuacji.

Zgromadzenie może podejmować uchwały w trybie pilnym, w tym dotyczące kontynuacji działalności przez dłużnika, otwarcia jego obiektów (sklepów, warsztatów) i sprzeda-

⁷² Fr. *Loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite*; niem. *Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs* z 11 kwietnia 1889 r. (stan na 1 stycznia 2023 r.), https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/11/529_488_529/fr#a252 (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

ży polubownej. Jeżeli upadły zaproponuje układ, zgromadzenie może zawiesić likwidację (art. 238). Na uchwały zgromadzenia przysługuje skarga do organu nadzorczego.

Drugie zgromadzenie wierzycieli zwoływane jest przez administrację upadłościową po przygotowaniu listy wierzytelności, uczestniczą w nim również wierzyciele, których roszczenia nie zostały definitywnie pominięte. Zwołanie następuje z 20-dniowym wyprzedzeniem (art. 252 ust. 1). W przypadku gdy istnieją podstawy do rozważenia układu, zostaje to wskazane w zawiadomieniu (art. 252 ust. 2). Zasady dotyczące kworum i wymaganych większości są tożsame jak przy pierwszym zgromadzeniu. Na drugim zgromadzeniu administracja upadłościowa przedstawia kompletne sprawozdanie o likwidacji masy oraz stanie aktywów i pasywów. Zgromadzenie decyduje, czy utrzymać funkcjonowanie administracji upadłościowej i komisji nadzorczej, podejmuje wszystkie decyzje, które oceni jako konieczne w interesie masy upadłości (art. 253 ust. 1 i 2).

Trzecie i kolejne zgromadzenia są zwoływane na żądanie co najmniej 1/4 wierzycieli, komisji nadzorczej lub jeśli administracja upadłościowa uzna to za konieczne (art. 255). Jeżeli istnieje ryzyko braku kworum lub na jednym ze zgromadzeń takiego kworum nie osiągnięto, administracja upadłościowa może zaproponować głosowanie obiegowe. Propozycja zostaje przyjęta, jeśli większość wierzycieli wyraźnie lub milcząco zatwierdzi ją w wyznaczonym terminie (art. 255i).

Zgromadzenie wierzycieli zwykle nie występuje w przypadku uproszczonego postępowania upadłościowego (art. 231) – stosowanego w nieskomplikowanych sprawach, gdy oczekiwane wpływy nie wystarczą na pokrycie kosztów likwidacji. Gdy sędzia zdecyduje o zastosowaniu trybu uproszczonego, to co do zasady nie ma konieczności zwoływania zgromadzenia wierzycieli. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy szczególne okoliczności wymagają konsultacji z wierzycielami. Wówczas dopuszczalne jest wezwanie wierzycieli na zgromadzenie lub podjęcie uchwały w drodze obiegowej.

W postępowaniach szczególnych – w procedurze układowej (*procédure concordataire*), w układzie przez porzucenie aktywów (*concordat par abandon d'actif*) i układzie w upadłości (*concordat dans la procédure de faillite*) zgromadzenie ma dodatkowe funkcje (np. przyjęcie układu, wybór likwidatorów).

3. Wyodrębnienie modeli legislacyjnych w zakresie pełnionych funkcji oraz trybu działania zgromadzenia wierzycieli

Na gruncie przeprowadzonej analizy prawnoporównawczej jednoznacznie można stwierdzić, że zakres kompetencji zgromadzenia wierzycieli w poszczególnych porządkach prawnych nie jest jednolity. Jednocześnie poszczególne ustawodawstwa wykazują szereg elementów

wspólnych, pozwalających na wyodrębnienie kilku modeli legislacyjnych w zakresie roli instytucji zgromadzenia wierzycieli w postępowaniu upadłościowym.

Przede wszystkim należy wskazać, że występują porządki prawne, w których nie ma zgromadzenia wierzycieli (np. Hiszpania, Słowenia, Włochy) bądź zostało celowo zmarginalizowane (np. Anglia), głównie na rzecz bezpośredniego podejmowania decyzji przez wierzycieli dysponujących określoną wysokością ogólnej sumy wierzytelności biorących udział w postępowaniu bądź alternatywnych procedur zbierania głosów i podejmowania decyzji, nieobejmujących tradycyjnego zgromadzenia wierzycieli (model I).

Wyróżnić można konserwatywne porządki prawne, w których rola zgromadzenia wierzycieli ogranicza się *de facto* do wpływu na wybór osoby pełniącej funkcję syndyka oraz wybór reprezentantów wierzycieli, działających najczęściej w formie rady wierzycieli. Niekiedy jest ona poszerzona o możliwość żądania od syndyka określonych informacji o stanie majątku dłużnika i funkcje opiniodawcze (np. USA, Słowacja, Kanada, Niemcy, Włochy) (model II).

Trzecim modelem, który można wyodrębnić, jest model liberalny, w którym zgromadzenie wierzycieli nie jest wprost organem kierującym postępowaniem upadłościowym, lecz ma bardzo szerokie kompetencje w zakresie likwidacji majątku, w szczególności w zakresie decyzji, w jakim trybie majątek ten ma zostać zbyty. Często związane są z tym także inne uprawnienia, takie jak podejmowanie decyzji co do trybu prowadzenia postępowania, sposobu przekazywania przez syndyka informacji o przebiegu postępowania, dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika, bytu dłużnika będącego osobą prawną czy rozpatrywania skarg na działania syndyka. Spośród tych uprawnień szczególne znaczenie ma decyzja o likwidacji przedsiębiorstwa dłużnika albo utrzymaniu jego funkcjonowania, zapadająca zwykle na wstępnym etapie postępowania (np. Czechy, Portugalia). Kompetencje te obejmują także wskazane wcześniej: wpływ na wybór osoby syndyka oraz powoływanie rady wierzycieli (np. Czechy, Litwa, Estonia, Rumunia, Portugalia).

Ostatnim modelem, który warto wyróżnić, jest ten, w którym zgromadzenie wierzycieli jest organem kierującym przebiegiem postępowania upadłościowego pod kontrolą sądu, a jego decyzje w zakresie zarządu masą upadłości są dla syndyka wiążące. Obowiązuje on w Norwegii i Finlandii (model IV).

W zakresie trybu funkcjonowania zgromadzenia wierzycieli można natomiast wskazać kilka dychotomicznych podziałów:

- 1) ze względu na to, czy zgromadzenie wierzycieli odbywa się przed sądem, czy jest organizowane poza sądem – na sądowe i pozasądowe zgromadzenie wierzycieli;
- 2) ze względu na wymagane kworum przy podejmowaniu decyzji – na zgromadzenie wierzycieli z wysokim progiem uczestnictwa w celu podjęcia ważnej decyzji oraz zgromadzenie wierzycieli z niskim progiem uczestnictwa w celu podjęcia ważnej decyzji;

- 3) ze względu na obligatoryjność zwołania – na fakultatywne zgromadzenie wierzycieli oraz obligatoryjne zgromadzenie wierzycieli;
- 4) ze względu na wyodrębnioną regulację dotyczącą pierwszego zgromadzenia wierzycieli – na zgromadzenie zwoływane obligatoryjnie na wstępnym etapie postępowania (np. w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości) oraz na jednolitą regulację dotyczącą wszystkich zgromadzeń.

Rozdział IV. Ocena porządku krajowego i wyodrębnionych modeli legislacyjnych w państwach obcych w zakresie funkcji oraz trybu działania zgromadzenia wierzycieli

1. Zakres kompetencji zgromadzenia wierzycieli (reprezentacji wierzycieli), a efektywność postępowań upadłościowych

Prowadzone dotychczas badania poświęcone efektywności postępowań upadłościowych⁷³ niejednokrotnie wskazywały na pozytywną korelację pomiędzy szerokim zakresem uprawnień (uczestnictwa) wierzycieli w postępowaniu upadłościowym a efektywnością tego postępowania.

Teza taka wynika przede wszystkim z badań przeprowadzonych przez European Banking Authority (EBA) na wniosek Komisji Europejskiej, obejmujących porównanie odzysków różnego rodzaju wierzytelności bankowych w państwach Unii Europejskiej⁷⁴. European Banking Authority wraz z odpowiednimi instytucjami krajowymi zgromadziła dane z 160 banków działających w państwach członkowskich UE, obejmujące stopień odzysków wierzytelności przysługujących bankom w prowadzonych w państwach członkowskich UE postępowaniach upadłościowych. W badaniu tym wskazano na cechy charakterystyczne krajowych porządków prawnych, które, według wniosków z raportu, mają pozytywny wpływ na efektywność postępowania upadłościowego. Jedyną z takich cech charakterystycznych była możliwość wpływania na przebieg postępowania upadłościowego przez wierzycieli, za pośrednictwem organów reprezentujących wierzycieli („*possibility for creditors to influence the proceedings through creditor committees*”)⁷⁵. Jak wykazano w przeprowadzonych badaniach, korelacja ta jest jednak widoczna przy dochodzeniu wierzytelności bankowych od przedsiębiorstw (*corporate/small i medium-sized enterprises*)⁷⁶ oraz w sektorze nieruchomości komercyjnych (*commercial real estate*)⁷⁷. Nie wystąpiła ona w przypadku dochodzenia wierzytelności bankowych od in-

⁷³ Szereg z nich przytaczają P. Staszkiwicz, S. Morawska, *The efficiency of bankruptcy law: evidence of creditor protection in Poland*, „European Journal of Law and Economics” 2019, t. 48, s. 366–371.

⁷⁴ *Report on the benchmarking of national loan enforcement frameworks. Response to the European Commission’s Call for Advice on benchmarking of national loan enforcement frameworks (including insolvency frameworks) from a bank creditor perspective*, EBA/Rep/2020/29, dostępny na stronie <https://www.eba.europa.eu/publications-and-media/press-releases/eba-publishes-report-benchmarking-national-insolvency> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁷⁵ Zob. *Report...*, s. 61–63, 72–73.

⁷⁶ Zob. *Report...*, s. 61.

⁷⁷ Zob. *Report...*, s. 72.

nych podmiotów, tj. w przypadku pożyczek konsumenckich (*retail-credit cards* i *retail-other consumer loans*)⁷⁸ czy pożyczek udzielanych na cele mieszkaniowe (*residential real estate*)⁷⁹.

Możliwość wpływania przez wierzycieli na przebieg postępowania upadłościowego jest także jednym z kryteriów mierzonych przez *Doing Business*, przy sporządzaniu raportów poświęconych efektywności postępowań upadłościowych na świecie, pt. „*Resolving Insolvency*” (przy czym należy podkreślić, że badanie to dotyczy wyłącznie wysokości odzysków z wierzytelności zabezpieczonych)⁸⁰. Kluczowe czynniki, które brane są pod uwagę przy obliczaniu „siły” krajowego prawa upadłościowego („*Strength of Insolvency Framework Index*”), obejmujące stopień zaangażowania wierzycieli w postępowanie upadłościowe, tworzą tzw. *Creditor participation index*, który składa się z czterech elementów:

- 1) Czy wierzyciele mają prawo wyboru syndyka prowadzącego postępowanie, prawo do jego zatwierdzenia bądź odrzucenia?
- 2) Czy wierzyciele muszą wyrazić zgodę na sprzedaż kluczowych aktywów dłużnika w toku postępowania upadłościowego?
- 3) Czy pojedynczy wierzyciel ma prawo uzyskania informacji o sytuacji majątkowej dłużnika w toku postępowania upadłościowego?
- 4) Czy pojedynczy wierzyciel ma prawo do zakwestionowania uznania lub odrzucenia przez sąd bądź inny organ postępowania zgłoszonej przez niego wierzytelności albo wierzytelności innego wierzyciela?

Znaczenie aktywności wierzycieli w postępowaniu upadłościowym jest podkreślane w przygotowanych przez Bank Światowy „*Principles for Effective Insolvency and Creditor/Debtor Regimes*”⁸¹. Zgodnie z przedstawionymi tam tezami (zob. pkt C7) „rola i uprawnienia wierzycieli w postępowaniu upadłościowym powinny być uregulowane w sposób jasny i precyzyjny. Interes wierzycieli powinien być zabezpieczony przez odpowiednie regulacje pozwalające wierzycielom na efektywne monitorowanie oraz uczestniczenie w postępowaniu upadłościowym w celu zagwarantowania uczciwości i słuszności postępowania, w tym przez umożliwienie funkcjonowania rady wierzycieli jako mechanizmu preferowanego, w szczególności w przypadku znacznej liczby wierzycieli” (C7.1). Dodatkowo, „w przypadku powołania rady wierzycieli, jej obowiązki oraz funkcje, zasady członkostwa, wymagane kworum oraz reguły głosowania powinny być jasno uregulowane w przepisach. Rada wierzycieli powinna być konsultowana w przypadkach niestandardowych oraz powinna mieć prawo głosu w najważniejszych decyzjach. Rada wierzycieli powinna mieć prawo żądania od dłużnika

⁷⁸ Zob. *Report...*, s. 75 i 77.

⁷⁹ Zob. *Report...*, s. 69.

⁸⁰ <https://subnational.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/resolving-insolvency/score> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁸¹ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/518861467086038847/pdf/106399-WP-REVISED-PUBLIC-ICR-Principle-Final-Hyperlinks-revised-Latest.pdf> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

potrzebnych i istotnych z punktu widzenia postępowania informacyjnego. Powinna ona stanowić instrument do przekazywania najważniejszych informacji do pozostałych wierzycieli oraz wspomagać ich w podejmowaniu najważniejszych decyzji. W przypadku restrukturyzacji wierzyciele powinni brać udział przy wyborze pozasądowego organu postępowania” (C7.2).

Także w opublikowanym w 2019 r. tekście pt. „*Giving creditors a voice for a better insolvency process*”, K. Koch-Saldarriaga, R. Maroz, N. Dannaoui, odwołując się do badań przeprowadzonych przez *Doing Business*⁸² oraz badań zawartych w artykule S. Claessens, L. Klapper „*Bankruptcy around the World: Explanations of its Relative Use*”⁸³, wskazywali na korelację pomiędzy stopniem ochrony interesów wierzycieli oraz zakresem przyznanych im uprawnień do udziału w postępowaniu upadłościowym a efektywnością postępowania (rozumianą przez autorów przede wszystkim jako poziom odzysku wierzytelności)⁸⁴.

W międzynarodowej literaturze na kwestie związane z partycypacją wierzycieli w postępowaniu upadłościowym zwracał uwagę m.in. R. Tomasic⁸⁵. W szczególności podkreśla on, że aktywny udział wierzycieli w postępowaniach upadłościowych pozwala na „zapewnienie sprawiedliwego” przebiegu postępowania („*ensuring that justice «is seen to be done»*”), a brak mechanizmów angażujących wierzycieli może prowadzić do zmniejszenia stopnia zaufania do tego postępowania⁸⁶. Na podstawie szeregu opracowań publikowanych przez organizacje międzynarodowe zajmujące się tematyką upadłości, zauważa on, że konsekwentnie, w środowisku międzynarodowym, wypracowane zostało wspólne stanowisko co do tego, że „udział wierzycieli w postępowaniu upadłościowym ma kluczowe znaczenie dla spójności tego postępowania”⁸⁷. Wynika to nie tylko z przywołanych wcześniej *Principles Banku Światowego*, ale także opracowań Azjatyckiego Banku Rozwoju (*Asian Development Bank*)⁸⁸ czy opublikowanego przez UNCITRAL *Legislative Guide on Insolvency Law*⁸⁹.

⁸² Przy czym, jak wskazywano, raport *Doing Business* dotyczy efektywności dochodzenia roszczeń zabezpieczonych.

⁸³ Zob. S. Claessens, L.F. Klapper, *Bankruptcy around the World: Explanations of its Relative Use*, World Bank Policy Research Working Paper 2865, July 2002. Warto jednak wskazać, że autorzy ci mierzyli siłę ochrony praw wierzyciela w danym porządku prawnym, nie odnosząc się do możliwości kolektywnego wykonywania przez nich uprawnień w toku postępowania upadłościowego.

⁸⁴ <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/giving-creditors-voice-better-insolvency-process> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁸⁵ R. Tomasic, *Creditor Participation in Insolvency Proceedings – Towards the Adoption of International Standards*, „*Insolvency Law Journal*” 2006, t. 14, wersja elektroniczna dostępna na https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1443762 (dostęp: 14 lipca 2024 r.), s. 1–25.

⁸⁶ R. Tomasic, *Creditor...*, s. 3.

⁸⁷ R. Tomasic, *Creditor...*, s. 8 i n.

⁸⁸ *Asian Development Bank, Insolvency Law Reforms in the Asian and Pacific Region*, s. 41–44, https://www.iiiglobal.org/file.cfm/159/docs/113_Asian_Development_Bank_Insolvency_Law_Reforms.pdf (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

⁸⁹ *UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law*. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/05-80722_ebook.pdf (dostęp: 18 czerwca 2024 r.). Zob. szeroko w zakresie powołanych opracowań R. Tomasic, *Creditor...*, s. 8–11.

Autor ten zwraca uwagę, że z jednej strony aktywność wierzycieli w postępowaniu upadłościowym może stanowić przeciwwagę dla ewentualnych nadużyć ze strony osób powiązanych z dłużnikiem (*corporate insiders*) oraz że mogą oni nadzorować działalność syndyka⁹⁰. Z drugiej strony, zaangażowanie wierzycieli nie powinno prowadzić do wydłużenia postępowania, co wymaga odpowiedniego ukształtowania instrumentów, za pomocą których wierzyciele będą realizować swoje kompetencje w postępowaniu⁹¹. Biorąc pod uwagę, że „spory pomiędzy wierzycielami są często nieuniknione”, wskazuje on na cztery najważniejsze płaszczyzny, do których powinno być ograniczone zaangażowanie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym. Są to:

1. „wybór, wynagrodzenie i nadzór nad osobą syndyka;
2. sprzedaż majątku, jeżeli następuje ona w inny sposób niż normalnie przyjmowany w toku prowadzenia działalności;
3. przyjęcie układu;
4. powołanie rady (a w niektórych przypadkach rad) wierzycieli”⁹².

Jednocześnie w oparciu o wskazane opracowania UNCITRAL, ADB oraz Banku Światowego, podkreśla on rolę rady wierzycieli, jako efektywnego mechanizmu wykonywania uprawnień przez reprezentację wierzycieli dłużnika⁹³.

Jak wskazano w opracowaniu UNCITRAL, wierzyciele w toku postępowania upadłościowego mogą zapewnić syndykowi wsparcie w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstwa dłużnika oraz kontrolować działania syndyka, tak aby nie dochodziło do nadmiernego wydatkowania środków na czynności związane z zarządzaniem majątkiem dłużnika. Natomiast mechanizm zapewnienia wierzycielom szerokiego udziału w postępowaniu upadłościowym musi być ograniczony tak, aby był on efektywny oraz nie generował nadmiernych kosztów⁹⁴.

Jako tzw. dobrą praktykę (*good practice*) w opracowaniu Azjatyckiego Banku Rozwoju wskazano natomiast funkcjonowanie rozwiązań zapewniających wierzycielom wpływ na proces likwidacji bądź naprawy przedsiębiorstwa dłużnika („*an insolvency law should make proper provision for the involvement of creditors as part of the liquidation or rescue process*”⁹⁵), uznając, że wierzyciele są kluczowi z punktu widzenia prawa upadłościowego („*unless creditors are involved in the insolvency process the law will seem irrelevant*”⁹⁶).

W naszej ocenie wpływ regulacji prawnych przewidujących aktywny udział wierzycieli w postępowaniach upadłościowych na efektywność tych postępowań powinien być przed-

⁹⁰ R. Tomasic, *Creditor...*, s. 10.

⁹¹ R. Tomasic, *Creditor...*, s. 10.

⁹² R. Tomasic, *Creditor...*, s. 10.

⁹³ R. Tomasic, *Creditor...*, s. 13–14.

⁹⁴ UNCITRAL *Legislative...*, s. 190.

⁹⁵ *Asian Development Bank, Insolvency ...*, s. 43.

⁹⁶ *Asian Development Bank, Insolvency ...*, s. 41; R. Tomasic, *Creditor...*, s. 2.

miotem dalszych badań z zakresu prawa oraz ekonomii. O ile zdaje się, że obecnie niekwestionowana jest teza o konieczności zaangażowania wierzycieli w postępowanie upadłościowe, to zasadne jest kontynuowanie badań w kierunku identyfikacji optymalnych mechanizmów aktywnego uczestniczenia wierzycieli w tego rodzaju postępowaniach. Wstępne rozważania dotyczące możliwych usprawnień prawa polskiego, oparte na przedstawionych już badaniach prawnoporównawczych, zostały zawarte w dalszej części niniejszego rozdziału.

2. Porównanie wyodrębnionych modeli legislacyjnych z porządkiem krajowym w oparciu o kryteria sprawiedliwości, słuszności i efektywności

Porównanie wyodrębnionych modeli legislacyjnych z porządkiem krajowym należy oprzeć na następujących założeniach, wynikających z analizy przeprowadzonej we wcześniejszej części niniejszego rozdziału.

Po pierwsze, biorąc pod uwagę cele krajowego postępowania upadłościowego, tj. zasadę optymalizacji (art. 2 ust. 1 p.u.), nie ma wątpliwości, że zapewnienie wierzycielom szerokiej możliwości uczestniczenia w podejmowaniu decyzji jest rozwiązaniem słusznym. To wierzyciele są bowiem głównymi beneficjentami postępowania, a działania podejmowane w toku likwidacji masy upadłości mają bezpośredni wpływ na stopień osiągniętego przez nich zaspokojenia, a zatem realizację wskazanej zasady. To także oni mają największy interes w ograniczaniu zbędnych kosztów postępowania upadłościowego oraz w kontroli działań syndyka. Jak wskazywano w przytoczonych wcześniej badaniach, zwiększenie stopnia partycypacji wierzycieli w postępowaniu upadłościowym wpływa pozytywnie na stopień zaufania do tego postępowania.

Po drugie, granicą zaangażowania ogółu wierzycieli w proces podejmowania bieżących decyzji w postępowaniu upadłościowym musi być jednak konieczność efektywnego przeprowadzenia likwidacji majątku oraz podziału środków pieniężnych pomiędzy uprawnionych wierzycieli. Wydłużenie procesu decyzyjnego, poprzez przekazanie kompetencji decyzyjnych ogółowi wierzycieli działających w formie zgromadzenia, może mieć negatywny wpływ na efektywność postępowania. Dotyczy to w szczególności tych porządków prawnych, w których podjęcie decyzji przez zgromadzenie wierzycieli wymaga osiągnięcia wysokiego kworum, liczonego od ogółu wierzytelności uprawnionych do głosowania. Rodzi to ryzyko wydłużenia postępowania ze względu na zwoływanie zgromadzeń wierzycieli, które nie będą mogły podjąć wiążącej decyzji. Przyjmuje się więc, że preferowanym modelem reprezentacji interesów wierzycieli w postępowaniu upadłościowym jest działająca w sposób stały rada wierzycieli. Konieczne jest przy tym zagwarantowanie, aby rada wierzycieli w sposób realny stanowiła reprezentację ogółu wierzycieli biorących udział w postępowaniu.

Po trzecie, przeprowadzenie analizy z punktu widzenia sprawiedliwości jest zawsze zadaniem trudnym, ze względu na powszechnie występujące różnice w rozumieniu tego pojęcia⁹⁷. Z tego powodu zasadne jest posłużeniem się kryterium formalnym, tj. ustaleniem, czy wierzyciele znajdujący się w podobnej sytuacji prawnej mają jednakowy wpływ na przebieg postępowania i możliwość ochrony swoich praw w postępowaniu.

Uchwalając nowelizację polskiego prawa upadłościowego w 2015 r., przyjęto założenie, zgodnie z którym głównym organem reprezentującym interes wierzycieli w postępowaniu upadłościowym nie jest zgromadzenie wierzycieli, ale rada wierzycieli. Zgromadzenie wierzycieli ma bardzo ograniczone kompetencje, skupione wokół możliwości przyjęcia układu oraz wyłączenia z masy upadłości określonych składników majątku dłużnika. Nie podejmuje ono decyzji w zakresie trybu sprzedaży majątku dłużnika, wyboru członków rady wierzycieli czy wyboru syndyka. *De facto* jest ona pozbawiona podstawowych kompetencji, charakteryzujących zgromadzenie wierzycieli w opisanych porządkach prawnych. Zbliżone jest ono zatem do przedstawionego w poprzednim rozdziale modelu I. Także w praktyce krajowych postępowań upadłościowych nie pełni ono istotnej funkcji.

Oczywiście, z punktu widzenia efektywności postępowania, biorąc pod uwagę oparcie polskiego postępowania upadłościowego na modelu kierownictwa tokiem postępowania przez sędziego-komisarza, nie jest zasadne gwałtowne i daleko idące zwiększenie zakresu kompetencji zgromadzenia wierzycieli (w kierunku modeli III i IV). Zwiększenie aktywności wierzycieli w postępowaniu powinno następować stopniowo, w drodze ewolucyjnego rozwoju prawa upadłościowego. Zgromadzenie wierzycieli powinno jednak zostać wyposażone w podstawowe kompetencje pozwalające na zagwarantowanie wpływu aktywnych wierzycieli na przebieg postępowania. W szczególności, z punktu widzenia słuszności, to wierzyciele powinni mieć możliwość wybrania swoich przedstawicieli do rady wierzycieli, a przynajmniej mieć możliwość zastąpienia członków rady wierzycieli wybranych przez sędziego-komisarza innymi osobami (zob. model II). O ile w niektórych z przeanalizowanych porządkach prawnych funkcjonuje rozwiązanie, zgodnie z którym to sędzia-komisarz wybiera radę wierzycieli, o tyle zgromadzenie wierzycieli ma następcze prawo wymiany składu rady (Niemcy) lub ustawa przewiduje bezpośrednie kryteria, według których sędzia-komisarz powinien ukształtować radę wierzycieli (Rumunia). Obecne polskie regulacje nie gwarantują tego, że rada wierzycieli będzie odpowiednim reprezentantem interesów aktywnych wierzycieli w postępowaniu, a w szczególności pozbawiają większość wierzycieli decydującego wpływu na skład rady – w celu zmiany jednego członka rady konieczne jest uzyskanie 20% łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania. W celu efektywnej zmiany większości składu rady konieczne jest złożenie takiego wniosku przez wierzycieli dysponujących

⁹⁷ Zob. szeroko Ch. Perelman, *O sprawiedliwości*, tł. W. Bieńkowska, Warszawa 1959, *passim*.

60% łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania, co w typowym postępowaniu upadłościowym może być wartością niemożliwą do osiągnięcia. Także w przypadku, w którym w ocenie wierzycieli rada wierzycieli nie reprezentuje interesu wierzycieli w odpowiedni sposób, kompetencję do odwołania członków rady (z zastrzeżeniem regulacji opisanej powyżej) ma wyłącznie sędzia-komisarz.

Z punktu widzenia słuszności pozytywnie należy ocenić ewentualne przekazanie kompetencji zgromadzeniu wierzycieli, w miejsce ustawowego wskazania określonego ułamka łącznej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania. Podejmowanie decyzji przez zgromadzenie wierzycieli premiuje aktywnych wierzycieli, którzy poświęcają swój czas oraz wkładają wysiłek w zapewnienie prawidłowego przebiegu postępowania upadłościowego. Biorąc pod uwagę, że w zgromadzeniu wierzycieli co do zasady nie będą uczestniczyć wszyscy wierzyciele, ci z nich, którzy wykazują się aktywnością, będą mieli większy wpływ na przebieg postępowania upadłościowego, niż wskazywałaby wysokość ich wierzytelności. Przy zagwarantowaniu powszechności dostępu do informacji o zwołaniu zgromadzenia, jego miejscu, czasie i harmonogramie obrad, przyznanie większego wpływu na postępowanie aktywnym wierzycielom nie będzie prowadziło do dyskryminacji bądź ograniczenia praw wierzycieli, którzy świadomie odstąpili od wykonywania swoich ustawowych uprawnień.

O ile z punktu widzenia efektywności oraz ograniczenia kosztów postępowania zasadne jest utrzymanie modelu, zgodnie z którym bieżące decyzje w sprawach przebiegu postępowania (wyrażanie zgody na sprzedaż składników majątku) oraz bieżący nadzór nad syndykiem wykonywany jest przez radę wierzycieli, to zasadne jest równoległe zwiększenie kompetencji zgromadzenia wierzycieli, które mogłoby decydować o odwołaniu lub zmianie syndyka oraz składzie rady wierzycieli (model II). Ewentualne zwiększenie zakresu kompetencji zgromadzenia wierzycieli powinno być jednocześnie połączone z weryfikacją obowiązujących wymogów obejmujących kworum niezbędne do ważności przyjętych uchwał (obecnie 20% wierzytelności uprawnionych do głosowania). Warto podkreślić, że w niektórych porządkach prawnych z wymogu kworum w ogóle zrezygnowano (Estonia, Słowacja) a w niektórych nie obowiązuje ono w przypadku ponownego zgromadzenia, zwoływanego ze względu na nieosiągnięcie kworum na pierwszym z nich (Litwa). Dodatkowo, trudnym zadaniem jest organizacja zgromadzenia wierzycieli oraz ustalenie przysługującej wierzycielom siły głosu przed sporządzeniem listy wierzytelności. W innych porządkach prawnych wypracowano jednak mechanizmy pozwalające na jego skuteczne przeprowadzenie, co może być inspiracją przy ewentualnej zmianie polskiej regulacji. Warto przy tym podkreślić, że rozwiązanie pozwalające na ustalenie wysokości wierzytelności przed sporządzeniem listy wierzytelności zostało wprowadzone m.in. przy przepisach dotyczących zaliczki na koszty postępowania (art. 232 ust. 2 p.u.).

Z punktu widzenia opisanego już kryterium zapewnienia wierzycielom znajdującym się w podobnej sytuacji jednakowego wpływu na przebieg postępowania, należy zauważyć, że polski ustawodawca nie różnicuje siły głosu wierzycieli na zgromadzeniu wierzycieli ze względu na kolejność zaspokojenia w ewentualnym planie podziału funduszu masy, tak jak ma to miejsce np. w prawie niemieckim. Nie przewidziano także pierwszeństwa do objęcia funkcji członka rady wierzycieli dla największych wierzycieli, jak np. na Słowacji czy w Rumunii. Obecne rozwiązanie, przekazując kompetencje do wybrania członków rady wierzycieli wierzycielom dysponującym określonym ułamkiem łącznej sumy uprawnionej do głosowania, nie premiuje jednak aktywnych wierzycieli, dysponujących mniejszymi wierzytelnościami. Przekazanie większego wpływu na przebieg postępowania aktywnym wierzycielom jest uzasadnione, jeżeli uwzględnimy, że celem przyznania wierzycielom możliwości szerokiej partycypacji w postępowaniu upadłościowym jest zbalansowanie pozycji uczestników postępowania, w szczególności kontrola czynności i wydatków syndyka. Aktywni wierzyciele, kontrolując działania syndyka oraz dążąc do ograniczenia kosztów postępowania, działają także w interesie nieaktywnych w postępowaniu wierzycieli.

Podsumowując, polskie ustawodawstwo, ze względu na konieczność zapewnienia efektywności postępowania upadłościowego oraz tradycyjne oparcie postępowania na zasadzie kierownictwa sędziego-komisarza, nie powinno zmierzać w celu przekazania większości kompetencji zgromadzeniu wierzycieli (modele III i IV), ale w kierunku zagwarantowania mu podstawowych kompetencji przyjmowanych w modelu konserwatywnym, z jednoczesnym utrzymaniem szerokich uprawnień rady wierzycieli. Zasadne jest jednocześnie zapewnienie, że rada wierzycieli będzie organem rzeczywiście reprezentującym wolę i interes ogółu wierzycieli biorących udział w postępowaniu.

3. Analiza możliwości i zasadności przyznania odpowiednich kompetencji zgromadzeniu wierzycieli, umożliwiających wierzycielom uzyskanie realnego wpływu na przebieg postępowania, a także wprowadzenia innych zmian w przepisach o zgromadzeniu wierzycieli

3.1. Szczegółowość regulacji i zastosowana technika legislacyjna

Analiza przepisów państw obcych wskazuje na znaczne zróżnicowanie sposobu regulacji udziału wierzycieli w sprawach dotyczących postępowania upadłościowego. Po pierwsze – na poziomie techniki legislacyjnej – różnica dotyczy poziomu szczegółowości przepisów dotyczących zgromadzenia wierzycieli. W polskim porządku prawnym regulacja została ujęta w 10 przepisach, wyodrębnionych w osobnym oddziale redakcyjnym, w których opisano

organizację zgromadzenia i tryb podejmowania uchwał. Poszczególne kompetencje zostały natomiast rozproszone w innych częściach ustawy.

Poziom szczegółowości regulacji zgromadzenia wierzycieli w ustawodawstwach państw obcych jest zróżnicowany. Znajdują się wśród nich zarówno modele, które traktują tę kwestię w sposób lakoniczny (Włochy), jak i znacznie bardziej rozbudowany (Czechy, Szwajcaria). Spośród ustaw warto wyróżnić te, które wyodrębniają listę kompetencji zgromadzenia wierzycieli w jednym przepisie (Litwa, Łotwa, Estonia), dzięki czemu uprawnienia organu są klarowne i łatwe do ustalenia także dla tych osób, które nie zajmują się profesjonalnie prawem upadłościowym.

W niektórych państwach poświęcono odrębne przepisy rozróżnieniu na pierwsze i kolejne zgromadzenia wierzycieli, różniące się między trybem zwołania i przedmiotem obrad. Nadanie szczególnego statusu pierwszemu zgromadzeniu – wraz z wyznaczeniem terminu, w którym ma być zwołane – ma znaczenie dla uporządkowania jego przebiegu, zapoznania wierzycieli z sytuacją dłużnika i podjęcia decyzji dotyczących dalszego postępowania⁹⁸. Regulowanie w zróżnicowany sposób pierwszego i dalszych zgromadzeń sprawia jednak, że przepisy tracą czytelność i przejrzystość, wymagając znacznej uwagi w celu rozpoznania kompetencji czy trybu postępowania na danym zgromadzeniu⁹⁹. Podobne zastrzeżenia można podnieść do koncepcji zgromadzeń wierzycieli zwoływanych w określonym celu, obecnych w ustawodawstwie Portugalii, Grecji czy Czech. W przypadku rozdziału kompetencji zgromadzenia pomiędzy pierwszym i kolejnymi posiedzeniami pojawia się ryzyko braku czytelności i arbitralności podziału.

Ustawodawstwa różnią się także poziomem szczegółowości regulacji w zakresie osób uprawnionych do udziału w zgromadzeniu, a także w procedurze zaskarżania uchwał. W tym pierwszym przypadku, niektóre ustawodawstwa oferują skomplikowane sposoby dopuszczania do głosu wierzycieli spornych (np. w Czechach istnieje dwustopniowa procedura dopuszczania do głosu wierzycieli, których prawa nie zostały uznane w postępowaniu, natomiast w Estonii procedura dwuinstancyjna). W kwestii zaskarżenia uchwał – w tym wypadku również w niektórych przypadkach procedura została ukształtowana w nadmiernie złożony sposób. Przykładem jest Estonia, gdzie odrębnie uregulowano zaskarżenie uchwał zatwierdzanych przez sąd od zaskarżenia pozostałych uchwał, a także Portugalia, gdzie postępowanie odwoławcze jest dwuinstancyjne.

Omawiane zagadnienia mają znaczenie z punktu widzenia realizacji postulatu efektywności postępowania. Nadmiernie skomplikowana regulacja może sprawiać, że postępowania incydentalne, dotyczące samego przebiegu zgromadzenia wierzycieli, a następnie rozpozna-

⁹⁸ Szerzej na ten temat w pkt 4 niniejszego rozdziału.

⁹⁹ Przykładem jest Szwajcaria, gdzie przewidziano odrębne przepisy dla pierwszego, drugiego i kolejnych zgromadzeń wierzycieli.

nia środków zaskarżenia od uchwał, będą absorbować uwagę oraz zaangażowanie wierzycieli i organów postępowania.

Polskie przepisy na tym tle wypadają czytelnie, bez istotnych uchybień z punktu widzenia techniki legislacyjnej. Kwestią wymagającą rozważenia jest przyjęcie jednolitego, zbiorczego katalogu kompetencji zgromadzenia wierzycieli w jednej jednostce redakcyjnej na wzór państw bałtyckich.

3.2. Przedmiot regulacji – ocena zasadności poszerzenia obecnych przepisów o inne obszary

Regułą dotyczącą ustawodawstw jest unormowanie zakresu kompetencji zgromadzenia wierzycieli (lub wierzycieli podejmujących uchwały poza zgromadzeniem), trybu postępowania na zgromadzeniu lub zbierania głosów osób uprawnionych do udziału w zgromadzeniu i głosowaniu, większości wymaganych do podjęcia uchwały oraz kontroli podejmowanych uchwał.

W niektórych państwach uregulowano także inne kwestie związane z udziałem wierzycieli w podejmowaniu decyzji dotyczących upadłego, poza udziałem w zgromadzeniu. Przykładowo w Czechach przewidziano udział wierzycieli jeszcze przed otwarciem postępowania upadłościowego, na etapie składania wniosku o reorganizację. Ich odpowiednie poparcie dla takiego wniosku sprawia, że sąd wydaje rozstrzygnięcie w przedmiocie sposobu rozwiązania upadłości.

Wprowadzenie takich regulacji bez wątpienia sprzyja poszerzeniu prawa do reprezentacji wierzycieli nie tylko w toku postępowania upadłościowego, ale także przed jego wszczęciem. Umiejętne wykorzystanie podobnych rozwiązań może pomóc w przypadkach, gdy jest szansa na szybką sprzedaż majątku dłużnika – dzięki wykazaniu poparcia wierzycieli już na etapie poprzedzającym postępowanie przed sądem, koncepcja sprzedaży majątku uzyskuje dodatkową legitymację. W polskich przepisach podobne rozwiązanie jest szczątkowo obecne w prawie restrukturyzacyjnym (art. 38 ust. 2 p.r.). Przepis ten stanowi, że sąd, na wniosek dłużnika, do którego dołączono pisemną zgodę wierzyciela lub wierzycieli mających łącznie więcej niż 30% sumy wierzytelności, z wyłączeniem wierzycieli powiązanych, w postanowieniu o otwarciu przyspieszonego postępowania układowego lub postępowania układowego, powołuje do pełnienia funkcji nadzorcy sądowego osobę spełniającą ustawowe wymogi, wskazaną przez dłużnika.

Inną kwestią uregulowaną w analizowanych przepisach jest prawo do przejmowania kompetencji pomiędzy organami postępowania. Jednym z przykładów są Czechy, gdzie zgromadzenie ma prawo do przejęcia uprawnień innych organów wierzycielskich, a także do zmiany podjętych już decyzji. Można także wskazać na Finlandię, gdzie zgromadzenie ma prawo do przenoszenia swojego uprawnienia na syndyka. Istotna z tego punktu widzenia jest również regulacja norweska, w której decyzje zgromadzenia są wiążące dla syndyka, jeżeli nie zostaną

zmienione bądź uchylone przez sąd. Ponadto, sąd może zobowiązać syndyka do zwrócenia się do zgromadzenia wierzycieli z określonymi pytaniami lub wnioskami o podjęcie decyzji.

Kwestia przenoszenia uprawnień pomiędzy organami postępowania sprzyja zwiększeniu elastyczności, co może mieć znaczenie, gdy ustawowy katalog kompetencji danego organu nie przystoi do realiów danego postępowania i paraliżuje je (np. gdy konieczne jest wielokrotne zwoływanie zgromadzenia, w związku ze zbyciem nieruchomości dłużnika). Wszelkie regulacje w tym przedmiocie muszą być jednak tworzone z dużą uwagą i ostrożnością, ponieważ – po pierwsze, zmniejszają czytelność postępowania (uczestnicy, nie znając wcześniejszych decyzji, mogą mieć trudność z ustaleniem organu kompetentnego do rozstrzygnięcia danej kwestii¹⁰⁰), po drugie, mogą generować dodatkowe spory pomiędzy organami w ramach samego postępowania¹⁰¹.

Istotną kwestią, która została uregulowana w ustawodawstwach państw obcych, jest udział wierzycieli w zgromadzeniu na wczesnym etapie postępowania upadłościowego, jeszcze przed definitywnym ustaleniem listy wierzycieli. Zagadnienie to budzi kontrowersje, ponieważ na początku postępowania – np. w terminie kilkudziesięciu dni od daty ogłoszenia upadłości – nie ma technicznych możliwości zweryfikowania zgłoszonych roszczeń wierzycieli i – w konsekwencji – docelowe ustalenie ich praw w postępowaniu (np. siły głosu na zgromadzeniu). Niektóre ustawodawstwa, dostrzegając ten problem, wprowadziły w tym zakresie pewne rozwiązania. Przykładowo, w Stanach Zjednoczonych dopuszczony do głosu jest wierzyciel, który przed zgromadzeniem lub na nim zgłosił swoją wierzycielską bądź przedstawił na piśmie dowody dysponowania wierzycielską, a ewentualne spory skutkują złożeniem do sądu alternatywnych wyników głosowania. W Finlandii zgromadzenie może odbyć się przed sporządzeniem spisu wierzycieli, jeżeli w sposób wiarygodny zidentyfikowano największych wierzycieli. Prawo norweskie przewiduje natomiast, że w przypadku zgromadzenia wierzycieli, które odbywa się przed upływem terminu na zgłaszanie roszczeń, w obliczeniach należy uwzględnić wszelkie roszczenia znane sądowi, członkom rady wierzycieli oraz syndykowi.

W polskiej ustawie kwestia ta została uregulowana w sposób szczątkowy w art. 232 p.u., dotyczącym zaliczki na koszty postępowania. Przepis ten stanowi, że sędzia-komisarz zwołuje w razie potrzeby zgromadzenie wierzycieli w przedmiocie podjęcia uchwały co do wpłacenia przez wierzycieli zaliczki na pokrycie kosztów postępowania. W przypadku gdy lista

¹⁰⁰ Ta kwestia może mieć znaczenie na etapie ujawniania skutków niektórych czynności prawnych w publicznych rejestrach lub w urzędach. Postępowania te prowadzone są przez osoby, które nie mają specjalistycznej wiedzy w obszarze prawa upadłościowego, i dodatkowe komplikowanie przedkładanej dokumentacji bez wątplenia utrudni przebieg czynności przed takimi organami.

¹⁰¹ Przykładem są Czechy, gdzie dopuszczalność przejęcia przez zgromadzenie wierzycieli kompetencji przyznanej radzie wierzycieli może skutkować jej zmianą (ze względu na brak parytetów w zgromadzeniu wierzycieli).

wierzytelności nie została sporządzona, wysokość wierzytelności przysługujących wierzycielom ustala się na podstawie spisu wierzycieli złożonego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub na podstawie spisu wierzytelności sporządzonego w postępowaniu restrukturyzacyjnym albo na podstawie spisu bezspornych wierzytelności przedstawionego na żądanie sędziego-komisarza przez syndyka, sporządzonego na podstawie ksiąg rachunkowych upadłego. Dodatkowo udział wierzycieli na wstępnym etapie postępowania został uregulowany w art. 201 ust. 3 p.u., który stanowi, że do czasu zatwierdzenia listy wierzytelności uprawnienia wierzycieli ustala się na podstawie:

- 1) spisu wierzycieli załączonego przez dłużnika do wniosku o ogłoszenie upadłości;
- 2) spisu wierzytelności bezspornych przedstawionego na żądanie sędziego-komisarza przez syndyka, sporządzonego w oparciu o księgi rachunkowe i inne dokumenty upadłego;
- 3) przedłożonych przez wierzycieli tytułów egzekucyjnych;
- 4) spisu wierzytelności sporządzonego w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

W przepisach nie ma jednak analogicznej regulacji, która rozstrzygałaby o trybie ustalania siły głosu wierzycieli także w przypadkach, gdy zwołano zgromadzenie wierzycieli przed prawomocnym ustaleniem listy. Brak przepisu skutkuje koniecznością sięgania do analogii, ale może też prowadzić do odmowy zwołania zgromadzenia wierzycieli przed zakończeniem ustalania listy wierzytelności¹⁰². Z tego względu, w celu uniknięcia luki – konieczne jest uregulowanie tej kwestii w przepisach.

3.3. Wpływ wierzycieli na tryb postępowania upadłościowego i kwestię dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika

Istotną cechą wielu ustawodawstw jest przyznanie wierzycielom prawa decydowania – zwykle bezpośrednio po ogłoszeniu upadłości – w jakim trybie prowadzone będzie dalsze postępowanie (pod względem proceduralnym i organizacyjnym). Z tą kwestią często łączy się podejmowanie decyzji o utrzymaniu działalności dłużnika lub jej zakończeniu (zamknięciu zakładu lub zakładów).

Na uwagę zasługuje rozwiązanie przyjęte w prawie portugalskim, w którym pierwsze zgromadzenie odbywa się w celu odebrania od syndyka sprawozdania zawierającego m.in. analizę danych zawartych we wniosku o ogłoszenie upadłości. Na tym posiedzeniu, w którym prawo aktywnego uczestnictwa mają też przedstawiciele pracowników, wierzyciele decydują,

¹⁰² W doktrynie wskazano wprost, że uznani wierzyciele, o których mowa w art. 195 ust. 1 p.u., to tacy, których wierzytelność została umieszczona na liście zatwierdzonej prawomocnym postanowieniem sędziego-komisarza o zatwierdzeniu listy (F. Zedler [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe naprawcze. Komentarz*, LEX 2011, art. 195).

czy zamknąć część lub całość zakładów dłużnika. Mogą też zlecić syndykowi przygotowanie planu upadłości¹⁰³ i wstrzymać likwidację. Syndyk przygotowuje plan w terminie 60 dni, a następnie dokument ten jest poddany pod głosowanie zgromadzenia wierzycieli (kolejnego posiedzenia) i zatwierdzany przez sędziego.

Rozwiązania przewidujące istotną, kierunkową decyzję na wstępnym etapie postępowania, są obecne także w innych ustawodawstwach. W Czechach decyzja dotyczy trybu rozwiązania upadłości¹⁰⁴, jeżeli nie orzekł o niej wcześniej sąd. W Estonii pierwsze zgromadzenie rozstrzyga o dalszym prowadzeniu przedsiębiorstwa dłużnika oraz o rozwiązaniu dłużnika będącego osobą prawną. Prawo greckie przewiduje zgromadzenie bezpośrednio po weryfikacji roszczeń, mające na celu ustalenie dalszego trybu działania. Decyzja obejmuje to, czy syndyk powinien kontynuować działalność dłużnika lub jego niektórych oddziałów przez określony czas, czy przedsiębiorstwo w całości powinno zostać wydzierżawione osobie trzeciej, czy przedsiębiorstwo powinno zostać sprzedane w całości lub w podziale na poszczególne grupy funkcjonalne (oddziały), czy też należy osobno zlikwidować poszczególne jego elementy. Na uwagę zasługuje także konstrukcja przyjęta w Rumunii, gdzie zgromadzenie jest zwoływane po złożeniu do akt wyceny majątku dłużnika i w razie braku akceptacji przez wierzycieli proponowanego regulaminu sprzedaży, likwidacja odbywa się w drodze aukcji publicznej na zasadach przewidzianych w przepisach procedury cywilnej¹⁰⁵.

Omawiane rozwiązanie jest istotnym przejawem dużego wpływu wierzycieli na sytuację niewypłacalnego dłużnika. Oddanie tego rodzaju decyzji w ręce wierzycieli, w ramach demokratycznej procedury, jest trafne, bowiem przyjęte rozwiązania mają szansę być wypadkową ich wiedzy o realiach gospodarczych i uwzględniać, znaną im, specyficzną sytuację dłużnika. Wierzyciele mający relacje gospodarcze z upadłym dłużnikiem i sami będący aktywnymi uczestnikami rynku mogą lepiej ocenić skutki pewnych rozwiązań wobec dłużnika niż sąd lub syndyk. Ich decyzja może prowadzić do czasowego wstrzymania likwidacji dłużnika, kontynuacji jego działalności, co w rezultacie może doprowadzić do utrzymania przedsiębiorstwa i umożliwienia zawarcia układu. Rozwiązania przyjęte przez zgromadzenie wierzycieli nie są narzucane przez organ ani przez dłużnika, dzięki czemu mają mocniejszą legitymację i mogą zaowocować współpracą interesariuszy w celu uratowania przedsiębiorstwa dłużnika¹⁰⁶.

¹⁰³ Ustalającego odstępstwa od reguł postępowania przewidzianych w przepisach.

¹⁰⁴ W czeskim systemie sposobami tymi są upadłość (*konkurs*), reorganizacja (*reorganizace*) i oddłużenie (*oddlužení*).

¹⁰⁵ Zob. uwagi zawarte w rozdziale III, pkt 2.12 niniejszego opracowania.

¹⁰⁶ Opracowanie Doing Business za 2020 r., na podstawie *case study*, wskazuje, że tylko w dwóch spośród pięciu wymienionych państw następowała sprzedaż przedsiębiorstwa jako całości. Natomiast z całej puli 18 badanych państw sprzedaż całości przedsiębiorstwa była regułą w 13 przypadkach. Może to prowadzić do wniosku, że instrument ten nie daje gwarancji osiągnięcia omawianego celu, chociaż kwestia ta wymagałaby głębszej analizy. Dane źródłowe: <https://archive.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/excel/db2020/Historical-data---COMPLETE-dataset-with-scores.xlsx> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

Mogą łączyć się też z oszacowaniem i rozważeniem przez nich ryzyka kontynuacji działalności dłużnika, czyli komponentem o charakterze ekonomicznym, a nie prawnym. Cele te są zgodne z dyrektywą w sprawie ram restrukturyzacji zapobiegawczej, która faworyzuje rozwiązania polegające na utrzymaniu działalności dłużnika¹⁰⁷.

Omawiane rozwiązanie jest trafne z punktu widzenia efektywności i słuszności. Warunkiem osiągnięcia efektywności jest jednak przyjęcie krótkiego terminu, w którym decyzje zostaną podjęte na zgromadzeniu, na wstępnym etapie postępowania. Nadanie odpowiedniej dynamiki w tym obszarze ma także znaczenie z praktycznego punktu widzenia – zaangażowanie wierzycieli na początkowym etapie postępowania, bezpośrednio po powzięciu wiadomości o ogłoszeniu upadłości, z reguły jest większe, co sprzyja sprawności procesu decyzyjnego (np. w przypadku wymogu kworum). To z kolei ma znaczenie dla wspomnianej już legitymizacji decyzji. Słuszność rozwiązania wynika z tego, że wierzyciele, których praw dotyczy postępowanie upadłościowe, mają zapewnioną możliwość decydowania o wyborze środków, które w ich ocenie są zgodne z ich interesem i najlepiej realizują cele, które chcą osiągnąć.

W polskim ustawodawstwie zbliżone rozwiązanie istniało bezpośrednio po wejściu w życie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, w której przewidziano wstępne zgromadzenie wierzycieli na początkowym etapie postępowania, nadające mu kierunki działania. Miało ono prawo, w szczególności, do podjęcia uchwały co do sposobu prowadzenia postępowania upadłościowego (z możliwością zawarcia układu albo likwidacji majątku)¹⁰⁸.

Wprowadzenie podobnego rozwiązania do polskiego prawa – np. wzorując się na przepisach portugalskich – należałoby ocenić pozytywnie. Obecne przepisy nie przewidują żadnego wstępnego, obligatoryjnego rozpoznania sytuacji dłużnika, które pozwalałoby dostosować przebieg postępowania upadłościowego do konkretnej sytuacji. Ze względu na treść prawa restrukturyzacyjnego kwestia ewentualnej reorganizacji dłużnika i zawarcia układu z wierzycielami rozstrzyga się jeszcze przed ogłoszeniem upadłości. Upadłość prowadzi natomiast z reguły do wstrzymania działalności dłużnika i likwidacji jego majątku.

Istnieją wprawdzie przepisy, które pozwalają uchronić przedsiębiorstwo dłużnika przed zatrzymaniem i doprowadzić do zawarcia układu nawet w postępowaniu upadłościowym. Przykładem takiej regulacji jest art. 206 ust. 1 pkt 1 p.u., stanowiący o zezwoleniu rady wierzycieli na dalsze prowadzenie działalności przez dłużnika. Przepis ten nie jest jednak wolny od wad¹⁰⁹. Przede wszystkim, rada wierzycieli, jako organ nie pochodzący z wyboru wierzycieli

¹⁰⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1023 z 20 czerwca 2019 r. w sprawie ram restrukturyzacji zapobiegawczej, umorzenia długów i zakazów prowadzenia działalności oraz w sprawie środków zwiększających skuteczność postępowań dotyczących restrukturyzacji, niewypłacalności i umorzenia długów, a także zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132 (dyrektywa o restrukturyzacji i upadłości) (Dz.Urz. UE L 172, s. 18).

¹⁰⁸ Zob. rozdział I, pkt 3.2

¹⁰⁹ Wadą przepisu jest chociażby zastosowana technika legislacyjna, która skutkuje tym, że dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa przez syndyka bez zgody rady wierzycieli jest obarczone sankcją nieważności, która ze swojej natury nie może dotyczyć czynności faktycznej, jaką jest prowadzenie przedsiębiorstwa.

cieli, nie ma dostatecznego mandatu do podejmowania decyzji w imieniu ich ogółu. Pojawia się też pytanie o odpowiednie przygotowanie merytoryczne członków rady wierzycieli do podjęcia tak skomplikowanej i wielopłaszczyznowej decyzji¹¹⁰.

Nie jest także jasne, kto w praktyce inicjuje podjęcie przez radę uchwały w przedmiocie kontynuowania działalności. Brzmienie art. 206 ust. 1 pkt 1 p.u. wskazuje, że zgoda na dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa wydawana jest syndykowi, a zatem to on powinien złożyć w tym przedmiocie wnioski. Nie jest jednak pewne, czy w konkretnym przypadku będzie miał ku temu odpowiednią motywację. Decyzja taka leży w interesie ogółu wierzycieli, którzy dzięki niej mogą mieć szansę na wyższe zaspokojenie swoich wierzytelności, a zatem to od nich powinna pochodzić inicjatywa. W obecnym stanie prawnym nie mają oni jednak dostatecznego wpływu na to, czy kwestia ta zostanie należycie rozpatrzona.

Doprowadzenie do takiej uchwały jest ponadto skomplikowane z kilku przyczyn. Samo powołanie rady wierzycieli jest złożonym przedsięwzięciem – konieczna jest aktywność odpowiedniego wnioskodawcy (upadłego, co najmniej trzech wierzycieli lub wierzyciela lub wierzycieli mających łącznie co najmniej 1/5 część sumy wierzytelności¹¹¹), a następnie wydanie postanowienia przez sędziego-komisarza (po uprzednim ustaleniu, czy wierzyciel przyjmie obowiązki członka rady¹¹²). Łącznie ze zwołaniem pierwszego posiedzenia rady, na którym istnieje obowiązek ustalenia regulaminu i wyboru przewodniczącego¹¹³, czynności te mogą trwać od kilku tygodni do kilku miesięcy. Obecne przepisy nie dają zatem gwarancji, że ta pilna i doniosła decyzja zapadnie na wstępnym etapie postępowania¹¹⁴. Dodatkowym problemem jest brak odpowiedniej komunikacji z wierzycielami – ze względu na brak forum, na którym sprawa zostaje przedstawiona i rozpoznana, problem

¹¹⁰ Problemy, które wiążą się z podjęciem decyzji o kontynuowaniu działalności przez radę wierzycieli, poruszył M. Pazdan, wskazując, że członkowie rady są w takim wypadku zmuszeni do odpowiedzi na pytanie „czy przedsiębiorstwo będzie w stanie generować zyski czy też wyłącznie przynosić straty. Jeśli po rzetelnej symulacji zachodzi prawdopodobieństwo, że zyski będą osiągane, to tym samym efektywność zaspokojenia wierzycieli wzrośnie. Jeżeli natomiast okaże się, że prowadzenie przedsiębiorstwa nie będzie opłacalne, to członkowie rady wierzycieli muszą jeszcze stwierdzić, z jakimi kosztami będzie się wiązało zaprzestanie działalności gospodarczej, bowiem potencjalny nabywca przedsiębiorstwa niewątpliwie będzie brał pod uwagę koszty wprawienia przedsiębiorstwa w ruch. W związku z tym, może się zdarzyć tak, że przedsiębiorstwo będzie przynosiło straty, zaś koszty jego zatrzymania, a następnie ponownego wprawienia w ruch staną się tak wysokie, że nie będzie to opłacalne. Wreszcie należy zauważyć, że przedsiębiorstwo w ruchu jest więcej warte niż przedsiębiorstwo, które zaniechało działalności. Niewątpliwie przy tego rodzaju rozważaniach członkom rady przydaje się fachowa wiedza, jak również rzetelne informacje z zakresu struktury ekonomicznej, prawnej i organizacyjnej przedsiębiorstwa” – M. Pazdan, *Rada wierzycieli*, „Gazeta Sądowa” 2004, nr 4, s. 25.

¹¹¹ Art. 201 ust. 2 p.u.

¹¹² Przepis nie nakazuje wprost, aby sędzia to uprzednio zbadał, jednak ze względu na przewidzianą w art. 202 ust. 3 p.u. możliwość odmowy przyjęcia obowiązków przez wierzyciela wydaje się to celowe dla uniknięcia konieczności wydawania dalszych postanowień co do składu rady.

¹¹³ Art. 208 ust. 1 p.u.

¹¹⁴ W obcych systemach prawnych zgromadzenie w tym przedmiocie odbywa się w oznaczonym terminie, liczącym od daty orzeczenia o upadłości (w Czechach – w terminie 3 miesięcy, w Portugalii – w terminie 45-60 dni, w Grecji – w terminie 4 miesięcy).

ewentualnej kontynuacji działalności przez dłużnika nie jest w praktyce dawany wierzycielom pod rozwagę.

Sytuacji tej nie zmienia zasadniczo konstrukcja układu w upadłości, uregulowana w art. 266a i n. p.u. W jej ramach przewidziano wprawdzie wstrzymanie likwidacji (art. 266b p.u.), jednak nie uregulowano kontynuacji działalności przedsiębiorstwa dłużnika. Ponadto uruchomienie procedury układu w upadłości możliwe jest dopiero po zatwierdzeniu – przynajmniej częściowym – listy wierzytelności (art. 266c ust. 3 p.u.), co zmniejsza szanse na przeprowadzenie jej na wstępnym etapie postępowania.

Warto zaznaczyć, że aktualne krajowe przepisy dotyczące przygotowanej likwidacji – trybu pozwalającego na szybką sprzedaż przedsiębiorstwa w ruchu (art. 56a i n. p.u.) – nie przewidują żadnej demokratycznej formy udziału wierzycieli w ocenie proponowanych rozwiązań.

Reasumując, analiza systemów prawnych państw obcych wskazuje na możliwość i potrzebę wprowadzenia do polskiego porządku prawnego zgromadzenia wierzycieli, które odbywa się na wczesnym etapie postępowania i podejmuje decyzję kierunkową co do dalszego postępowania wobec przedsiębiorstwa dłużnika – w szczególności w zakresie wstrzymania lub kontynuacji jego działalności. Obecna regulacja, pozostawiająca tę kompetencję radzie wierzycieli, nie jest dostatecznie efektywna i nie zapewnia wierzycielom dostatecznego wpływu na przebieg procesu decyzyjnego w tym przedmiocie.

4. Koncepcja zgromadzenia otwierającego postępowanie upadłościowe

Z omówionym powyżej zagadnieniem wiąże się sama idea zgromadzenia wierzycieli otwierającego postępowanie upadłościowe. Spośród 18 badanych krajów, posiedzenia takie przewidziano w 12, a zatem w znacznej większości¹¹⁵. Cechą wspólną tych regulacji jest obligatoryjność zwołania, a także wyznaczony termin posiedzenia – liczony od innego zdarzenia w ramach postępowania upadłościowego.

Przepisy różnią się natomiast kompetencjami zgromadzenia¹¹⁶ oraz – w niewielkim zakresie – momentem, po którym następuje obowiązek zwołania pierwszego zgromadzenia. W znacznej większości przypadków są to daty otwarcia postępowania, orzeczenia otwierającego postępowanie upadłościowe lub obwieszczenia o tym postępowaniu (Czechy, Estonia, Finlandia, Norwegia, Portugalia, Grecja, USA, Szwajcaria). Niektóre państwa przyjmują kombinowaną

¹¹⁵ W tym, w prawie litewskim, wstępne zgromadzenie obowiązuje tylko w postępowaniu upadłościowym osób fizycznych. Warto dostrzec, że z analizowanych 18 krajów, trzy (Hiszpania, Słowenia i Włochy) w istocie nie przewidują zgromadzenia wierzycieli. Oznacza to, że na 15 regulacji, w których zgromadzenie zostało ukształtowane, 12 z nich zakłada zwołanie pierwszego zgromadzenia na wstępnym etapie postępowania.

¹¹⁶ Ze względu na to, że niniejszy fragment skupia się na zagadnieniu proceduralnym, pominięto w nim analizę kompetencji zgromadzenia wierzycieli w omawianych państwach.

metodę wyznaczania terminu. Tak jest w Finlandii – gdzie zgromadzenie zwołuje się w terminie 2 miesięcy od sporządzenia wykazu majątku, ale nie później niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia upadłości, a także na Słowacji, gdzie termin przypada w ciągu 55 dni od dnia ogłoszenia upadłości, jednak tak, aby zgromadzenie odbyło się nie wcześniej niż 30 dni i nie później niż 45 dni po upływie ustawowego terminu na kwestionowanie zgłaszanych w postępowaniu roszczeń. W części państw bieg terminu do zwołania pierwszego zgromadzenia wierzycieli liczy się od wystąpienia innych zdarzeń: w Kanadzie – od powołania syndyka, w Rumunii – od przedstawienia wyceny majątku dłużnika, natomiast na Litwie – od zatwierdzenia roszczeń wierzycieli.

Warto dostrzec, że niektóre państwa wprowadziły dwa etapy wstępnych posiedzeń zgromadzenia wierzycieli. W Szwajcarii pierwsze zgromadzenie odbywa się po publikacji obwieszczenia o upadłości, drugie zaś po ustaleniu listy wierzytelności. W Czechach pierwsze zgromadzenie zwoływane jest wraz z ogłoszeniem upadłości, natomiast dodatkowo uregulowano zgromadzenie następujące po rozprawie przeglądowej (*přezkumné jednání*), mającej na celu ustalenie wierzycieli uczestniczących w postępowaniu. W Portugalii – w przypadku powierzenia syndykowi sporządzenia planu upadłości – kolejne zgromadzenie odbywa się w celu jego zatwierdzenia.

Brak analogicznych rozwiązań w polskich przepisach sprawia, że wierzyciele nie dysponują wspólną platformą rozpoznawania problemów związanych z rozpoczynającym się postępowaniem i nie zostają zaproszeni do współdecydowania o jego przebiegu. Może to negatywnie wpływać na efektywność postępowania. Obecny kształt ustawy, w którym wierzyciele nie gromadzą się w żaden sposób i nie zajmują stanowiska w sprawie dalszych czynności, sprzyja temu, że zasadnicze wysiłki organów – na wstępnym etapie postępowania – skupiają się na weryfikowaniu listy wierzytelności i stanu inwentarza upadłego. Udział wierzycieli w zgromadzeniu następującym bezpośrednio po otwarciu postępowania pozwala im na zapoznanie się z sytuacją upadłego, określenie wytycznych i oczekiwań wobec organów prowadzących postępowanie oraz podjęcie wstępnych decyzji kierunkowych. Wierzyciele mają także szansę nawiązać realną współpracę z syndykiem – co ma szczególne znaczenie w przypadku przyznania im realnego wpływu na jego wybór lub zmianę. Rozwiązanie to nie prowadzi do wydłużenia postępowania, zwłaszcza w wypadku wyznaczenia terminu liczonego od daty ogłoszenia upadłości. Omawiane rozwiązanie jest także słuszne, bowiem przyznaje wierzycielom – jako głównym interesariuszom postępowania upadłościowego – prawo do decydowania o kluczowych sprawach postępowania, w jego najbardziej newralgicznym momencie, tj. bezpośrednio po jego rozpoczęciu.

Reasumując, wprowadzenie do polskiego porządku prawnego zgromadzenia wierzycieli odbywającego się w krótkim czasie po otwarciu postępowania mogłoby pozytywnie wpłynąć na efektywność postępowania. Rozwiązanie takie sprzyja także realizacji postulatu słuszności postępowania.

Spośród zaprezentowanych rozwiązań ustawowych na uwagę zasługują te, które przewidują zwołanie pierwszego zgromadzenia wraz z ogłoszeniem o upadłości – ze względu na odpowiednio krótki termin i niższe ryzyko trwałych zmian w majątku dłużnika, np. z powodu zaprzestania działalności. W przypadku wprowadzenia podobnego rozwiązania do prawa polskiego konieczne byłoby uregulowanie sposobu ustalania listy osób uprawnionych do udziału w takim zgromadzeniu – w okresie poprzedzającym prawomocne zatwierdzenie listy wierzytelności¹¹⁷.

5. Wpływ zgromadzenia wierzycieli na wybór lub zmianę syndyka

Liczne ustawodawstwa przewidują wpływ wierzycieli na wybór lub zmianę syndyka. Spośród 18 analizowanych państw, rozwiązania takie były obecne w 14¹¹⁸, w tym także w krajach, w których nie wprowadzono zgromadzenia wierzycieli (Włochy, Słowenia). Analiza danych zawartych w raporcie Doing Business za 2020 rok, wskazuje, że w krajach, które wprowadziły takie rozwiązanie, postępowanie jest zwykle dłuższe i bardziej kosztowne niż w pozostałych badanych państwach¹¹⁹, a sprzedaż przedsiębiorstwa jako całości występuje rzadziej¹²⁰.

Przepisy w tej kwestii wykazują pewne zróżnicowanie. Poniżej przedstawiono ustawodawstwa, które przewidują szczegółowe uregulowanie omawianego zagadnienia. Ich zestawienie składa się na katalog stosowanych rozwiązań w tym obszarze¹²¹.

W Czechach syndyka wyznacza sąd – przy czym w przypadku wniosku o reorganizację jest związany przedłożoną mu propozycją. W toku postępowania wierzyciele mogą zmienić syndyka lub odwołać go na zgromadzeniu, które przypada po rozprawie przeglądowej (*přezkumné jednání*). Decyzja wierzycieli podlega kontroli sądu, jednak tylko z punktu widzenia kwalifikacji syndyka – nie ocenia się zgodności uchwały z interesem wierzycieli.

Szczegółowa regulacja w tym zakresie została ujęta także w prawie słowackim. Na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli podjęcie uchwały o zmianie syndyka – pierwotnie wyzna-

¹¹⁷ Zob. uwagi zawarte w pkt 3.2 niniejszego rozdziału.

¹¹⁸ Czechy, Słowacja, Estonia, Litwa, Łotwa, Portugalia, Grecja, Włochy, Rumunia, Słowenia, Kanada, USA, Niemcy i Szwajcaria (przy czym w przypadku Szwajcarii mowa jest o urzędzie upadłościowym).

¹¹⁹ Na 18 zbadanych krajów zajmują one odpowiednio miejsca 1-9, 11-13 i 17-18 pod względem długości trwania (liczonej od daty rozpoczęcia postępowania do zaspokojenia wierzytelności), natomiast pod względem kosztów – liczonych jako procent wartości masy upadłości, zajmują miejsca 1-4, 6-13, 15-16. Dane źródłowe: <https://archive.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/excel/db2020/Historical-data---COMPLETE-dataset-with-scores.xlsx> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

¹²⁰ Na 18 zbadanych państw sprzedaż przedsiębiorstwa jako całości wystąpiła w 13 przypadkach, co stanowi 72%. W 14 państwach, które dopuszczają wybór lub zmianę syndyka, sprzedaż całości przedsiębiorstwa wystąpiła w 8, a zatem w 57%. Dane źródłowe dostępne pod adresem: <https://archive.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/excel/db2020/Historical-data---COMPLETE-dataset-with-scores.xlsx> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

¹²¹ W dalszych rozważaniach pominięto Estonię, Grecję, Włochy, Rumunię i Kanadę, jako niezawierające specyficznych, niewystępujących w innych systemach, cech wymagających omówienia.

czonego w drodze losowania – jest zawsze dopuszczalne, natomiast na kolejnych – podjęcie uchwały o zmianie syndyka wymaga spełnienia jednej z dodatkowych trzech przesłanek¹²². Wybór wierzycieli jest ograniczony do urzędowej listy osób, a ustawa szczegółowo przewiduje tryb głosowania w tym przedmiocie. Sąd jest związany uchwałą zgromadzenia, chyba że istnieją przeszkody prawne bądź nie było podstaw do przeprowadzenia głosowania w przedmiocie zmiany syndyka. Zgromadzenie wierzycieli może także określić, jakie czynności odwołany syndyk wykonuje do czasu powołania nowego syndyka.

Na Litwie, gdzie syndyk również jest wyznaczany przez sąd w drodze losowania, z wnioskiem o odwołanie syndyka osoby prawnej może zwrócić się do sądu zgromadzenie wierzycieli lub wierzyciele dysponujący ponad połową uznanych przez sąd wierzytelności. Sąd bada, czy zmiana syndyka jest uzasadniona i nie stoi temu na przeszkodzie interes publiczny. W przypadku osoby fizycznej sąd zmieni syndyka, jeżeli z uzasadnionym wnioskiem zwróci się o to zgromadzenie wierzycieli bądź wierzyciele dysponujący ponad połową uznanych przez sąd wierzytelności.

Łotewskie prawo upadłościowe pozwala zgromadzeniu na zmianę wylosowanego syndyka, jeżeli ten nie prowadzi efektywnie postępowania upadłościowego.

W Portugalii wierzyciele mogą, po wyznaczeniu syndyka przez sąd, wybrać na to stanowisko inną osobę – także spoza urzędowej listy (przy spełnieniu dodatkowych warunków). Odwołać syndyka może także sąd, jednak ma obowiązek wysłuchania zgromadzenia wierzycieli. Sąd może odmówić powołania osoby wskazanej przez wierzycieli, jeżeli uzna, że nie nadaje się do pełnienia funkcji. Kontroluje także, czy zaszły przesłanki do powołania osoby spoza listy.

W Słowenii inicjatywa odwołania syndyka leży po stronie rady wierzycieli, która – po stwierdzeniu, że syndyk utracił zaufanie wierzycieli – może zwrócić się do wierzycieli o głosowanie nad odwołaniem syndyka. Wraz z wnioskiem o odwołanie syndyka, rada wnioskuje o powołanie nowej osoby na to stanowisko, wskazując kandydata. Głosowanie odbywa się korespondencyjnie. Syndyka odwołuje postanowieniem sąd; orzeczenie jest zaskarżalne.

W Szwajcarii na pierwszym zgromadzeniu przedstawiciel urzędu upadłościowego składa sprawozdanie dotyczące inwentarza i masy, a wierzyciele decydują, czy upadłość ma być powierzona urzędowi czy specjalnemu zarządowi, pochodzącemu z wyboru zgromadzenia i składającemu się z jednej lub większej liczby osób.

W Stanach Zjednoczonych zgromadzenie wierzycieli ma prawo wyboru syndyka w miejsce tymczasowego syndyka (*interim trustee*), który obejmuje swoją funkcję wraz z początkiem postępowania upadłościowego.

¹²² W Słowacji syndyka można odwołać w przypadku, gdy wielokrotnie narusza swoje obowiązki, w razie istotnej zmiany (o 30%) w zakresie rozkładu siły głosu pomiędzy wierzycielami lub podjęcia uchwały większością 3/4 głosów wierzycieli.

W Niemczech na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli, następującym po wyznaczeniu syndyka, zgromadzenie wierzycieli może podjąć uchwałę o zmianie syndyka.

Analizując trafność przyjętych rozwiązań, warto zaznaczyć, że nie sposób ocenić je jednoznacznie z punktu widzenia słuszności i efektywności. Możliwość zmiany syndyka jest rozwiązaniem respektującym wolę wierzycieli, pozwalającym im zdecydować o powołaniu do tej funkcji osoby obdarzonej przez nich zaufaniem i zapewniającej – w ich ocenie – profesjonalne działania. Jednak wybór syndyka przez wierzycieli może skierować postępowanie na realizację interesów wyłącznie części wierzycieli, np. instytucjonalnych. Może także prowadzić do wypaczeń w toku postępowania, wynikających z dążenia do realizacji partykularnych interesów poszczególnych wierzycieli, w szczególności osób powiązanych z dłużnikiem¹²³.

Wybór syndyka na wstępnym etapie postępowania – w celu zastąpienia osoby powołanej na to stanowisko tymczasowo (model amerykański)¹²⁴ – jest trafnym rozwiązaniem z punktu widzenia ekonomii dokonywanych czynności. W takim ujęciu pierwszy, tymczasowy syndyk dokonuje wyłącznie czynności ewidencyjnych, administracyjnych, przygotowując grunt do dalszych czynności. Syndyk wybrany przez wierzycieli ma natomiast szansę zrealizować strategię zaprezentowaną przez wierzycieli, począwszy od wstępnego etapu upadłości, dzięki czemu zapewnia spójność czynności postępowania z opracowanym planem działania. Ma także poparcie wierzycieli i może liczyć na ich współpracę. W takim ujęciu kontrola nad działalnością syndyka nie musi mieć rozbudowanego wymiaru i spada ryzyko konfliktów między wierzycielami a syndykiem.

Wprowadzenie do polskiego prawa zmiany polegającej na przyznaniu wierzycielom prawa do wyboru syndyka byłoby bardzo istotną zmianą, obejmującą odejście od reguły, że syndyka wyznacza sąd, kierując się kryteriami przewidzianymi w art. 157¹ p.u.¹²⁵ Aktualnie sąd bierze pod uwagę liczbę spraw, w których osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego pełni funkcję nadzorcy sądowego lub zarządcy w postępowaniach restrukturyzacyjnych, lub syndyka w innych postępowaniach upadłościowych, a także jej doświadczenie i dodatkowe kwalifikacje¹²⁶.

¹²³ Zob. dyskusję dotyczącą autonomii wierzycieli w literaturze przedwojennej, na etapie przygotowania projektu rozporządzenia – Prawo upadłościowe, przytoczoną w rozdziale I niniejszej pracy.

¹²⁴ Pewne podobieństwa do tego modelu ujawnia prawo szwajcarskie, gdzie wierzyciele mogą wybrać organ prowadzący postępowania, w razie potrzeby wybierając zarząd składający się z jednej lub kilku osób. Model ten obowiązuje także w Estonii i Portugalii, gdzie na syndyka wierzyciele mogą powołać – przy spełnieniu dodatkowych warunków – osobę spoza urzędowej listy.

¹²⁵ Możliwość wpływu dłużnika i wierzycieli na wybór syndyka w obecnym kształcie przepisów została szeroko omówiona w: P. Zimmerman, M. Medyński, B. Sierakowski, *Pozycja wierzyciela w postępowaniu upadłościowym – wpływ na wybór osoby syndyka*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 2017, nr 8.

¹²⁶ W toku prac nad nowelizacją Prawa restrukturyzacyjnego i Prawa upadłościowego w okresie Sejmu IX kadencji przedstawiono projekt nakazujący wyznaczać syndyka według kolejności z właściwej listy. Projekt ten znacznie ograniczył możliwość decydowania według omawianych kryteriów. Projekt zawierający proponowaną zmianę art. 157¹ dostępny pod adresem [https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/Projekty/10-020-24-2023/\\$file/10-020-24-2023.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/Projekty/10-020-24-2023/$file/10-020-24-2023.pdf) (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).

Zmiana modelu polegająca na oddaniu wierzycielom decyzji o wyborze syndyka byłaby istotnym odejściem od obowiązującego modelu. Wprowadzenie tego rozwiązania wymagałoby dużego rozeznania wierzycieli w rynku usług doradców restrukturyzacyjnych, co jest charakterystyczne dla państw, w których model postępowania upadłościowego jest bardziej autonomiczny i sprywatyzowany¹²⁷. Nie jest wykluczone, że dla jego wdrożenia konieczne byłoby wprowadzenie zmian w regulacjach dotyczących zawodu doradcy restrukturyzacyjnego – dotyczących ścieżki dojścia do zawodu oraz wprowadzenia samorządu zawodowego. Reasumując, w ocenie autorów taka zmiana nie jest rekomendowana i na obecnym etapie nie przyniosłaby korzyści.

Ustawodawstwa państw obcych w różny sposób podchodzą także do kwestii zmiany syndyka przez wierzycieli. Przepisy niektórych państw (Czechy, Słowenia, Portugalia, Kanada i Słowacja)¹²⁸ zakładają model liberalny – który nie wymaga, aby zmiana na stanowisku wynikała z okoliczności sprawy, w tym z popełnionych błędów lub uchybień w dotychczasowym toku postępowania. Dodatkowo niektóre państwa dopuszczają powierzenie stanowiska syndyka (lub zarządu masą upadłości) osobom, które nie są wpisane na urzędową listę. W niektórych państwach przesłanki odwołania syndyka zostały natomiast ograniczone koniecznością wystąpienia dodatkowych okoliczności:

- zmiana syndyka musi być uzasadniona lub istnieją ważne powody odwołania (Litwa, Włochy),
- nie stoi temu na przeszkodzie interes publiczny (Litwa),
- syndyk nie prowadzi efektywnie postępowania upadłościowego (Łotwa).

Oceniając omawiane przepisy z punktu widzenia słuszności i efektywności, to – podobnie jak w przypadku kwestii wyboru syndyka – nie sposób sformułować jednoznacznej opinii o korzyściach płynących z przedstawionych modeli. Przyznanie wierzycielom prawa do zmiany syndyka respektuje ich wolę i pozwala im zdecydować o powołaniu do tej funkcji osoby obdarzonej przez nich zaufaniem i zapewniającej – w ich ocenie – profesjonalne działania. Może także wpływać pośrednio na efektywność syndyka, ze względu na grożącą sankcją za nienależyte wypełnianie obowiązków. Jednakże zmiana syndyka nie jest zjawiskiem korzystnym dla przebiegu postępowania upadłościowego, stwarza ryzyko jego dezorganizacji i naruszenia jego ciągłości¹²⁹.

¹²⁷ Obecnie jedynymi podmiotami, które mają regularne doświadczenie w postępowaniach upadłościowych, są instytucje finansowe. Można zatem spodziewać się, że wybór syndyka odbywałby się pod ich dyktando.

¹²⁸ W Czechach uchwała o zmianie wierzycieli nie jest kontrolowana przez sąd z punktu widzenia jej zgodności z interesami wierzycieli; w przypadku Słowenii konieczne jest spełnienie subiektywnej przesłanki utraty zaufania wierzycieli (*ne uživa več zaupanja upnikov*). Na Słowacji możliwość zmiany syndyka jest nieograniczona dodatkowymi przesłankami na wstępnym etapie postępowania.

¹²⁹ Szerzej na ten temat: P. Zimmerman, M. Medyński, B. Sierakowski, *Pozycja....., passim*.

Wprowadzenie zmian w omawianym obszarze w polskim prawie wiązałoby się z przeniesieniem dotychczasowej kompetencji rady wierzycieli na zgromadzenie wierzycieli. Obecnie – po nowelizacji wprowadzonej w 2016 r. – zgodnie z art. 207a p.u. uchwałę w tym przedmiocie podejmuje rada w pełnym składzie, przy czym głosować za nią musi co najmniej czterech członków (lub jednomyślnie, gdy rada składa się z trzech członków). Ewentualnie, możliwe jest podjęcie uchwały bez powyższego wymogu, jeżeli jest zgodna z wnioskiem upadłego. Syndyka zmienia sąd i powołuje do pełnienia tej funkcji osobę spełniającą wymogi wskazane w ustawie, wskazaną przez radę wierzycieli, chyba że byłoby to niezgodne z prawem, rażąco naruszałoby interes wierzycieli lub zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że wskazana osoba nie będzie należycie pełniła obowiązków. Na postanowienie sądu odmawiające powołania osoby wskazanej przez radę zażalenie przysługuje wyłącznie członkom rady wierzycieli oraz upadłemu.

Przeniesienie omawianego uprawnienia na zgromadzenie wierzycieli należałoby ocenić pozytywnie, ze względu na silniejsze umocowanie demokratyczne tego organu. Decyzja o zmianie syndyka jest na tyle doniosła dla przebiegu upadłości, że słuszne jest przekazanie jej szerszemu gremium, reprezentującemu ogół wierzycieli. Takie rozwiązanie nie godzi także w efektywność postępowania, bowiem konieczność zmiany syndyka nie występuje na tyle często, aby groziło to poważnym zaburzeniem biegu postępowania.

Istotne w tym kontekście są mechanizmy chroniące przed arbitralną lub instrumentalną zmianą syndyka (w celu prowadzenia dalszego postępowania pod dyktando określonej grupy wierzycieli z pokrzywdzeniem innych). Obecne przepisy dotyczące zmiany syndyka przez radę wierzycieli są w tym zakresie dostatecznie dopracowane, a zatem celowe byłoby ich transponowanie przy zmianie kompetentnego organu do rozpatrzenia tej kwestii. Ustawodawstwo państw obcych nie daje w tym zakresie istotnych inspiracji, które nakazywałyby uregulować tę kwestię w inny sposób.

Trafne jest także rozwiązanie, które zakłada pośrednictwo sądu przy zmianie syndyka (obecne zarówno w Polsce w przypadku zmiany na wniosek rady wierzycieli, jak i w ustawodawstwach wielu państw). Zbadanie sprawy przez sąd jest barierą przed arbitralnym lub instrumentalnym wykorzystaniem instytucji zmiany syndyka przez wierzycieli. Ze względu na efektywność postępowania warto rozważyć natomiast rezygnację z – istniejącej obecnie – dwuinstancyjności w tym przedmiocie. Zmiana orzeczenia przez sąd odwoławczy, w sytuacji gdy postanowienie o zmianie syndyka jest skuteczne z chwilą wydania (art. 360 Kodeksu postępowania cywilnego¹³⁰ w zw. z art. 229 p.u.) może spowodować nadmierny chaos w postępowaniu i narazić je na dezorganizację. Warto w tym kontekście dostrzec, że

¹³⁰ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.).

w niektórych ustawodawstwach (np. w Słowacji) uchwała wierzycieli daje wytyczne dotyczące okresu przejściowego, częściowo rozwiązując omawiany problem.

6. Udział kategorii wierzycieli w głosowaniu w ramach zgromadzenia

Ze względu na zróżnicowaną pozycję wierzycieli w postępowaniu upadłościowym, niektóre ustawodawstwa wprowadziły szczególne tryby głosowania lub ograniczenia prawa głosu dotyczące niektórych wierzycieli. Przykładowo, w Czechach głosowanie nad wyborem członków rady wierzycieli – ze względu na parytety w tym organie – odbywa się osobno w ramach wierzycieli zabezpieczonych i niezabezpieczonych. Podobne rozwiązanie obowiązuje w Grecji.

W Norwegii, w Stanach Zjednoczonych i na Łotwie wierzyciele zabezpieczeni mają prawo głosu liczone od wysokości ich wierzytelności niepokrytej wartością zabezpieczenia¹³¹. Rozwiązanie takie obowiązywało także w prawie polskim na gruncie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe. Uzasadniano je obawą, że wierzyciele zabezpieczeni mogą uzyskać przewagę nad wierzycielami niezabezpieczonymi¹³². Analiza ustawodawstw państw obcych wskazuje, że obecnie nie jest to powszechnie stosowane rozwiązanie.

Omawiane rozwiązanie jest odzwierciedleniem przywilejów związanych z szczególną pozycją wierzycieli zabezpieczonych. Prawo do odrębnego zaspokojenia – z pierwszeństwem przed innymi wierzycielami postępowania – wskazuje, że są oni zainteresowani wyłącznie wycinkiem postępowania upadłościowego, obejmującym sprzedaż i podział środków pochodzących ze składnika majątku objętego zabezpieczeniem.

Przyjęta konstrukcja – polegająca na rozróżnieniu uprawnień w ramach głosowania wierzycieli zabezpieczonych od niezabezpieczonych – jest trudna do oceny z punktu widzenia efektywności, słuszności i sprawiedliwości. Prowadzi do jednakowego traktowania wierzycieli znajdujących się w podobnej sytuacji – co może wskazywać, że jest to rozwiązanie bardziej sprawiedliwe niż jednolite uprawnienia wszystkich kategorii wierzycieli. Nie sposób jednak ocenić, jaki wpływ ma takie rozróżnienie na przebieg postępowania upadłościowego jako całości. Pozbawienie prawa głosu wierzycieli zabezpieczonych może prowadzić do ich całkowitego marginalizowania przez pozostałych wierzycieli, w przypadku przyznania szerokich kompetencji zgromadzeniu wierzycieli. Z tego względu rozwiązanie to nie jest rekomendowane przez autorów niniejszej pracy.

¹³¹ W prawie łotewskim ograniczenie to nie występuje przy głosowaniu nad zmianą syndyka.

¹³² Zob. rozdział I, pkt 2.4. niniejszej pracy.

Rozdział V. Podsumowanie wniosków *de lege lata* i *de lege ferenda* dotyczących zgromadzenia wierzycieli w krajowym porządku prawnym

W ramach podsumowania wniosków zawartych w niniejszej pracy, można sformułować następujące tezy:

1. Obecny model, w którym rada wierzycieli jest kluczowym organem reprezentującym prawa wierzycieli, nie jest optymalny z punktu widzenia reprezentacji ich interesów i wymaga korekty.
2. Analiza modeli funkcjonujących w państwach obcych wskazuje, że w wielu ustawodawstwach organem reprezentującym interesy wierzycieli jest zgromadzenie wierzycieli.
3. Ustawodawstwa państw obcych zakładają różne modele zgromadzenia wierzycieli – od takich, które przyznają temu organowi decydujący głos we wszystkich sprawach postępowania upadłościowego, aż po takie, które nadają mu marginalne znaczenie. Dotychczas nie przeprowadzono badań wskazujących, który z modeli skutkuje optymalizacją postępowania upadłościowego.
4. W krajowych przepisach warto rozważyć następujące zmiany regulacji dotyczące zgromadzenia wierzycieli:
 - a) przyjęcie jednolitego, zbiorczego katalogu kompetencji zgromadzenia wierzycieli w jednej jednostce redakcyjnej;
 - b) dodatkowe uregulowanie sposobu wykazywania prawa do głosu wierzycieli, gdy zwołano zgromadzenie wierzycieli przed prawomocnym ustaleniem listy wierzycielności;
 - c) wprowadzenie obligatoryjnego zgromadzenia wierzycieli na wstępnym etapie postępowania, mającego kompetencję do decydowania o kluczowych sprawach dotyczących przedsiębiorstwa dłużnika;
 - d) uregulowanie wpływu zgromadzenia wierzycieli na zmianę syndyka.

Bibliografia

- Adamus R., *Instytucja wstępnego zgromadzenia wierzycieli*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 14.
- Allerhand M., *Prawo upadłościowe. Prawo o postępowaniu układowem. Komentarz*, Warszawa 1937.
- Brol J., *Prawo upadłościowe. Komentarz [w:] Prawo handlowe*, Warszawa 2001, LEX.
- Buber O., *Polskie prawo upadłościowe*, Warszawa 1936.
- Claessens S., Klapper L.F., *Bankruptcy around the World: Explanations of its Relative Use*, World Bank Policy Research Working Paper 2865, July 2002.
- Godlewska M. [w:] S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2005.
- Hrycaj A., *Wstępne zgromadzenie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym*, „Prawo Spółek” 2004, nr 5.
- Janda P., *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Koch-Saldarriaga K., Maroz R., Dannaoui N., *Giving creditors a voice for a better insolvency process*, <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/giving-creditors-voice-better-insolvency-process> (dostęp: 20 czerwca 2024 r.).
- Pazdan M., *Rada wierzycieli*, „Gazeta Sądowa” 2004, nr 4.
- Perelman Ch., *O sprawiedliwości*, tł. W. Bieńkowska, Warszawa 1959.
- Pogonowski P., *Zgromadzenie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym*, „Prawo Spółek” 2002, nr 2.
- Staszkiwicz P., Morawska S., *The efficiency of bankruptcy law: evidence of creditor protection in Poland*, „European Journal of Law and Economics” 2019, t. 48.
- Tomasz R., *Creditor Participation in Insolvency Proceedings – Towards the Adoption of International Standards*, „Insolvency Law Journal” 2006, t. 14, wersja elektroniczna dostępna na https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1443762 (dostęp: 14 lipca 2024 r.)
- Witosz A.J. [w:] *Prawo upadłościowe. Komentarz*, red. A.J. Witosz, Warszawa 2021.
- Zedler F. [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, LEX 2011.
- Zieliński L. [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A.J. Witosz, A. Witosz, Warszawa 2014.

Zimmerman P., *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2022.

Zimmerman P., Medyński M., Sierakowski B., *Pozycja wierzyciela w postępowaniu upadłościowym – wpływ na wybór osoby syndyka*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 2017, nr 8.